



Opoademia

GUIA D'ESTUDI COMPLETA

Oficial/a de cementiris - Ajuntament de Girona

Ajuntament de Girona

Grup C2 · 20 temes amb apunts explicats

1022 preguntes d'examen disponibles

Material original, redactat per Opoademia

opoademia.com

Acadèmia d'oposicions en català · Tests, simulacres i tutor IA

**AVÍS LEGAL**

Drets d'autor i condicions d'ús

© 2026 Opoademia. Tots els drets reservats.

Aquest document i tot el seu contingut (textos, estructura, esquemes, exemples i disseny) són propietat exclusiva d'Opoademia (opoademia.com) i estan protegits per la legislació espanyola i internacional sobre propietat intel·lectual, en particular pel Reial decret legislatiu 1/1996, de 12 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei de propietat intel·lectual.

Queda **rigorosament prohibida**, sense l'autorització escrita i expressa d'Opoademia, qualsevol forma de **reproducció, còpia, distribució, comunicació pública, transformació, lloguer, préstec, posada a disposició, revenda o explotació comercial**, total o parcial, d'aquest document, per qualsevol mitjà o procediment, electrònic o mecànic, inclosos la fotocòpia, l'escaneig i la publicació a internet.

Aquest material es lliura per a l'**ús personal, privat i intransferible** de la persona usuària que l'ha obtingut legítimament a través d'Opoademia. La seva cessió, difusió, compartició o venda a tercers en vulnera els drets d'autor.

L'incompliment d'aquestes condicions podrà donar lloc a les **responsabilitats civils i penals** corresponents, entre d'altres les previstes als articles 270 i següents del Codi penal.

Aquest material té finalitat exclusivament formativa i de suport a l'estudi. No és un document oficial i no substitueix les fonts oficials de cada convocatòria (DOGC, BOE i bases de la convocatòria), que sempre prevalen. Opoademia procura mantenir el contingut actualitzat, però no garanteix que estigui lliure d'errors ni que reflecteixi els darrers canvis normatius.

Per a autoritzacions, llicències o consultes: opoademia.com

**CONTINGUTS**

Índex

PÀG.

Part general

1.	El Municipi. Els elements del municipi	3
2.	L'organització municipal: Alcalde, Ple i Junta de Govern Local	9
3.	La Llei 39/2015 de procediment administratiu: les fases del procediment	16
4.	Les classes de personal al servei de les entitats locals	22
5.	Les competències municipals i els serveis mínims obligatoris	28

Part específica

6.	Eines i materials per a la rehabilitació d'una columna de nínxols	34
7.	Ordenança municipal reguladora de la prestació de serveis funeraris de Girona	40
8.	Sol·licitud d'exhumació als cementiris municipals de Girona	46
9.	Conceptes i definicions de policia sanitària mortuòria (art. 6 Decret 297/1997)	52
10.	Tipus de fèretres autoritzats a Catalunya (Decret 297/1997)	58
11.	Inhumació, incineració i exhumació de cadàvers (Decret 297/1997)	63
12.	Requisits de construcció de rampes accessibles (Ordre TMA/851/2021)	69
13.	Requisits de construcció d'escaleres (Ordre TMA/851/2021)	75
14.	Normes de seguretat a les brigades municipals: obligacions i competència	80
15.	Seguretat en el treball: manipulació manual de càrregues	87
16.	Seguretat en el treball: treballs en alçada	94
17.	Llei 31/1995 de PRL: drets i obligacions, formació, informació i participació	100
18.	Llei 31/1995 de PRL: equips de treball, mitjans de protecció i obligacions dels fabricants	107
19.	NTP 442: Investigació d'accidents-incidents (procediment)	113
20.	NTP 994: El recurs preventiu	119

**1****TEMA****El Municipi. Els elements del municipi****Introducció: per què comencem pel municipi**

Ets a punt d'oposar per treballar a un **ajuntament**. Abans de parlar de nínxols, fèretres o exhumacions, cal que sàpigues **on treballes**: què és exactament un municipi, de quines peces es compon i quines normes el regulen. Sona abstracte, però no ho és: quan atens una família al cementiri, quan cobres una taxa o quan compleixes un reglament municipal, ho fas perquè el municipi és una **entitat amb personalitat jurídica pròpia**, amb un territori, uns veïns i una organització que la llei defineix amb tota precisió.

Aquest tema té dues parts. Primer, **el municipi i els seus tres elements**: territori, població i organització. Després, **el marc normatiu** que ho regula tot: la **Llei 7/1985, de bases del règim local (LBRL)**, que és la norma estatal bàsica, i el seu "germà" català, el **Decret Legislatiu 2/2003 (Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya, TRLMRLC)**.

Aquesta guia està dividida en **seccions plegables**. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. El municipi: concepte i arrel constitucional

El punt de partida és la **Constitució espanyola de 1978**:

- **Article 137 CE**: "L'Estat s'organitza territorialment en municipis, en províncies i en les comunitats autònomes que es constitueixin. Totes aquestes entitats gaudeixen d'**autonomia** per a la gestió dels seus respectius interessos."
- **Article 140 CE**: garanteix l'**autonomia dels municipis**, amb **personalitat jurídica plena**. El seu **govern i administració** corresponen als **ajuntaments**, integrats per **alcaldes** i **regidors**. Els regidors s'elegeixen per **sufragi universal, igual, lliure, directe i secret**; els alcaldes els elegeixen els regidors o els mateixos veïns (en el règim excepcional de **concejo obert**, per a municipis molt petits).
- **Article 141 CE**: la **província**, formada per l'agrupació de municipis, també és entitat local amb personalitat jurídica pròpia.

El Tribunal Constitucional ha precisat que aquesta **autonomia local és una garantia institucional**, no sobirania: la Constitució assegura que els municipis existiran, tindran personalitat jurídica i podran intervenir en els assumptes que els afecten, però sempre **sotmesos a la Constitució i a les lleis**.

Compte amb el parany. Autonomia local **no és sobirania**. El municipi gestiona els seus propis interessos, però dins del marc que fixen l'Estat i la Generalitat; no pot fer "el que vulgui".

2. Els elements del municipi (I): el territori

La **Llei 7/1985 (LBRL)**, a l'**article 11**, ho diu de manera directa: "Són elements del municipi el territori, la població i l'organització." Comencem pel primer.

El **territori** del municipi es diu **terme municipal**. L'**article 12 LBRL** el defineix com **el territori en què**



l'ajuntament exerceix les seves competències. Cada terme municipal pertany a un únic municipi, llevat de casos històrics excepcionals de terrenys en règim de mancomunitat.

Creació, supressió i alteració de municipis

L'article 13 LBRL estableix que la **creació o supressió de municipis**, i l'**alteració de termes municipals**, es regulen per la **legislació de les comunitats autònomes** sobre règim local, amb algunes garanties comunes fixades per l'Estat:

- Cal **audiència** als municipis interessats.
- Cal l'**informe** de la diputació (o, a Catalunya, l'òrgan equivalent) i, sovint, dictamen d'un òrgan consultiu.
- Des de la reforma de la **LRSAL (Llei 27/2013)**, la **creació de nous municipis** només es pot fer sobre **nuclis de població territorialment diferenciats**, i cal que els municipis resultants comptin amb **recursos suficients** per exercir les seves competències, sense que això suposi una **disminució de la qualitat dels serveis** que es venien prestant.

Les operacions típiques són la **fusió** (dos o més municipis se n'ajunten en un), la **segregació** (una part d'un municipi se'n separa per formar-ne un de nou o agregar-se a un altre) i la simple **alteració de límits** (rectificació de la línia de terme, sense crear ni suprimir cap ens).

Truc per recordar-ho. Pensa en el territori municipal com una " propietat amb escriptura ": no es pot dividir o unir per capritx, sempre cal seguir un **procediment legal reglat**, amb audiències i informes.

3. Els elements del municipi (II): la població

La **població** municipal la formen les persones que hi resideixen habitualment, i es documenta a través del **padró municipal d'habitants**.

El padró municipal (articles 15 a 17 LBRL)

El **padró** és el **registre administratiu** on consten els **veïns** del municipi. Les seves dades constitueixen **prova de la residència** i del **domicili** al municipi. El gestiona l'**ajuntament**, s'actualitza permanentment i es **coordina amb l'Institut Nacional d'Estadística (INE)**. Tota persona que resideixi al territori espanyol té l'**obligació d'inscriure's** al padró del municipi on visqui habitualment.

Ser **veí o veïna** d'un municipi equival a estar-hi **inscrit al padró**.

Drets i deures dels veïns (article 18 LBRL)

L'article 18 en recull un seguit, entre els quals destaquen:

- Ser **elector i elegible** d'acord amb la legislació electoral.
- **Participar** en la gestió municipal (consultes populars, iniciativa ciutadana...).
- **Utilitzar** els serveis públics municipals i **accedir** als aprofitaments comunals, segons la naturalesa d'aquests.
- **Contribuir** mitjançant les prestacions econòmiques i personals legalment previstes.
- Ser **informat**, amb petició raonada, i dirigir **sol·licituds** als òrgans de govern.
- **Exigir** la prestació dels **serveis mínims obligatoris** i, si escau, exercir l'**acció popular** en els termes previstos.

Compte amb el parany. El padró **no és un cens electoral** ni un títol de propietat: és un registre administratiu



de **residència**. Estar empadronat dona drets (accedir a serveis, votar a les eleccions locals si escau) però no acredita, per si mateix, cap altre dret civil.

4. Els elements del municipi (III): l'organització

El tercer element és l'**organització**: el conjunt d'**òrgans de govern i administració** de l'ajuntament (**Ple, Alcalde, tinents d'alcalde i, quan és obligatòria, Junta de Govern Local**). Aquest bloc es desenvolupa amb detall en un **tema específic posterior del temari** (composició, elecció i competències de cada òrgan); aquí n'hi ha prou de retenir que **tot municipi, per petit que sigui, ha de tenir una organització de govern pròpia**, presidida per l'**alcalde** i amb el **Ple** com a òrgan de representació de tots els regidors.

Per fixar la idea. Territori + població + organització: sense qualsevol d'aquests tres elements, no hi ha municipi. És una fórmula clàssica d'examen.

5. La Llei 7/1985, de bases del règim local (LBRL)

La **Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local (LBRL o LRBRL)** és la norma que **desenvolupa** els articles 137, 140 i 141 CE per a **tot l'Estat**. S'aprova a l'empara de la competència estatal per fixar les **bases del règim jurídic de les administracions públiques** (art. 149.1.18 CE).

El seu tret essencial és que té **caràcter bàsic**: fixa el mínim comú per a tot l'Estat i les comunitats autònomes el **despleguen i completen**, sense poder contradir-lo a la baixa. El seu **article 1** defineix els municipis com **entitats bàsiques de l'organització territorial de l'Estat i canals immediats de participació ciutadana en els assumptes públics**, que gestionen amb autonomia els interessos propis de les seves col·lectivitats.

Les entitats locals (article 3 LBRL)

La LBRL distingeix dos grups:

- **Entitats locals territorials** (amb arrel constitucional i personalitat jurídica pròpia): el **municipi**, la **província** i, allà on n'hi ha, l'**illa** (Balears i Canàries).
- **Altres entitats locals**, de creació legal: **entitats d'àmbit territorial inferior al municipi (EATIM)**, **comarques** o altres entitats que agrupin diversos municipis, **àrees metropolitanes** i **mancomunitats de municipis**.

Truc per recordar-ho. "MPI": **M**unicipi, **P**rovíncia, **I**lla, les tres entitats **territorials** amb base constitucional. La resta (comarques, mancomunitats, àrees metropolitanes, EATIM) neixen per llei, no per la Constitució.

6. El règim local a Catalunya: el Decret Legislatiu 2/2003 (TRLMRLC)

La LBRL és **bàsica**, però Catalunya té **competència pròpia en matèria de règim local**, sempre dins d'aquest marc estatal. Aquesta competència es desplega mitjançant el **Decret Legislatiu 2/2003, de 28 d'abril**, pel qual s'aprova el **Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya (TRLMRLC)**.

Es tracta d'un **text refós**: el Govern de la Generalitat, per **delegació legislativa** del Parlament, va reunir en un sol text la **Llei 8/1987, municipal i de règim local de Catalunya**, i les seves modificacions posteriors. No crea dret nou de manera autònoma: **sistematitza** el que ja existia.

El TRLMRLC desplega, per al territori català, l'organització i el funcionament del municipi, i regula altres



ens locals propis del mapa català: la **comarca**, l'àrea metropolitana, les **entitats municipals descentralitzades (EMD)**, les **mancomunitats** i els **consorcis**. S'articula, alhora, amb l'organització territorial que reconeix l'**Estatut d'autonomia** (art. 83 EAC): **municipis, vegueries i comarques**.

Compte amb el parany. El DL 2/2003 no deroga ni substitueix la LBRL: hi conviu. La LBRL posa el "sostre mínim" estatal; el TRLMRLC és el desenvolupament català, que sempre l'ha de respectar.

7. Competències municipals (article 25 LBRL)

L'article 25 LBRL enumera les matèries sobre les quals el municipi exerceix, **en tot cas, competències pròpies**, en els termes que fixi la legislació sectorial estatal i autonòmica. Entre d'altres: **urbanisme, medi ambient urbà, proveïment d'aigua i clavegueram, infraestructura viària, policia local, trànsit i protecció civil, fires i mercats, salubritat pública, activitats o instal·lacions culturals i esportives, avaluació i informació de situacions de necessitat social**, i, expressament, les **activitats funeràries i els cementiris**.

Aquesta darrera menció és clau per a tu: **el servei de cementiri i les activitats funeràries són, per llei, competència pròpia municipal**.

8. Els serveis mínims obligatoris (article 26 LBRL)

L'article 25 diu de **què s'ocupa** el municipi; l'article 26 LBRL diu **què ha de garantir com a mínim**, i ho fa amb una escala que **creix segons la població**:

- **Tots els municipis:** enllumenat públic, cementiri, recollida de residus, neteja viària, proveïment d'aigua potable, clavegueram, accés als nuclis de població, pavimentació de les vies públiques i control d'aliments i begudes.
- **Més de 5.000 habitants**, a més: parc públic, biblioteca pública, mercat i tractament de residus.
- **Més de 20.000 habitants**, a més: protecció civil, avaluació i informació de situacions de necessitat social, prevenció i extinció d'incendis i instal·lacions esportives públiques.
- **Més de 50.000 habitants**, a més: transport col·lectiu urbà de viatgers i medi ambient urbà.

Si un municipi no pot prestar algun d'aquests serveis mínims amb mitjans propis, pot demanar **assistència** a la diputació o al consell comarcal (arts. 26.2 i 36 LBRL).

Truc per recordar-ho. L'escala "5-20-50", com un termòmetre que puja: com més gran és el municipi, més serveis obligatoris li exigeix la llei. El **cementiri és obligatori des del primer habitant**: no depèn de cap llindar de població.

Compte amb el parany. No confonguis les **competències** (art. 25: matèries de què s'ocupa el municipi) amb els **serveis mínims obligatoris** (art. 26: allò que ha de garantir sí o sí, esglaonat per població). El **cementiri** apareix als dos articles, però la seva **obligatorietat universal** ve de l'article 26.

Glossari de termes clau

- **Autonomia local:** dret dels ens locals a gestionar els seus propis interessos; és una garantia institucional, no sobirania.
- **Municipi:** entitat local bàsica, amb personalitat jurídica pròpia, formada pels elements territori, població



i organització (art. 11 LBRL).

- **Terme municipal:** territori en què l'ajuntament exerceix les seves competències (art. 12 LBRL).
- **Padró municipal d'habitants:** registre administratiu de residents d'un municipi; és prova de residència i domicili.
- **Veí/veïna:** persona inscrita al padró municipal.
- **LBRL / LRBRL:** Llei 7/1985, de bases del règim local; norma bàsica estatal.
- **LRSAL:** Llei 27/2013, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local; va reformar, entre d'altres, l'article 13 (creació de municipis) i l'article 25 (competències).
- **TRLMRLC:** Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya (Decret Legislatiu 2/2003); desenvolupa el règim local a Catalunya.
- **Entitats locals territorials:** municipi, província i, on n'hi ha, illa.
- **Entitats locals no territorials:** comarques, EATIM/EMD, àrees metropolitanes, mancomunitats.
- **Competències municipals:** matèries sobre les quals el municipi actua (art. 25 LBRL), entre les quals els cementiris i les activitats funeràries.
- **Serveis mínims obligatoris:** prestacions que el municipi ha de garantir segons la seva població (art. 26 LBRL), amb el cementiri com a servei universal.

A l'examen (els punts que més cauen)

- Articles **137, 140 i 141 CE**: organització territorial general / municipi / província.
- Elements del municipi (art. 11 LBRL): **territori, població i organització**.
- **Terme municipal** = art. 12 LBRL; creació/alteració de municipis = art. 13 LBRL (nucli diferenciat + recursos suficients, des de la **LRSAL 2013**).
- **Padró** (arts. 15-17 LBRL) i **drets/deures dels veïns** (art. 18 LBRL).
- Entitats locals **territorials**: municipi, província, illa (art. 3 LBRL).
- **DL 2/2003 (TRLMRLC)** desplega el règim local a Catalunya sense contradir la LBRL.
- **Competències** = art. 25 LBRL (inclou expressament cementiris i activitats funeràries); **serveis mínims** = art. 26 LBRL, esglaonats 5.000/20.000/50.000 habitants; el **cementiri** és obligatori a **tots** els municipis.

Resum exprés

- **Municipi:** entitat local bàsica amb personalitat jurídica pròpia (art. 140 CE, art. 11 LBRL).
- **Tres elements:** territori (terme municipal), població (padró) i organització (Ple, Alcalde, tinents d'alcalde, JGL).
- **LBRL (Llei 7/1985):** norma bàsica estatal; entitats locals territorials = municipi, província, illa; reformada per la **LRSAL (2013)**.
- **DL 2/2003 (TRLMRLC):** desenvolupament català del règim local; conviu amb la LBRL.
- **Competències (art. 25) i serveis mínims (art. 26):** el **cementiri** hi apareix en tots dos, i és obligatori a **tots** els municipis des del primer habitant.

Autoavaluació

1. Quins tres elements defineixen un municipi segons l'article 11 LBRL?

Resposta: el **territori**, la **població** i l'**organització**.

2. Què és el terme municipal i on es defineix?

Resposta: és el **territori** en què l'ajuntament exerceix les seves competències, definit a l'**article 12 LBRL**.



3. Quins requisits va afegir la LRSAL (2013) per crear un nou municipi?

Resposta: que es tracti d'un **nucli de població territorialment diferenciat**, que els municipis resultants tinguin **recursos suficients** per exercir les seves competències, i que no suposi **disminució de la qualitat** dels serveis prestats.

4. Què és el padró municipal i quina funció té?

Resposta: és el **registre administratiu** dels veïns d'un municipi; les seves dades són **prova de residència i domicili**, i el gestiona l'ajuntament coordinat amb l'INE.

5. Quines són les entitats locals territorials segons l'article 3 LBRL?

Resposta: el **municipi**, la **província** i, on n'hi ha, l'**illa** (Balears i Canàries).

6. Quina relació hi ha entre la LBRL i el Decret Legislatiu 2/2003 (TRLMRLC)?

Resposta: la LBRL és la norma **bàsica estatal**; el TRLMRLC és el **desenvolupament català** d'aquest règim, i **no la pot contradir** ni derogar-la.

7. En quin article de la LBRL apareixen els cementiris com a competència pròpia i en quin com a servei mínim obligatori?

Resposta: com a **competència pròpia** a l'article 25, i com a **servei mínim obligatori** (per a tots els municipis) a l'article 26.

8. A partir de quina xifra d'habitants deixa de ser universal l'exigència de serveis com la biblioteca o el mercat?

Resposta: aquests serveis només són obligatoris a partir de **més de 5.000 habitants**; en canvi, el **cementiri és obligatori a tots els municipis**, sense llinar de població.

**2****TEMA**

L'organització municipal: Alcalde, Ple i Junta de Govern Local

Introducció: qui mana a l'ajuntament (i per què t'importa)

Al tema anterior vas veure què és un municipi i quins serveis mínims ha de prestar. Ara toca entrar dins de la "caixa negra": **qui pren les decisions** dins de l'ajuntament, **qui les executa** i **qui les controla**. No és un detall administratiu abstracte: quan la teva feina depèn d'un **reglament del servei de cementiri**, d'una **contractació**, d'un **decret d'alcaldia** o d'un **acord de la Junta de Govern Local**, has de saber exactament d'on surt aquell paper i si qui el signa tenia competència per fer-ho.

Aquest tema té tres protagonistes: l'**Alcalde**, el **Ple** i la **Junta de Govern Local**. Són tres dels òrgans necessaris de govern de qualsevol ajuntament (juntament amb els tinents d'alcalde), i cadascun té un paper diferenciat: un **decideix i executa**, l'altre **normativitza i controla**, i el tercer **ajuda a governar el dia a dia**. La base legal és doble: la **Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local (LBRL)**, articles 19 a 23, i el seu desenvolupament a Catalunya, el **Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril, pel qual s'aprova el Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya (TRLMRLC)**, articles 47 a 55.

Aquesta guia està organitzada en seccions plegables. Al final tens el **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. L'organització municipal: òrgans necessaris i complementaris

L'article 19 de la LBRL diu que el **govern i l'administració municipal corresponen a l'ajuntament**, integrat per l'**Alcalde** i els **regidors**. Aquesta és la idea de base: l'ajuntament no és un edifici, és l'òrgan de govern format per les persones escollides a les eleccions municipals més la que resulta escollida alcalde o alcaldessa.

L'article 20 de la LBRL (i el seu paral·lel, l'article 48 del TRLMRLC) distingeix dos tipus d'òrgans:

- **Òrgans necessaris** (existeixen sempre, per llei, a tots els municipis):
 - L'**Alcalde**.
 - Els **tinents d'alcalde**.
 - El **Ple**.
 - La **Junta de Govern Local**, però només en **municipis de més de 5.000 habitants** i en els **de menys quan ho acordi el Ple** o ho reculli el reglament orgànic. A Catalunya, a més, és **sempre obligatòria als municipis capital de comarca**, sigui quina sigui la seva població.
- La **Comissió Especial de Comptes**, a tots els municipis.
- **Òrgans complementaris** (poden existir o no, segons el municipi): comissions informatives, comissió especial de suggeriments i reclamacions, consells sectorials, òrgans de participació ciutadana, organismes descentralitzats, etc.

Truc per recordar-ho. Pensa en una fórmula curta: **A + T + P + JGL + CEC** = Alcalde, Tinents, Ple, Junta de Govern Local, Comissió Especial de Comptes. Els quatre primers "governen"; el darrer "vigila els comptes".



Compte amb el parany. La Junta de Govern Local **no existeix per llei a tots els municipis petits**. Només és obligatòria a partir de **5.000 habitants**, tot i que el Ple la pot crear igualment en un municipi més petit. I, a Catalunya, els **municipis capital de comarca** l'han de tenir sempre, encara que tinguin menys de 5.000 habitants.

2. L'Alcalde: elecció i atribucions

Com s'elegeix

L'Alcalde **no es vota directament** pels ciutadans, tot i que la ciutadania sap qui en serà el candidat de cada partit. El procediment (Llei orgànica del règim electoral general, LOREG) és:

1. Poden ser candidats a l'alcaldia els **regidors que encapçalen les seves llistes**.
2. Resulta elegit alcalde qui obtingui la **majoria absoluta** dels vots dels regidors.
3. Si ningú l'obté, és proclamat alcalde el **regidor cap de la llista que hagi tret més vots populars** a les eleccions.

Compte amb el parany. No confonguis "escollir l'alcalde per majoria absoluta del Ple" amb "escollir-lo per sufragi directe dels veïns". Vota el **Ple** (els regidors), no la ciutadania directament; això és el que fa que en un ajuntament puguin pactar-se governs de coalició.

Naturalesa del càrrec

L'Alcalde és, alhora:

- El **president de la corporació** (presideix el Ple i la Junta de Govern Local).
- El **cap de l'administració municipal** (dirigeix el govern i l'administració del municipi).

Atribucions principals (art. 21 LBRL / art. 53 TRLMRLC)

L'article 21 LBRL en dona una llista llarga; les que més cauen a l'examen són:

- **Dirigir el govern i l'administració municipal.**
- **Representar l'ajuntament.**
- **Convocar i presidir** les sessions del Ple, de la Junta de Govern Local i de qualsevol altre òrgan municipal, i **decidir els empats amb vot de qualitat**.
- **Dirigir, inspeccionar i impulsar** els serveis i les obres municipals.
- **Dictar bans.**
 - Gestió econòmica: **disposar despeses** dins dels límits de la seva competència i **concertar operacions de crèdit**.
 - Ser el **cap superior de tot el personal** de l'ajuntament: aprovar l'oferta pública d'ocupació, les bases dels processos selectius, i imposar sancions, incloent-hi la separació del servei de funcionaris i l'acomiadament del personal laboral.
 - Exercir la **jefatura de la policia municipal**.
 - **Atorgar llicències** (llevat que una llei sectorial ho atribueixi al Ple o a la Junta de Govern Local).
 - Exercir **accions judicials i administratives** en cas d'urgència.
 - Adoptar **mesures necessàries en cas de catàstrofe o de risc greu** per a les persones, retent-ne compte immediatament al Ple.
 - **Aprovar els instruments de planejament de desenvolupament** i els instruments de gestió urbanística.



- Ordenar la **publicació i l'execució dels acords** municipals.

Truc per recordar-ho. L'alcalde és el "gerent" de l'ajuntament: **executa, contracta dins de límits, dirigeix el personal i la policia, i convoca reunions**. El que fa normes de fons (ordenances, pressupost, planejament general) ho decideix el **Ple**.

La delegació de funcions

L'Alcalde pot **delegar** l'exercici de les seves atribucions en els tinents d'alcalde, en altres membres de la Junta de Govern Local i, per a determinades matèries, en qualsevol regidor. Hi ha, però, un **nucli dur no delegable**: convocar i presidir el Ple i la Junta de Govern Local, decidir empats amb vot de qualitat, concertar operacions de crèdit, la jefatura superior de tot el personal, la separació del servei de funcionaris i l'acomiadament de personal laboral, i algunes competències urbanístiques i de mesures d'emergència.

Compte amb el parany. "Es pot delegar gairebé tot, però no tot." Si l'examen et pregunta si l'alcalde pot delegar la **jefatura de personal** o **decidir un empat**, la resposta és **no**.

3. El Ple: composició, elecció i atribucions

Què és

El **Ple** és l'òrgan format per **tots els regidors**, i el **presideix l'Alcalde**. És l'òrgan de **màxima representació política** del municipi: hi seuen tots els partits que han obtingut regidors a les eleccions, i és on es debaten i decideixen les qüestions de més transcendència.

Com s'elegeixen els regidors

Els regidors s'escullen per **sufragi universal, lliure, igual, directe i secret**, mitjançant **llistes tancades** (sistema proporcional, LOREG). El nombre de regidors depèn de la població del municipi (una escala que va des dels municipis més petits fins a les grans ciutats).

Atribucions del Ple (art. 22 LBRL / art. 52 TRLMRLC)

Corresponen sempre al Ple, entre altres:

- **El control i la fiscalització dels òrgans de govern** (de l'Alcalde i de la Junta de Govern Local).
 - Acords sobre **participació en organitzacions supramunicipals, alteració del terme municipal**, creació o supressió de municipis, **creació d'òrgans desconcentrats**, canvi de nom o de capitalitat, i adopció de bandera, escut o ensenya.
- **L'aprovació inicial del planejament general** i l'aprovació que posi fi a la tramitació municipal dels instruments d'ordenació urbanística.
- **L'aprovació del reglament orgànic** i de les **ordenances municipals** (les fiscals incloses).
- La **determinació dels recursos propis de caràcter tributari**, **l'aprovació dels pressupostos**, i l'aprovació del compte general.
- **L'aprovació de les formes de gestió dels serveis** i dels expedients de municipalització.
- **L'aprovació de la plantilla de personal** i de la relació de llocs de treball, la fixació de la quantia de les retribucions complementàries dels funcionaris i el nombre i règim del personal eventual.
- El plantejament de **conflictes de competència** amb altres entitats i l'exercici d'**accions judicials i administratives**.
- **L'alienació de béns** quan la llei ho reservi al Ple.



- La votació de la **moció de censura** a l'alcalde i de la **qüestió de confiança** plantejada per aquest, que sempre és **pública** i es fa per **crida nominal**.
- Aquelles altres matèries que **exigeixin una majoria especial** per a la seva aprovació.

Truc per recordar-ho. El Ple és el "parlament del municipi": **fa normes** (ordenances, reglaments, planejament general), **aprova diners** (pressupost, tributs, crèdits importants) i **controla el govern** (fiscalitza l'alcalde, vota mocions de censura). Si la pregunta parla d'**aprovar** una norma de caràcter general o de **controlar** l'acció de govern, pensa en el **Ple**.

Delegació de les atribucions del Ple

El Ple pot delegar l'exercici d'algunes de les seves atribucions en l'Alcalde i en la Junta de Govern Local, **però no totes**: queden fora de la delegació, entre altres, el control i fiscalització dels òrgans de govern, les decisions sobre alteracions del terme municipal, l'aprovació del planejament general, la determinació de recursos tributaris i l'aprovació de pressupostos, i les que necessiten majoria qualificada.

Compte amb el parany. No es pot delegar el que és el "cor" del Ple: **el control polític del govern municipal** i les **decisions estructurals** (planejament general, hisenda, organització bàsica). Si es pogués delegar tot, el Ple perdria la seva raó de ser com a contrapès de l'Alcalde.

4. La Junta de Govern Local: composició, existència i competències

Composició

La Junta de Govern Local (abans anomenada, i encara de vegades citada així, **Comissió de Govern**) està integrada per l'**Alcalde** i un **nombre de regidors no superior a un terç** del nombre legal de membres de la corporació, **nomenats i separats lliurement per l'Alcalde**, que en dona compte al Ple.

Quan existeix

- **Obligatòria** en municipis de **més de 5.000 habitants**.
- **Potestativa** en els de menys, si ho acorda el Ple o ho estableix el reglament orgànic.
- A Catalunya, **sempre obligatòria** en els municipis que siguin **capital de comarca**, amb independència de la seva població.

Funcions

- **Assistir l'Alcalde** en l'exercici de les seves atribucions.
- Exercir les atribucions que li **delegui l'Alcalde** o que li **atribueixin les lleis**.
- No té, en principi, atribucions pròpies "de partida" com el Ple o l'Alcalde: la major part de la seva feina són **competències delegades**.

Truc per recordar-ho. Pensa en la Junta de Govern Local com el "**consell de ministres**" del municipi: un òrgan reduït, de confiança de l'Alcalde, que li fa costat en la gestió quotidiana. No és un òrgan de representació política de tots els partits (com el Ple), sinó un òrgan **executiu i de suport**.

Compte amb el parany. No confonguis la Junta de Govern Local amb el Ple: a la Junta **no hi seuen tots els regidors**, només els que designa l'Alcalde (fins a un terç), i les seves reunions **no són públiques** com les del Ple (llevat que una norma ho digui expressament), perquè és un òrgan de gestió, no de representació.



5. Els tinents d'alcalde: el "pont" entre l'Alcalde i la Junta

Els **tinents d'alcalde** són nomenats **lliurement per l'Alcalde** d'entre els membres de la Junta de Govern Local (o, si no n'hi ha, d'entre els regidors, en municipis petits). La seva funció principal és **substituir l'Alcalde**, per l'ordre del seu nomenament, en els casos de **vacant, absència o malaltia**. També poden rebre delegacions específiques de l'Alcalde.

A tenir present. L'ordre dels tinents d'alcalde importa: si l'Alcalde falta, el **primer tinent d'alcalde** n'assumeix les funcions; si aquest també falta, el **segon**, i així successivament.

6. Relacions entre òrgans: control, censura i confiança

- **Moció de censura:** la presenta un nombre de regidors (amb un **candidat alternatiu** inclòs) per fer caure l'Alcalde. Si prospera, l'Alcalde cessa i el candidat proposat pren possessió.
- **Qüestió de confiança:** la planteja el **propí Alcalde** sobre una proposta o un assumpte de la seva gestió; si no obté el suport, se'n deriven conseqüències polítiques.
- **Control i fiscalització:** és una funció **permanent** del Ple sobre l'acció de l'Alcalde i de la Junta de Govern Local, no només un mecanisme extraordinari com la moció de censura.

Compte amb el parany. Qui presenta cadascuna: la **moció de censura** la presenten els **regidors** (contra l'alcalde); la **qüestió de confiança** la planteja l'**alcalde** (davant el Ple). És fàcil confondre-les perquè totes dues es voten al Ple per crida nominal i en públic.

7. Per què t'importa, com a personal de cementiris

- El **reglament del servei de cementiri** i les **ordenances fiscals** (taxes de nínxols, de serveis) els aprova el **Ple**.
- Les **contractacions** i decisions de gestió del dia a dia solen anar per **decret d'alcaldia** o per **acord de la Junta de Govern Local** (si l'alcalde li ho ha delegat).
- Un canvi de **titularitat d'un dret funerari**, una **llicència** o una **sanció de personal** pot dependre de l'Alcalde (o de qui tingui la delegació). Si mai has de saber "qui ha de signar això": **Ple** (norma general), **Alcalde** (execució i personal) o **Junta de Govern Local** (gestió delegada).

Glossari de termes clau

- **Ajuntament:** òrgan de govern i administració del municipi, integrat per l'Alcalde i els regidors (art. 19 LBRL).
- **Òrgans necessaris:** Alcalde, tinents d'alcalde, Ple, Junta de Govern Local (quan escaigui) i Comissió Especial de Comptes.
- **Alcalde/essa:** president de la corporació i cap de l'administració municipal; escollit pel Ple.
- **Ple:** òrgan format per tots els regidors, presidit per l'Alcalde; funcions normatives, pressupostàries i de control.
- **Junta de Govern Local:** Alcalde + fins a un terç dels regidors, de nomenament lliure de l'Alcalde; assistència i competències delegades.
- **Tinents d'alcalde:** regidors nomenats per l'Alcalde per substituir-lo per ordre en cas d'absència, vacant o malaltia.



- **Moció de censura:** mecanisme dels regidors per fer caure l'Alcalde, amb candidat alternatiu.
- **Qüestió de confiança:** mecanisme de l'Alcalde per demanar el suport del Ple sobre una proposta.
- **Vot de qualitat:** vot de desempat que té l'Alcalde en cas d'empat a les votacions.
- **Delegació:** cessió de l'exercici d'una competència (no de la titularitat) d'un òrgan a un altre.
- **LBRL:** Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local.
- **TRLRMLC:** Text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya (Decret legislatiu 2/2003).

Punts que cauen a l'examen

- Els **òrgans necessaris:** Alcalde, tinents d'alcalde, Ple, Junta de Govern Local (>5.000 hab. o si ho decideix el Ple; sempre en capitals de comarca a Catalunya) i Comissió Especial de Comptes.
- L'**Alcalde** és escollit pel **Ple** per **majoria absoluta**; si no n'hi ha, guanya el **cap de llista més votat** popularment.
- L'Alcalde **dirigeix i executa**; el Ple **normativitza i controla**; la Junta de Govern Local **assisteix i gestiona per delegació**.
- No es pot delegar el "nucli dur": convocar/presidir Ple i Junta, vot de qualitat, jefatura de personal, algunes matèries del Ple (planejament general, hisenda, control polític).
- **Moció de censura** (la presenten els regidors, amb candidat alternatiu) vs **qüestió de confiança** (la planteja l'Alcalde). Totes dues es voten en **públic i per crida nominal**.
- La **Junta de Govern Local:** Alcalde + fins a **1/3** dels regidors, nomenats lliurement per l'Alcalde.
- Base legal: **LBRL arts. 19-23** (estatal) i **TRLRMLC (DL 2/2003) arts. 47-55** (Catalunya).

Resum exprés (per repassar en un minut)

- **Òrgans necessaris:** Alcalde, tinents d'alcalde, Ple, Junta de Govern Local (si toca), Comissió Especial de Comptes.
- **Alcalde:** president de la corporació i cap de l'administració; el tria el Ple (majoria absoluta, o cap de llista més votat en defecte); dirigeix, executa, contracta dins de límits, mana el personal i la policia.
- **Ple:** tots els regidors, presidit per l'Alcalde; fa ordenances i reglaments, aprova pressupostos i tributs, controla el govern, vota mocions de censura i qüestions de confiança.
- **Junta de Govern Local:** Alcalde + fins a 1/3 dels regidors, de designació lliure; assisteix l'Alcalde i exerceix competències delegades; obligatòria >5.000 hab. (i sempre a capitals de comarca a Catalunya).
- **Tinents d'alcalde:** substitueixen l'Alcalde per ordre de nomenament.
- **Moció de censura** = la fan els regidors contra l'Alcalde; **qüestió de confiança** = la fa l'Alcalde davant el Ple.
- Legislació clau: **LBRL (arts. 19-23)** i **TRLRMLC / DL 2/2003 (arts. 47-55)**.

Posa't a prova

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- Quins són els òrgans necessaris de govern d'un ajuntament, i a partir de quina població és obligatòria la Junta de Govern Local?
- Com s'elegeix l'Alcalde, i què passa si cap candidat obté majoria absoluta al Ple?
- Digues tres atribucions de l'Alcalde i tres atribucions del Ple que no es puguin confondre entre si.
- Qui forma la Junta de Govern Local i qui en decideix la composició?



- Quina diferència hi ha entre la moció de censura i la qüestió de confiança? Qui presenta cadascuna?
- Quines competències de l'Alcalde NO es poden delegar mai?
- Quin paper tenen els tinents d'alcalde i com se n'estableix l'ordre de substitució?
- En un municipi capital de comarca de Catalunya amb menys de 5.000 habitants, ha de tenir Junta de Govern Local? Per què?

Si pots respondre-les sense mirar, domines el tema. A sota tens les **normes oficials completes** (LBRL i TRLMRLC) per consultar-les quan vulguis aprofundir.

**3****TEMA**

La Llei 39/2015 de procediment administratiu: les fases del procediment

Introducció: per què aquesta llei també és cosa teva

Pot semblar que la **Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques (LPAC)** és "cosa dels de l'oficina", i que a tu, com a oficial de cementiris, no t'afecta. És just al revés: **cada vegada que algú sol·licita una exhumació, demana un nínxol, presenta una queixa o l'ajuntament t'obre un expedient disciplinari, s'està tramitant un procediment administratiu** regulat per aquesta llei. Saber com funciona et permet entendre per què es demanen certs papers, per què hi ha terminis, i què passa si l'Administració no contesta a temps.

La LPAC és una **lleí bàsica de l'Estat**: s'aplica a **totes** les administracions públiques (Estat, comunitats autònomes i ens locals, inclòs el teu ajuntament). Va **derogar la Llei 30/1992** i va entrar en vigor un any després de la seva publicació (el **2 d'octubre de 2016**), precisament per donar temps a les administracions a adaptar-s'hi.

El tema es concentra en les **tres fases** de tot procediment administratiu: **iniciació, instrucció i finalització**. Pensa-hi com en un viatge amb un principi (com s'obre l'expedient), un tram intermedi (com es reuneixen dades i es dona veu a l'interessat) i un final (com es tanca, amb resolució o d'una altra manera).

Aquesta guia està organitzada en **seccions plegables**. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Idees prèvies: què és un procediment i qui hi intervé

Un **procediment administratiu** és el **conjunt ordenat d'actes** a través dels quals es forma i es manifesta la voluntat de l'Administració, encaminat a dictar un **acte administratiu final** (normalment, una resolució).

Dos conceptes previs que l'examen dona per sabuts:

- **Capacitat d'obrar** (art. 3 LPAC): qui pot actuar davant l'Administració (persones físiques i jurídiques, majors d'edat, i també menors per a l'exercici i defensa dels drets que l'ordenament els reconeix sense assistència).
- **Interessat** (art. 4 LPAC): qui promou el procediment com a titular de drets o interessos legítims, qui té drets que poden resultar afectats per la decisió, o qui té interessos legítims que puguin resultar afectats per la resolució i es personi abans que aquesta es dicti.

Per fixar la idea. Imagina't una família que demana l'exhumació d'un familiar del cementiri municipal: és la **interessada** en aquell expedient concret, i des del primer dia té dret a conèixer l'estat de la tramitació.

2. Fase 1: la iniciació del procediment

Tot procediment s'inicia de dues maneres possibles, i l'**article 54 LPAC** en dona el nom: **iniciació d'ofici** o **iniciació a sol·licitud de l'interessat**.



2.1. Iniciació d'ofici

L'article 58 LPAC diu que els procediments s'inicien d'ofici per **acord de l'òrgan competent**, quan aquest actua:

- Per **pròpia iniciativa**.
- Com a conseqüència d'una **ordre superior**.
- A **petició raonada d'altres òrgans**.
- Per **denúncia**.

Abans d'iniciar formalment el procediment, l'òrgan competent pot obrir un **període d'informació o actuacions prèvies** (art. 55 LPAC) per conèixer les circumstàncies del cas i decidir si convé o no iniciar-lo. Un cop iniciat, es poden adoptar **mesures provisionals** (art. 56 LPAC) per assegurar l'eficàcia de la resolució final (per exemple, precintar provisionalment un nínxol en mal estat mentre es tramita un expedient de reparació). Si hi ha diversos expedients amb connexió íntima entre si, l'òrgan instructor pot acordar-ne l'**acumulació** (art. 57 LPAC).

Compte amb el parany. Un expedient sancionador al treballador d'una brigada, o un expedient per retirar un element il·legal d'un nínxol, s'inicien **d'ofici**: no cal que ningú ho demani, ho decideix l'Administració.

2.2. Iniciació a sol·licitud de l'interessat

La major part dels tràmits que veuràs al cementiri comencen així: algú (una família, una empresa funerària) presenta una **sol·licitud**. L'article 66 LPAC exigeix que tota sol·licitud contingui, com a mínim:

- **Nom i cognoms** de l'interessat (i, si escau, del representant).
- **Identificació del mitjà** electrònic o del lloc físic on es vol que es practiqui la notificació.
- **Fets, raons i petició** en què es concreti, amb claredat, la sol·licitud.
- **Lloc i data**.
- **Signatura** del sol·licitant.
- **Òrgan, centre o unitat** a qui es dirigeix i el seu codi d'identificació.

Quan l'Administració tramita moltes sol·licituds del mateix tipus (per exemple, sol·licituds d'exhumació), pot aprovar **models normalitzats** que faciliten emplenar aquestes dades.

2.3. Esmena i millora de la sol·licitud

Si la sol·licitud no reuneix els requisits, l'article 68 LPAC obliga l'Administració a **requerir** l'interessat perquè, en un termini de **deu dies**, esmeni la falta o adjunti els documents preceptius, amb l'avertiment que, si no ho fa, **se'l tindrà per desistit** de la seva petició (prèvia resolució que ho declari).

Truc per recordar-ho. "**10 dies per esmenar, o es té per desistit**": és un dels números que més surt a l'examen. No es denega la sol·licitud, es considera que l'interessat ha **abandonat** el tràmit.

Un cop la sol·licitud entra per registre, amb la data i l'hora de presentació, comença a córrer el termini per resoldre.

3. Fase 2: la instrucció del procediment

La instrucció és el "cos" del procediment: aquí es reuneixen tots els **fets, proves i informes** necessaris perquè l'òrgan competent pugui dictar una resolució fonamentada.

3.1. Actes d'instrucció i al·legacions



Els **actes d'instrucció** es realitzen **d'ofici** per l'òrgan que tramita el procediment (art. 75 LPAC), sense necessitat que ho demani l'interessat, i amb la major **celeritat** possible: tots els tràmits que hagin de complir-se en el mateix moment es demanaran alhora sempre que sigui possible.

En qualsevol moment del procediment anterior al tràmit d'audiència, els interessats poden fer **al·legacions** i aportar els documents que considerin convenients (art. 76 LPAC), i l'Administració els ha de tenir en compte en redactar la proposta de resolució.

3.2. La prova

Quan l'Administració no dona per certs els fets al·legats, o la seva naturalesa ho exigeix, s'obre un **període de prova** (art. 77 LPAC), amb una durada que no pot ser **superior a trenta dies ni inferior a deu**. Es pot practicar per qualsevol mitjà admès en dret. La **pràctica de la prova** (art. 78 LPAC) obliga a comunicar als interessats, amb prou antelació, el lloc, data i hora en què s'hi practicarà, perquè hi puguin assistir si ho volen.

3.3. Els informes

Al llarg de la instrucció es poden sol·licitar **informes** a altres òrgans o unitats (art. 79-80 LPAC). Per defecte, els informes són **facultatius i no vinculants**, llevat que una norma disposi expressament el contrari (aleshores serien **preceptius i/o vinculants**). Si l'informe no es rep en el **termini de deu dies** (o el que fixi la norma), es poden prosseguir les actuacions sense esperar-lo, tret que sigui determinant per resoldre.

Compte amb el parany. "Preceptiu" vol dir que és **obligatori demanar-lo**; "vinculant" vol dir que l'òrgan que resol **ha de seguir el que diu**. Un informe pot ser preceptiu i no vinculant (s'ha de demanar, però es pot no seguir, motivant-ho).

3.4. El tràmit d'audiència

Abans de redactar la proposta de resolució, s'ha de posar l'expedient de manifest als interessats perquè, en un termini **no inferior a deu dies ni superior a quinze**, al·leguin i presentin els documents que estimin pertinents. Aquest és el **tràmit d'audiència** (art. 82 LPAC), un dels drets més importants de qualsevol persona afectada per un procediment.

Es pot **prescindir** del tràmit d'audiència quan no figurin en el procediment ni es tinguin en compte a la resolució altres fets ni altres al·legacions i proves que les adduïdes, si escau, per l'interessat.

Truc per recordar-ho. Audiència: **10 a 15 dies**. Prova: **10 a 30 dies**. Esmena de sol·licitud: **10 dies**. El "10" és quasi sempre el mínim comú d'aquests terminis.

3.5. La informació pública

Quan la naturalesa del procediment ho requereix (per exemple, en tràmits amb transcendència per a un col·lectiu ampli i no només per als interessats directes), l'òrgan competent pot acordar un període d'**informació pública** (art. 83 LPAC), anunciat al diari oficial corresponent, amb un termini **no inferior a vint dies**, perquè qualsevol persona hi pugui formular observacions.

4. Fase 3: la finalització del procediment

L'**article 84 LPAC** enumera les formes en què pot acabar un procediment:



- **Resolució.**
- **Desistiment.**
 - **Renúncia** al dret en què es fonamenti la sol·licitud (quan tal renúncia no estigui prohibida per l'ordenament jurídic).
 - **Declaració de caducitat.**
 - **Impossibilitat material de continuar-lo** per causes sobrevingudes.
 - **Terminació convencional** (art. 86 LPAC): pactes, acords, convenis o contractes amb persones de dret públic o privat, sempre que no siguin contraris a l'ordenament jurídic ni versin sobre matèries no susceptibles de transacció.

4.1. La resolució

La **resolució** (art. 88 LPAC) és la manera "normal" i més habitual d'acabar. Ha de **decidir totes les qüestions plantejades** pels interessats i les que se'n derivin del procediment, ha de ser **congruent** amb les peticions formulades i **motivada** en els casos que la llei exigeix. No pot **agreujar la situació inicial** del recurrent quan és aquest qui ha promogut el procediment (llevat que hi hagi tercers interessats), i no es pot resoldre en cap cas acceptar pretensions contràries a l'ordenament jurídic.

4.2. Desistiment i renúncia

Encara que sovint es confonen, són conceptes diferents:

- **Desistiment:** l'interessat abandona **aquest procediment concret**, però conserva el dret o la possibilitat de tornar-lo a exercir en un altre moment o mitjançant un altre procediment (per exemple, pot tornar a demanar la mateixa exhumació més endavant).
- **Renúncia:** l'interessat abandona **el dret mateix** en què es fonamentava la seva petició; no el podrà tornar a exercir.

L'**article 94 LPAC** regula que, quan hi ha **pluralitat d'interessats**, el desistiment o la renúncia d'un d'ells només afecta aquell que l'ha formulat, i el procediment continua respecte de la resta.

Compte amb el parany. Desistir és "no vull continuar ara"; renunciar és "no vull continuar mai més, i em desprenc del dret". Si dubtes a l'examen, pensa: **desistiment = procediment; renúncia = dret.**

4.3. La caducitat

La **caducitat** (art. 95 LPAC) es produeix quan el procediment es **paralitza** i transcorre el termini màxim per resoldre sense que s'hagi dictat resolució:

- En procediments **iniciats d'ofici** susceptibles de produir **efectes desfavorables o de gravamen** per als interessats (com un expedient sancionador), si transcorre el termini màxim sense que s'hagi dictat i notificat resolució expressa, es produeix la **caducitat**: l'Administració ha de declarar-la i arxivar les actuacions, sense perjudici de poder iniciar un nou procediment mentre no hagi prescrit l'acció.
- En procediments **iniciats a sol·licitud de l'interessat**, si aquest deixa de fer les actuacions necessàries per continuar la tramitació per una causa que li és **imputable**, l'Administració li adverteix que, transcorregut un cert termini, es produirà la caducitat de l'expedient, amb l'arxivament de les actuacions.

4.4. L'obligació de resoldre i el silenci administratiu

Tota la fase de finalització es lliga amb un principi bàsic: l'**obligació de resoldre** (art. 21 LPAC). L'Administració està **obligada a dictar resolució expressa i a notificar-la** en tots els procediments, dins el termini màxim que fixi la norma reguladora (i, si aquesta no en fixa cap, en **tres mesos**). Si



L'Administració no compleix aquesta obligació, entra en joc el **silenci administratiu**, que actua com a garantia de la ciutadania:

- **Procediments iniciats a sol·licitud de l'interessat** (art. 24 LPAC): regla general, **silenci positiu** (s'entén estimada la sol·licitud), amb excepcions importants en què el silenci és **negatiu** (per exemple, quan l'estimació suposaria transferir a l'interessat facultats relatives al domini públic o al servei públic, en procediments d'impugnació d'actes o disposicions, o en matèria de medi ambient).
- **Procediments iniciats d'ofici** (art. 25 LPAC): si en podrien derivar-se el reconeixement de drets a favor de l'interessat, el silenci s'entén **negatiu** (desestimatori); si es tracta de procediments d'exercici de potestats sancionadores o d'intervenció susceptibles de produir efectes desfavorables, el que es produeix, com ja hem vist, és la **caducitat**.

Truc per recordar-ho. "A sol·licitud, silenci positiu (regla general); d'ofici, silenci negatiu o caducitat." Si l'has demanat tu i no et contesten, la llei tendeix a afavorir-te; si ho ha obert l'Administració i no resol, mai et perjudica per silenci: o es desestima el que et podia ser desfavorable, o caduca.

Glossari de termes clau

- **Procediment administratiu**: conjunt ordenat d'actes que condueixen a una resolució de l'Administració.
- **Interessat**: qui promou el procediment o té drets o interessos legítims que en poden resultar afectats (art. 4 LPAC).
- **Iniciació d'ofici**: el procediment el comença l'Administració, per pròpia iniciativa, ordre superior, petició raonada o denúncia.
- **Iniciació a sol·licitud**: el procediment el comença l'interessat mitjançant una sol·licitud (art. 66 LPAC).
- **Esmena**: correcció de defectes de la sol·licitud en el termini de 10 dies (art. 68 LPAC); si no es fa, es té per desistit.
- **Tràmit d'audiència**: dret dels interessats a veure l'expedient i al·legar abans de la proposta de resolució (10-15 dies, art. 82 LPAC).
- **Informe preceptiu/vinculant**: el primer és obligatori demanar-lo; el segon, obligatori seguir-lo.
- **Resolució**: acte que posa fi al procediment decidint totes les qüestions plantejades (art. 88 LPAC).
- **Desistiment**: abandonament del procediment concret, es pot tornar a exercir el dret.
- **Renúncia**: abandonament del dret mateix, no es pot tornar a exercir.
- **Caducitat**: finalització del procediment per paralització i transcurs del termini màxim sense resoldre.
- **Terminació convencional**: acabament del procediment mitjançant pactes o convenis (art. 86 LPAC).
- **Silenci administratiu**: efecte jurídic (estimatori o desestimatori) que es produeix quan l'Administració no resol dins termini.

A l'examen (els punts que més cauen)

- Les **tres fases**: iniciació, instrucció i finalització (Títol IV LPAC).
- **Dues classes d'iniciació**: d'ofici (art. 54 i 58) i a sol·licitud de l'interessat (art. 54 i 66).
- Contingut mínim de la **sol·licitud** (art. 66): identificació, fets/raons/petició, lloc i data, signatura, òrgan destinatari.
- **Esmena**: 10 dies, si no es fa, es té per desistit (art. 68).
- **Període de prova**: entre 10 i 30 dies (art. 77).
- **Tràmit d'audiència**: entre 10 i 15 dies, es pot prescindir si no hi ha fets ni proves nous (art. 82).
- **Informació pública**: mínim 20 dies (art. 83).



- Formes de **finalització** (art. 84): resolució, desistiment, renúncia, caducitat, impossibilitat material sobrevinguda, terminació convencional.
- **Desistiment** (abandona el procediment) vs **renúncia** (abandona el dret).
- **Caducitat**: en procediments d'ofici desfavorables (sancionadors) per manca de resolució en termini; en procediments a instància de part, per paralització imputable a l'interessat.
- **Obligació de resoldre**: termini màxim 3 mesos si la norma no en fixa un altre (art. 21).
- **Silenci**: positiu com a regla en procediments a sol·licitud (art. 24); negatiu o caducitat en procediments d'ofici (art. 25).

Resum exprés (per repassar en un minut)

- La **Llei 39/2015 (LPAC)** regula el procediment administratiu comú per a totes les administracions, inclosos els ajuntaments.
 - **Iniciació**: d'ofici (pròpia iniciativa, ordre superior, petició raonada, denúncia) o a sol·licitud de l'interessat (contingut mínim art. 66; esmena en 10 dies, art. 68).
 - **Instrucció**: actes d'ofici i al·legacions; prova (10-30 dies); informes (preceptius/facultatius, vinculants/no vinculants); tràmit d'audiència (10-15 dies); informació pública (mínim 20 dies).
 - **Finalització**: resolució (decideix tot, congruent i motivada), desistiment, renúncia, caducitat, impossibilitat material sobrevinguda o terminació convencional.
 - **Caducitat**: expedients d'ofici desfavorables que no es resolen a temps; paralització imputable a l'interessat en expedients a instància de part.
 - **Silenci administratiu**: garanteix a l'interessat una resposta jurídica quan l'Administració no resol dins termini (positiu a sol·licitud, com a regla; negatiu o caducitat d'ofici).

Posa't a prova

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- Quines són les dues classes d'iniciació del procediment administratiu i quins articles de la LPAC les regulen?
 - Quines dades mínimes ha de contenir una sol·licitud d'iniciació segons l'article 66 LPAC?
 - Què passa si un interessat no esmena la seva sol·licitud en el termini de 10 dies?
 - Quina diferència hi ha entre un informe preceptiu i un informe vinculant?
 - Quant dura el tràmit d'audiència i quan es pot prescindir d'ell?
- Quines són les diferents formes de finalització del procediment segons l'article 84 LPAC?
 - Quina diferència hi ha entre desistiment i renúncia?
 - Quan es produeix la caducitat d'un expedient iniciat d'ofici i quan la d'un iniciat a instància de part?

Si pots respondre-les sense mirar, domines el tema. A sota tens la **normativa oficial completa** (Llei 39/2015) per consultar-la quan vulguis aprofundir.

**4****TEMA**

Les classes de personal al servei de les entitats locals

Introducció: per què cal saber "qui és qui" al teu ajuntament

Quan entris a treballar a un ajuntament (o ja hi treballes, si estudies aquesta oposició per consolidar plaça), veuràs que no tothom té el mateix vincle amb la corporació. Hi ha companys funcionaris "de tota la vida", d'altres amb contracte laboral, algú que ha entrat de manera temporal per cobrir una baixa, i fins i tot algun càrrec de confiança que marxa quan canvia l'alcalde. Aquest tema explica **quines classes de personal existeixen** a les entitats locals i **què distingeix cadascuna**.

La regulació surt de dues normes que has de tenir clares:

- El **TREBEP** (Text refós de la Llei de l'Estatut bàsic de l'empleat públic, aprovat pel **Reial decret legislatiu 5/2015**), que és la norma bàsica estatal aplicable a **tots** els empleats públics, inclosos els de l'Administració local.
- El **Decret 214/1990**, de 30 de juliol, pel qual s'aprova el **Reglament del personal al servei de les entitats locals** de Catalunya, que concreta aquest règim per als ens locals catalans.

A més, la **Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local (LBRL)** dedica el seu Títol VII al personal, i el seu article 89 fixa la primera gran classificació que trobaràs en aquest tema.

Aquesta guia et dona la foto completa: qui és cadascú, com hi entra, com en pot sortir i quins paranyos posa l'examen. Al final tens glossari, punts clau, resum exprés i autoavaluació.

1. El marc normatiu: quatre normes, un mateix esquema

Encara que hi hagi diverses lleis, totes "parlen el mateix idioma". És important que sàpigues situar cadascuna:

- **LBRL (Llei 7/1985)**, art. 89: estableix que el personal de les entitats locals es divideix, essencialment, en **funcionaris de carrera**, **personal laboral** i **personal eventual**, i preveu a més els **funcionaris amb habilitació de caràcter nacional**.
- **TREBEP (RDLeg 5/2015)**: és la norma **bàsica** que desplega amb detall les classes d'empleats públics (funcionaris de carrera, funcionaris interins, personal laboral i personal eventual) i s'aplica **directament** al personal de tots els ens locals.
- **Decret 214/1990** (Catalunya): és el reglament que concreta el règim de personal per als ens locals catalans, en desplegament de la legislació de règim local de Catalunya.

Truc per recordar-ho. Pensa-ho com "cerques concèntriques": la **LBRL** dona el marc general de l'Administració local, el **TREBEP** entra en detall de com és cada tipus d'empleat públic (val per a Estat, Generalitat i ens locals), i el **Decret 214/1990** l'adapta a Catalunya.

2. Concepte i classes d'empleats públics (art. 8 TREBEP)

L'article 8 del **TREBEP** defineix els **empleats públics** com les persones que **presten serveis retribuïts a les administracions públiques al servei dels interessos generals**.



Aquest mateix article estableix que els empleats públics es classifiquen en:

- **Funcionaris de carrera.**
- **Funcionaris interins.**
- **Personal laboral**, ja sigui fix, per temps indefinit o temporal.
- **Personal eventual.**

A més, el TREBEP preveu la figura del **personal directiu professional**, encara que el seu desplegament efectiu a l'Administració local és més limitat.

Compte amb el parany. L'examen sol confondre "funcionari interí" amb "personal eventual". No són el mateix: l'interí fa **funcions pròpies de funcionari de carrera** de manera temporal; l'eventual fa **funcions de confiança o assessorament especial**, mai funcions reservades a funcionaris.

3. Els funcionaris de carrera (art. 9 TREBEP)

Són els empleats públics vinculats a una Administració pública per una **relació estatutària regulada pel dret administratiu**, per a exercir serveis professionals **retribuïts de caràcter permanent**.

Característiques essencials:

- Accedeixen mitjançant els **procediments de selecció** (oposició, concurs o concurs-oposició) que garanteixen els principis d'**igualtat, mèrit, capacitat i publicitat**.
- La seva relació és **estatutària**, no contractual: no signen un contracte de treball, sinó que reben un **nomenament**.
- Ocupen amb caràcter permanent les places de la plantilla i exerceixen, en general, les **funcions que impliquin exercici d'autoritat** i les que corresponen en exclusiva a funcionaris (per exemple, fe pública, funcions de control i fiscalització interna, o exercici de potestats públiques).

A tenir present. Com a personal d'oficis (oficial de cementiris), tu mateix pots ser funcionari de carrera; això no vol dir que totes les tasques d'un ajuntament les facin funcionaris: moltes places d'oficis i serveis es cobreixen també amb personal laboral.

4. Els funcionaris interins (art. 10 TREBEP)

Els **funcionaris interins** exerceixen **funcions pròpies de funcionaris de carrera**, però per raons **expressament justificades de necessitat i urgència**, i únicament en algun d'aquests **quatre supòsits**:

1. Existència de **places vacants** quan no és possible cobrir-les amb funcionaris de carrera.
2. **Substitució transitòria** dels titulars (per exemple, per una baixa o un permís).
3. **Execució de programes de caràcter temporal**, que no poden tenir una durada superior a **tres anys**, ampliable fins a **dotze mesos més**.
4. **Excés o acumulació de tasques**, per un termini màxim de **sis mesos** dins un període de **dotze mesos**.

El **cessament** dels funcionaris interins es produeix, a més de per les causes generals que afecten qualsevol funcionari, quan **finalitza la causa** que va motivar el seu nomenament (per exemple, quan es cobreix la plaça amb un funcionari de carrera, quan torna la persona substituïda, o quan acaba el programa o el pic de feina).

Truc per recordar-ho. Els quatre supòsits es poden memoritzar amb la paraula **VaSuPro-Excés**: Vacant,



Substitució, Programa temporal, Excés de tasques. I fixa't en els números: **3 anys** (+12 mesos) el programa temporal, **6 mesos** (dins 12) l'excés de tasques.

Compte amb el parany. Un error freqüent és pensar que l'interí té un vincle "de segona" pel que fa a les funcions: no és així, l'interí fa **exactament les mateixes funcions** que un funcionari de carrera. El que canvia és la **temporalitat** i la **causa** del nomenament, no el tipus de tasca.

5. El personal laboral (art. 11 TREBEP)

El **personal laboral** és el que, en virtut d'un **contracte de treball formalitzat per escrit**, presta serveis retribuïts a les administracions públiques. La seva relació es regeix pel **dret laboral** (Estatut dels treballadors i normativa laboral), no pel dret administratiu.

Pot ser:

- **Fix:** contracte indefinit obtingut per superació dels processos selectius d'estabilització corresponents.
- **Per temps indefinit** (no fix): situacions concretes, sovint derivades de resolucions judicials.
- **Temporal:** segons les modalitats de contractació laboral previstes a la legislació laboral (per exemple, per obra o servei, o per circumstàncies de la producció, quan encara siguin aplicables, o contractes d'interinitat laboral per cobrir vacants o substitucions).

En els ajuntaments, molts llocs d'oficis, manteniment o serveis (com els de cementiris) es cobreixen sovint amb **personal laboral**, ja que no sempre impliquen l'exercici d'autoritat pública que reserva la llei als funcionaris.

A tenir present. El personal laboral es pot seleccionar per oposició, concurs o concurs-oposició, igual que els funcionaris, però un cop superat el procés, el vincle que neix és un **contracte laboral**, no un nomenament administratiu.

6. El personal eventual (art. 12 TREBEP)

El **personal eventual** és, de totes, la figura més diferent. Es defineix per aquests trets:

- Només pot exercir **funcions expressament qualificades de confiança o assessorament especial**. Mai pot fer funcions reservades a funcionaris ni tasques ordinàries de gestió.
- El **nomenament i el cessament són lliures**: no cal cap procés selectiu.
- **Cessa automàticament** quan cessa l'autoritat a qui presta la funció de confiança (per exemple, quan canvia l'alcalde després d'unes eleccions).
- El seu nomenament **no pot ser considerat mèrit** per a l'accés a la funció pública ni per a la promoció interna.
- El nombre, les característiques i les retribucions del personal eventual els determina el **Ple** de la corporació, **a l'inici de cada mandat**, i s'han de fer **públiques**.

Compte amb el parany. El personal eventual **no és funcionari** ni forma part de la carrera administrativa: és un càrrec de confiança política, lligat a la persona que el nomena. Si l'examen et pregunta "quan cessa el personal eventual", la resposta clau és: **quan cessa l'autoritat a qui assessora**.

7. Especificitat local: els funcionaris amb habilitació de caràcter nacional



A més de les quatre classes generals del TREBEP, l'Administració local té una figura **pròpia i exclusiva**: els **funcionaris d'Administració local amb habilitació de caràcter nacional (FHN)**, prevists a l'**article 92 bis de la LBRL**.

Es tracta dels llocs de **Secretaria, Intervenció i Tresoreria**, considerats **funcions públiques necessàries en totes les corporacions locals i reservades** a funcionaris que compleixen requisits específics de titulació i selecció (habilitació estatal/nacional), precisament perquè impliquen **fe pública, assessorament legal preceptiu i control i fiscalització interna** de la gestió econòmica financera i pressupostària.

Truc per recordar-ho. Recorda les **tres funcions reservades: fe pública i assessorament legal** (Secretaria), **control i fiscalització interna** (Intervenció) i **gestió dels fons públics** (Tresoreria). Són llocs que, per la seva importància, no es poden cobrir amb qualsevol funcionari.

8. El Decret 214/1990: el marc català

El **Decret 214/1990, de 30 de juliol**, aprova el **Reglament del personal al servei de les entitats locals** de Catalunya. La seva funció és **desplegar i concretar**, per als ajuntaments i altres ens locals catalans, l'esquema general que ja hem vist: funcionaris de carrera, funcionaris interins, personal laboral, personal eventual i funcionaris amb habilitació de caràcter nacional.

En la pràctica, aquest reglament regula qüestions com la **selecció, provisió de llocs de treball, situacions administratives i règim disciplinari** del personal dels ens locals catalans, sempre respectant el que estableixen les normes bàsiques estatals (LBRL i TREBEP), que **prevalen** en cas de conflicte.

A tenir present. No et calen els números d'article concrets del Decret 214/1990 de memòria: l'examen sol preguntar pel **concepte** (què regula i quines classes de personal recull), no per l'article exacte. El que sí has de dominar amb precisió és el contingut dels articles 8 a 12 del TREBEP.

9. Quadre resum: com distingir les quatre classes

| Classe | Vincle | Funcions | Com hi entres | Com en surts |

|---|---|---|---|---|

| Funcionari de carrera | Estatutari (nomenament) | Permanents, poden implicar autoritat | Procés selectiu (oposició/concurs) | Jubilació, renúncia, causes legals |

| Funcionari interí | Estatutari (nomenament temporal) | Iguals que el de carrera | Necessitat i urgència (4 supòsits) | Quan acaba la causa del nomenament |

| Personal laboral | Contractual (dret laboral) | Ordinàries, no reservades | Procés selectiu; contracte | Causes del contracte/Estatut dels treballadors |

| Personal eventual | Nomenament de confiança | Confiança o assessorament especial | Lliure | Lliure; sempre quan cessa qui el nomena |

Glossari de termes clau

- **Empleat públic:** persona que presta serveis retribuïts a una Administració pública al servei dels interessos generals (art. 8 TREBEP).
- **TREBEP:** Text refós de l'Estatut bàsic de l'empleat públic (RDLeg 5/2015), norma bàsica per a tots els empleats públics.



- **Funcionari de carrera:** vinculat per una relació estatutària de caràcter permanent, després de superar un procés selectiu.
- **Funcionari interí:** exerceix funcions de funcionari de carrera de manera temporal, en un dels quatre supòsits legals.
- **Personal laboral:** vinculat per contracte de treball (fix, indefinit o temporal), regit pel dret laboral.
- **Personal eventual:** nomenament de confiança política o assessorament especial, de lliure nomenament i cessament.
- **Funcionari amb habilitació de caràcter nacional (FHN):** funcionari de Secretaria, Intervenció o Tresoreria, amb funcions reservades per llei (art. 92 bis LBRL).
- **Decret 214/1990:** Reglament del personal al servei de les entitats locals de Catalunya.
- **Relació de llocs de treball (RLT):** instrument que ordena els llocs de treball de la corporació.

Punts que cauen a l'examen

- Les **quatre classes** d'empleats públics segons l'art. 8 TREBEP: funcionaris de carrera, funcionaris interins, personal laboral i personal eventual.
- Els **quatre supòsits** de nomenament d'interins (art. 10 TREBEP): vacant, substitució transitòria, programa temporal (**màxim 3 anys + 12 mesos**), excés de tasques (**màxim 6 mesos dins 12**).
- El personal eventual fa **funcions de confiança o assessorament especial**, mai funcions reservades a funcionaris; **cessa quan cessa** l'autoritat que el va nomenar; el seu nomenament **no és mèrit** per a l'accés a la funció pública.
- El personal laboral es regeix pel **dret laboral** (contracte), no pel dret administratiu (nomenament).
- Els **funcionaris amb habilitació de caràcter nacional** (Secretaria, Intervenció, Tresoreria) són una figura pròpia i exclusiva de l'Administració local (art. 92 bis LBRL).
- El **Decret 214/1990** és el reglament català que desplega aquest règim per als ens locals de Catalunya.
- La **LBRL (art. 89)** i el **TREBEP** conviuen: la LBRL fixa el marc de l'Administració local, el TREBEP detalla les classes d'empleat públic.

Resum exprés

- Empleats públics (art. 8 TREBEP) = **funcionaris de carrera + funcionaris interins + personal laboral + personal eventual**.
- **Funcionari de carrera:** relació estatutària permanent, accés per procés selectiu.
- **Funcionari interí:** mateixes funcions que el de carrera, però temporal; **4 supòsits** (vacant, substitució, programa ?3anys+12mesos, excés ?6mesos/12mesos).
- **Personal laboral:** contracte de treball, fix/indefinit/temporal; regit pel dret laboral.
- **Personal eventual:** confiança/assessorament especial; nomenament i cessament lliures; cessa quan cessa qui el nomena; no és mèrit.
- **FHN** (Secretaria, Intervenció, Tresoreria): funcions reservades, exclusives de l'Administració local (art. 92 bis LBRL).
- **Decret 214/1990:** reglament català que desplega aquest esquema per als ens locals.

Autoavaluació

1. Quines són les quatre classes d'empleats públics segons l'article 8 del TREBEP?



Funcionaris de carrera, funcionaris interins, personal laboral (fix, indefinit o temporal) i personal eventual.

2. En quins quatre supòsits es pot nomenar un funcionari interí?

Existència de places vacants, substitució transitòria dels titulars, execució de programes de caràcter temporal (màxim tres anys, ampliable dotze mesos més) i excés o acumulació de tasques (màxim sis mesos dins un període de dotze mesos).

3. Quina diferència essencial hi ha entre un funcionari interí i el personal eventual?

L'interí exerceix funcions pròpies d'un funcionari de carrera de manera temporal, per una causa objectiva; el personal eventual només fa funcions de confiança o assessorament especial, mai funcions reservades, i el seu nomenament és de lliure designació.

4. Quan cessa el personal eventual?

Sempre que cessa l'autoritat a la qual presta la funció de confiança o assessorament, a més que el seu cessament és, en tot cas, lliure.

5. Quin règim jurídic vincula el personal laboral amb l'Administració, i en quines modalitats es pot presentar?

El dret laboral, mitjançant un contracte de treball formalitzat per escrit; pot ser fix, per temps indefinit o temporal.

6. Què són els funcionaris amb habilitació de caràcter nacional i quins llocs ocupen?

Són funcionaris propis i exclusius de l'Administració local que ocupen els llocs de Secretaria, Intervenció i Tresoreria, reservats per llei per les funcions de fe pública i assessorament legal, control i fiscalització interna, i gestió dels fons públics.

7. Quina norma catalana desplega el règim de personal dels ens locals i quina relació té amb el TREBEP?

El Decret 214/1990, Reglament del personal al servei de les entitats locals de Catalunya; desplega i concreta per als ens locals catalans l'esquema que fixa la normativa bàsica estatal (LBRL i TREBEP), que prevalen en cas de conflicte.

8. Per què el nomenament de personal eventual no es pot considerar mèrit?

Perquè la seva funció és de confiança política, no respon a un procés selectiu basat en igualtat, mèrit i capacitat, de manera que la llei exclou expressament que aquest nomenament faciliti l'accés a la funció pública o la promoció interna.

**5****TEMA**

Les competències municipals i els serveis mínims obligatoris

Introducció: per què aquest tema pesa tant a l'examen

Fins ara has vist **què és un municipi i com s'organitza** (alcalde, ple, junta de govern local...). Ara toca la pregunta pràctica: **què pot fer i què ha de fer, obligatòriament, un ajuntament?** I aquí hi surt el teu lloc de treball explícitament citat a la llei: el **cementiri**.

Dues idees et guiaran tot el tema:

- Les **competències municipals**: el conjunt de matèries en què l'ajuntament pot actuar (urbanisme, medi ambient, cultura, cementiris...).
- Els **serveis mínims obligatoris**: dins d'aquestes matèries, hi ha un nucli de serveis que **cada municipi ha de prestar per llei**, i que creix segons la seva població. El **cementiri és un d'aquests serveis mínims, en tots els municipis, sense excepció**.

Dues normes marquen aquest tema: la **Llei 7/1985, de 2 d'abril, reguladora de les bases del règim local (LRBRL)**, de caràcter **bàsic estatal**, i el **Decret legislatiu 2/2003, de 28 d'abril**, pel qual s'aprova el **text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya (TRLMRLC)**, que la desplega a casa nostra.

Aquesta guia està organitzada en **seccions plegables**. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Les competències municipals: concepte i marc

Una **competència** és la **potestat que la llei atribueix a un ens públic per actuar en una matèria concreta**. L'ajuntament no pot fer el que vulgui: només pot actuar allà on una **lleí estatal o autonòmica li ha atribuït competència**.

Aquest principi es diu **principi de legalitat**: l'Administració local actua **sotmesa a la llei**, mai per pròpia iniciativa sense cobertura legal. Les competències municipals es regulen, en paral·lel, a:

- La **LRBRL** (estatal, bàsica): fixa el **mínim comú** vàlid a tot Espanya.
- El **TRLMRLC** (català): **desenvolupa i concreta** aquest mínim a Catalunya, sense poder-lo reduir mai.

Per fixar la idea. Pensa-ho com dues capes: la LRBRL posa el terra (el mínim que ningú pot baixar); el TRLMRLC pot afegir matisos catalans per sobre, mai per sota.

2. Classes de competències: pròpies, delegades i "impròpies"

No totes les competències municipals són del mateix tipus. L'examen distingeix tres classes:

- **Competències pròpies**: les atribueix directament una llei (estatal o autonòmica) al municipi, en matèries com les de l'**article 25 LRBRL**. El municipi les exerceix **amb autonomia plena**, sota la seva responsabilitat.



- **Competències delegades:** l'Estat o la comunitat autònoma **delega** l'exercici d'una competència seva al municipi (art. 27 LRBRL). Han d'anar acompanyades de **dotació pressupostària o mitjans suficients**, i qui delega pot **revocar-la o controlar-ne l'exercici**.

- **Competències "diferents de les pròpies i de les delegades"** (les anomenades competències impròpies): des de la reforma de la **Llei 27/2013, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local (LRSAL)**, el municipi només les pot exercir si **no hi ha risc de duplictat** amb una altra Administració i si **garanteix la sostenibilitat financera** del conjunt de la hisenda municipal, amb **informe previ** de l'Administració competent en la matèria.

Compte amb el parany. No confonguis "delegada" amb "impròpia": la delegada és una competència **d'una altra Administració** que el municipi exerceix **en nom seu**; la impròpia és una activitat que el municipi vol fer **pel seu compte**, fora de les seves matèries pròpies, i necessita justificar-la.

3. Les competències pròpies: article 25 LRBRL

L'**article 25.1 LRBRL** diu que el municipi, per a la gestió dels seus interessos i dins l'àmbit de les seves competències, pot **promoure tota mena d'activitats i prestar tots els serveis públics** que contribueixin a satisfer les necessitats de la comunitat veïnal.

L'**article 25.2** llista les **matèries** en què l'Estat i les comunitats autònomes han d'atribuir competències pròpies als municipis. Entre les principals:

- **Urbanisme:** planejament, gestió, execució i disciplina urbanística.
- **Medi ambient urbà:** parcs, jardins, gestió de residus urbans.
- **Abastament d'aigua potable i evacuació i tractament d'aigües residuals.**
- **Infraestructura viària** i altres equipaments de la seva titularitat.
- **Avaluació i informació de situacions de necessitat social.**
- **Policia local, ordenació del trànsit** de vehicles i persones a les vies urbanes, i **protecció civil.**
- **Promoció de la cultura** i equipaments culturals; **patrimoni històric.**
- **Promoció de l'esport i instal·lacions esportives** i d'ocupació del lleure.
- **Fires, mercats i comerç ambulant, i protecció de la salubritat pública.**
- **Cementiris i activitats funeràries.**

Important per al teu lloc. "**Cementiris i activitats funeràries**" apareix literalment com a matèria de competència pròpia a l'**article 25.2 LRBRL**. No és una interpretació: hi és escrit.

Els apartats **25.3 a 25.5**, afegits per la **LRSAL de 2013**, obliguen que qualsevol llei que atribueixi noves competències municipals vagi acompanyada d'una **memòria econòmica** que en garanteixi el finançament, i que es respectin els principis de **descentralització, eficiència i no-duplictat** amb altres Administracions.

4. El paral·lel català: article 66 TRLMRLC

El **TRLMRLC** reproduïx i completa aquesta llista a l'**article 66**, amb un llistat molt semblant de matèries: seguretat en llocs públics, ordenació del trànsit, protecció civil i prevenció d'incendis, urbanisme i habitatge, parcs i jardins, patrimoni historicoartístic, protecció del medi ambient, proveïments, escorxadors, fires i mercats, protecció de la salubritat pública, participació en la gestió de l'atenció primària de salut, **cementiris i serveis funeraris**, prestació de serveis socials, i abastament d'aigua i enllumenat públic,



entre d'altres.

Truc per recordar-ho. Dues lleis, la mateixa idea: **LRBRL art. 25 = mínim estatal**; **TRLMRLC art. 66 = versió catalana**, gairebé calcada. Els **cementiris i serveis funeraris** hi surten a totes dues.

5. Els serveis mínims obligatoris: què són

Dins de totes les matèries en què el municipi pot actuar, n'hi ha unes quantes que **ha de prestar sí o sí**: són els **serveis mínims obligatoris**. No és una opció de gestió, és una **obligació legal**: si un ajuntament no els presta, incompleix la llei i els veïns poden **exigir-ne la prestació** (art. 18.1.g LRBRL, dret dels veïns).

El fonament és l'**article 26.1 LRBRL**, que **gradua l'obligació segons la població** del municipi: com més gran és el municipi, més serveis ha de garantir, perquè es considera que té més capacitat de gestió i més necessitats.

Per fixar la idea. Els serveis mínims **no substitueixen** les competències pròpies: en són un **subconjunt obligatori**. Totes les matèries de l'article 25 són competència possible; només algunes, i només a partir de certs trams, són **obligatòries**.

6. Els trams de població: l'article 26.1 LRBRL

Aquest és el contingut que **més cau** a l'examen. Els serveis s'acumulen: cada tram **afegeix** serveis als anteriors, no els substitueix.

En tots els municipis, sigui quina sigui la seva població:

- Enllumenat públic
- Cementiri
- Recollida de residus
- Neteja viària
- Abastament domiciliari d'aigua potable
- Clavegueram
- Accés als nuclis de població
- Pavimentació de les vies públiques

Municipis de més de 5.000 habitants, a més:

- Parc públic
- Biblioteca pública
- Tractament de residus

Municipis de més de 20.000 habitants, a més:

- Protecció civil
- Avaluació i informació de situacions de necessitat social, i atenció immediata a persones en situació o risc d'exclusió social
- Prevenció i extinció d'incendis
- Instal·lacions esportives d'ús públic

Municipis de més de 50.000 habitants, a més:

- Transport col·lectiu urbà de viatgers



- Medi ambient urbà

Truc per recordar-ho. Memoritza-ho com una escala de quatre esglaons: **tots -> 5.000 -> 20.000 -> 50.000**. En cada esglaó, els serveis **s'afegeixen**, mai desapareixen els anteriors.

Compte amb el parany. El cementiri és obligatori des del primer esglaó, és a dir, **en tots els municipis**, per petits que siguin. No cal arribar a cap llindar de població. És, amb l'enllumenat i la recollida de residus, un dels serveis "de base" que cap ajuntament es pot estalviar.

7. Les particularitats catalanes: article 67 TRLMRLC

El **TRLMRLC**, a l'**article 67**, regula el mateix esquema de trams, amb la mateixa idea de fons (obligació creixent segons població), però amb alguns matisos propis:

- **Tots els municipis:** enllumenat públic, cementiri, recollida de residus, neteja viària, abastament domiciliari d'aigua potable, clavegueram, accés als nuclis de població i pavimentació de les vies públiques (coincideix amb la LRBRL).
- **Més de 5.000 habitants:** parc públic, biblioteca pública, **mercat** i tractament de residus (el TRLMRLC hi afegeix explícitament el **mercat**).
- **Més de 20.000 habitants:** protecció civil, **prestació de serveis socials**, prevenció i extinció d'incendis i instal·lacions esportives d'ús públic.
- **Més de 50.000 habitants:** transport col·lectiu urbà de viatgers, protecció del medi i **transport adaptat per a persones amb mobilitat reduïda**.

Compte amb el parany. Els trams de població són idèntics (5.000 / 20.000 / 50.000) a la LRBRL i al TRLMRLC. El que canvia són **alguns detalls concrets** dins de cada tram (el mercat, la redacció dels serveis socials, el transport adaptat). El nucli -i, sobretot, el **cementiri en tots els municipis**- és el mateix a les dues normes.

8. Quan un municipi no pot prestar un servei: coordinació i dispensa

Un municipi petit pot no tenir capacitat tècnica o econòmica per prestar tots els serveis que li corresponen. La llei preveu vàlvules d'escapament:

- **Article 26.2 LRBRL:** en els municipis de **menys de 20.000 habitants**, és la **diputació provincial** (o ens equivalent) qui **coordina** la prestació d'un bloc de serveis (recollida i tractament de residus, abastament d'aigua, evacuació i tractament d'aigües residuals, neteja viària, accés als nuclis de població, pavimentació de vies urbanes i enllumenat públic), per garantir-ne una prestació **integral i a un cost efectiu adequat**. El municipi pot seguir prestant-los ell mateix si demostra a la diputació que li surt **més econòmic**.
- **Article 26.3 LRBRL:** en general, les **diputacions** han d'assistir els municipis, especialment els petits, perquè puguin prestar els serveis mínims amb garanties.
- **Article 68 TRLMRLC:** si l'establiment o la prestació d'un dels serveis de l'article 67 és **impossible o molt difícil**, el municipi pot demanar al **Govern de la Generalitat** que el **dispensi** d'aquesta obligació. Si es concedeix la dispensa, la **comarca** assumeix la prestació del servei en el seu lloc.

Per fixar la idea. Cap municipi es queda "sol" davant un servei que no pot assumir: a Espanya, ho coordina la **diputació**; a Catalunya, si cal dispensa, ho acaba prestant la **comarca**.



9. El cementiri, servei mínim obligatori: què vol dir per a tu

Que el **cementiri** sigui **servei mínim obligatori en tots els municipis** (art. 26.1 LRBRL i art. 67 TRLMRLC) té conseqüències molt directes en la teva feina diària:

- L'ajuntament **no pot deixar de prestar** el servei de cementiri, ni tan sols per manca de mitjans: si no el pot gestionar sol, ha de recórrer a la **diputació**, a la **comarca** (dispensa) o a formes de **gestió indirecta** (concessió a un tercer), però el servei **s'ha de garantir sempre**.
- Els veïns tenen el **dret a exigir la prestació** d'aquest servei (art. 18.1.g LRBRL), perquè és de competència municipal i és, a més, **obligatori**.
- El règim jurídic de detall (taxes, ordenança del cementiri, horaris, procediments) es regula per **ordenança municipal**, sempre dins el marc de la LRBRL i el TRLMRLC.

A l'examen. Si et pregunten "és obligatori el servei de cementiri a tots els municipis, independentment de la seva població?", la resposta és **sí, sense excepció**: apareix al primer tram de l'article 26.1 LRBRL i de l'article 67 TRLMRLC, el que s'aplica **a tots els municipis**.

Glossari de termes clau

- **Competència**: potestat que la llei atribueix a un ens públic per actuar en una matèria.
- **Competència pròpia**: la que una llei atribueix directament al municipi (art. 25 LRBRL / art. 66 TRLMRLC), exercida amb autonomia i responsabilitat pròpies.
- **Competència delegada**: la d'una altra Administració (Estat o comunitat autònoma) que el municipi exerceix per delegació, amb mitjans i sota control de qui delega.
- **Competència "impròpia"**: activitat diferent de les pròpies i delegades que el municipi pot exercir si no hi ha duplictat i es garanteix la sostenibilitat financera (reforma LRSAL 2013).
- **Serveis mínims obligatoris**: serveis que la llei imposa com a obligatoris per a tots els municipis, graduats segons població (art. 26 LRBRL / art. 67 TRLMRLC).
- **LRBRL**: Llei 7/1985, reguladora de les bases del règim local; norma bàsica estatal.
- **TRLMRLC**: Decret legislatiu 2/2003, text refós de la Llei municipal i de règim local de Catalunya.
- **LRSAL**: Llei 27/2013, de racionalització i sostenibilitat de l'Administració local; va reformar els articles 25 i 26 de la LRBRL.
- **Dispensa de servei**: autorització de la Generalitat perquè un municipi no presti un servei mínim quan és impossible o molt difícil fer-ho; el servei passa aleshores a la comarca.
- **Coordinació provincial**: mecanisme de l'article 26.2 LRBRL pel qual la diputació coordina serveis en municipis de menys de 20.000 habitants.

A l'examen (els punts que més cauen)

- El **cementiri** és **servei mínim obligatori en tots els municipis**, sense llinar de població (art. 26.1 LRBRL i art. 67 TRLMRLC).
- Els trams de població són **5.000 / 20.000 / 50.000 habitants**, i s'apliquen **igual** a la LRBRL i al TRLMRLC.
- Els serveis **s'acumulen** a cada tram: no substitueixen els anteriors.
- **Cementiris i activitats funeràries** és matèria de **competència pròpia** a l'art. 25.2 LRBRL i a l'art. 66 TRLMRLC.
- Tres classes de competències: **pròpies, delegades i "impròpies"** (aquestes últimes, amb informe previ i sense duplictat, des de la LRSAL 2013).
- Si un municipi petit no pot prestar un servei mínim: **coordinació de la diputació** (< 20.000 hab., art. 26.2



LRBRL) o **dispensa de la Generalitat amb assumpció per la comarca** (art. 68 TRLMRLC).

- Els veïns tenen **dret a exigir** la prestació dels serveis mínims (art. 18.1.g LRBRL).

Resum exprés (per repassar en un minut)

- Competències municipals: **pròpies** (art. 25 LRBRL / art. 66 TRLMRLC), **delegades** (art. 27 LRBRL) i **"impròpies"** (des de la LRSAL 2013, amb informe i sense duplicitat).

- **Cementiris i activitats funeràries** = competència pròpia expressa a les dues lleis.

- Serveis mínims obligatoris (art. 26.1 LRBRL / art. 67 TRLMRLC), graduats per població:

- **Tots**: enllumenat, **cementiri**, residus, neteja viària, aigua, clavegueram, accés a nuclis, pavimentació.

- **+5.000**: parc, biblioteca, tractament de residus (i mercat, al TRLMRLC).

- **+20.000**: protecció civil, atenció social, prevenció i extinció d'incendis, instal·lacions esportives.

- **+50.000**: transport col·lectiu urbà, medi ambient urbà (i transport adaptat, al TRLMRLC).

- Si un municipi no pot: **diputació coordina** (< 20.000 hab.) o **dispensa de la Generalitat + comarca** ho assumeix.

Posa't a prova

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- Quina diferència hi ha entre una competència **pròpia** i una **delegada**?

- Què va canviar la **Llei 27/2013 (LRSAL)** respecte a les competències "diferents de les pròpies i de les delegades"?

- En quin article de la LRBRL apareix **"cementiris i activitats funeràries"** com a matèria de competència pròpia municipal?

- Quins són els **quatre trams de població** que graduen els serveis mínims obligatoris?

- És obligatori el servei de **cementiri** en un municipi de 400 habitants? Per què?

- Quins serveis s'afegeixen als **20.000 habitants** que no calen als **5.000**?

- Què passa si un municipi **no pot prestar** un dels serveis mínims per manca de mitjans?

- Quina diferència hi ha entre l'article 67 del TRLMRLC i l'article 26 de la LRBRL pel que fa als serveis del tram de més de 5.000 habitants?

Si pots respondre-les sense mirar, domines el tema. A sota tens les **normes oficials completes** (Llei 7/1985 i Decret legislatiu 2/2003) per consultar-les quan vulguis aprofundir.

**6****TEMA**

Eines i materials per a la rehabilitació d'una columna de nínxols

Introducció: un ofici de mans, no només de paperassa

Els temes anteriors parlaven de decrets, registres i tràmits. Aquest és diferent: **és feina de taller i d'obra**. Una columna de nínxols és una construcció com qualsevol altra -de maó, formigó i pedra- exposada a la pluja, al sol, al gel i al pas dels anys. Amb el temps es clivella, s'humiteja, es desprèn el revestiment o es taca el marbre. La teva feina com a oficial és **saber què li passa, amb quins materials i eines es repara, i com fer-ho sense fer-te mal ni posar en risc les persones que visiten el cementiri**.

Aquest tema té un aire molt més "de manual de paleta" que els altres: materials de construcció, morters, eines manuals i mecàniques, i seguretat. No cal memoritzar articles de cap llei; cal **entendre per a què serveix cada material i cada eina**, i quines precaucions són de sentit comú (i d'obligat compliment).

Al final trobaràs un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Què és una "columna de nínxols" i per què s'espatlla

Una **columna** (o "bancada") **de nínxols** és el mòdul vertical d'un o diversos pisos de nínxols superposats, construït habitualment amb **maó** o **bloc de formigó**, amb **lloses de formigó armat** que separen cada pis i una **placa de tancament** (marbre, granit o material similar) a la boca de cada nínxol.

Patologies més freqüents

- **Humitats i filtracions**: aigua de pluja que penetra per juntes obertes, cobertes en mal estat o manca d'impermeabilització.
- **Fissures i esquerdes**: per assentaments del terreny, dilatacions tèrmiques o morters envellits.
- **Despreniment de revestiments**: arrebossats o plaques que perden adherència.
- **Oxidació d'armadures**: quan la humitat arriba a les barres d'acer d'una llosa, l'òxid s'expandeix i **esberla el formigó** (el conegut "cop de puny" del formigó armat).
- **Deteriorament de plaques de marbre**: taques, trencaments, pèrdua de brillantor per intempèrie.
- **Vegetació i brutícia**: molsa, líquens i arrels que retenen humitat i acceleren el deteriorament.

Per fixar la idea. La majoria de patologies neixen d'un mateix enemic: **l'aigua**. Si entens per on entra i com surt, ja tens mig diagnòstic fet.

2. Diagnosi prèvia: mirar abans d'actuar

Abans de tocar cap eina, cal **inspeccionar**:

- **Origen de la humitat**: coberta, junta, canonada, capil·laritat des del terra.
- **Abast de la fissura**: superficial (només l'arrebossat) o estructural (afecta el maó o el formigó).
- **Estat de les armadures**: si es veu acer oxidat o formigó "bombat", cal actuar-hi abans de tapar res.
- **Seguretat de l'element**: si una llosa o una placa amenacen de caure, es **balisa la zona** abans de continuar.



Compte amb el parany. No es tapa mai una esquerda sense saber-ne la causa: si és un problema d'humitat no resolt, la reparació es tornarà a espatllar en poc temps.

3. Materials de construcció bàsics

3.1. Maó, bloc i formigó

- **Maó ceràmic** (massís o perforat): material tradicional de les bancades de nínxols, per la seva resistència i cost.
- **Bloc de formigó**: alternativa més ràpida de col·locar, habitual en ampliacions modernes.
- **Formigó armat**: s'usa per a les **lloses** que separen els nínxols i per a elements estructurals; porta **armadura d'acer corrugat** a l'interior.

3.2. Pedra natural i plaques de tancament

- **Marbre i granit**: materials clàssics per a les **plaques de tancament** i les làpides, per la seva durabilitat i acabat noble.
- **Materials sintètics** (aglomerats de quars, resines): cada cop més freqüents com a alternativa econòmica.
- Les plaques es col·loquen amb **morter** o amb **massilla/silicona** per garantir l'estanquitat de la junta.

3.3. Elements metàl·lics i complementaris

- **Ferralla o acer corrugat**: reforç de les lloses i elements estructurals.
- **Ancoratges i grapes metàl·liques**: per fixar plaques i làpides.
- **Perfils i marcs**: emmarquen la boca del nínxol.

Truc per recordar-ho. Pensa en tres famílies de materials: els que **aguanten** (maó, bloc, formigó armat), els que **tanquen i decoren** (marbre, granit) i els que **uneixen** (morters, massilles).

4. Els morters: el material clau de la rehabilitació

El **morter** és la pasta que uneix els maons, arrebossa els paraments i asseu les plaques. És, sens dubte, **el material més utilitzat en qualsevol reparació d'una columna de nínxols**.

4.1. Components d'un morter

Un morter és sempre una barreja de:

- **Conglomerant**: ciment, calç o una combinació dels dos (és el que "liga" i endureix).
- **Àrid**: sorra, de granulometria adequada.
- **Aigua**: activa el fragat del conglomerant.
- **Additius** (opcionals): hidròfugs, plastificants, retardants...

4.2. Tipus de morter segons el conglomerant

- **Morter de ciment**: el més resistent i de fragat més ràpid; s'usa en fàbriques de maó, arrebossats exteriors i reparacions estructurals.
- **Morter de calç**: més tou i "transpirable"; deixa respirar el suport i és tradicional en restauració de paraments antics.
- **Morter bastard (mixt)**: combina ciment i calç; busca un equilibri entre resistència i flexibilitat.



- **Morters preparats o secs (de sac):** dosificats de fàbrica, només cal afegir-hi aigua; garanteixen una qualitat més constant.

4.3. Classificació per resistència

Els morters es classifiquen per la seva **resistència a compressió**, amb designacions del tipus **M-5, M-7,5, M-10, M-15...** (com més alt el número, més resistent). Per **arrebossats i reparacions convencionals** solen fer-se servir morters de resistència mitjana; per **elements estructurals o de suport de càrrega**, morters de resistència més alta.

4.4. Morters i additius especials

- **Morters hidròfugs:** incorporen additiu impermeabilitzant, molt útils on hi ha risc de filtració (juntres exteriors, coronaments).
- **Morters de reparació estructural:** pensats específicament per reparar formigó amb l'armadura vista, amb bona adherència i poca retracció.
- **Resines epoxi i morters epòxics:** per a fixacions puntuals o unions on cal molta resistència i poc gruix.

Compte amb el parany. No tot morter serveix per a tot: un morter de calç, molt adequat per a un arrebossat tradicional, **no té la resistència** que necessita una reparació estructural amb armadura oxidada.

5. Eines manuals

Les eines manuals són la base de qualsevol intervenció de paleta:

- **Paleta i paletí:** per agafar i estendre el morter.
- **Plana i llana:** per allisar i acabar arrebossats.
- **Nivell de bombolla i plomada:** per comprovar l'horitzontalitat i la verticalitat.
- **Flexòmetre i regle:** per a mesures i alineacions.
- **Martell i maceta:** per picar, ajustar o repicar material.
- **Escarpra i punxó:** per repicar arrebossats o formigó deteriorat.
- **Serra manual:** per tallar maó, plaques o fusta d'obra.
- **Raspall metàl·lic:** per netejar superfícies i armadures oxidades abans de reparar-les.
- **Galleda, sedàs i aixada de paleta:** per preparar i barrejar el morter a mà.
- **Brotxa i esponja:** per humitejar suports i netejar juntes.

Truc per recordar-ho. Si penses en l'ordre d'una reparació **-repicar, netejar, mesurar/anivellar, aplicar, acabar-** cada pas té la seva eina manual associada.

6. Eines mecàniques

Quan la feina és més gran o el material més dur, s'utilitzen eines amb motor:

- **Formigonera:** per preparar morter o formigó en quantitat i de manera homogènia.
- **Martell perforador / trepant:** per foradar maó, formigó o pedra (ancoratges, fixacions).
- **Martell picador o demolidor:** per repicar formigó deteriorat o obrir un forat més gran.
- **Radial (mola o disc de tall):** per tallar plaques de marbre, maó o metall; genera molta pols i espurnes.
- **Vibrador de formigó:** per compactar el formigó acabat d'abocar i evitar bombolles d'aire.
- **Compressor d'aire:** alimenta eines pneumàtiques i serveix per netejar superfícies amb aire a pressió.



- **Polidora:** per abrillantar o anivellar superfícies de marbre i granit.
- **Bastida o andami:** no és una eina de tall, però és imprescindible per treballar amb seguretat en columnes altes.

Compte amb el parany. Una eina mecànica no substitueix el criteri: abans de fer servir la radial o el martell picador cal comprovar **on hi ha instal·lacions, armadures o elements que no s'han de tocar.**

7. Seguretat en els treballs de rehabilitació

Treballar en una columna de nínxols combina dos riscos clàssics de la construcció: **treball en alçada** i **ús d'eines i maquinària**. El sentit comú i la normativa de prevenció de riscos laborals (manipulació de càrregues, equips de treball, treballs en alçada) marquen les pautes bàsiques.

7.1. Riscos principals

- **Caiguda a diferent nivell:** en treballar sobre bastides o escales per accedir als nínxols alts.
- **Caiguda d'objectes:** eines, runes o material que cauen sobre persones que passen pel cementiri.
- **Talls i projeccions:** per l'ús de radials, martells picadors o eines tallants.
- **Sobreesforços:** en el transport manual de plaques de marbre, sacs de morter o maons.
- **Exposició a pols** (sílice del formigó, marbre o maó tallats) i a **soroll i vibracions** de les eines mecàniques.
- **Contacte elèctric** amb eines connectades a xarxa en un entorn sovint humit.

7.2. Equips de protecció individual (EPI)

- **Casc** sempre que hi hagi risc de caiguda d'objectes o de treball sota una altra persona.
- **Ulleres o pantalla facial** en tallar, picar o esmerilar.
- **Guants** adequats a la feina (anticall, antitall, resistents al ciment).
- **Calçat de seguretat** amb puntera reforçada.
- **Mascareta o equip respiratori** quan es genera pols (tall de pedra, formigó, marbre).
- **Protectors auditius** amb eines molt sorolloses (martell picador, radial).
- **Arnès i línia de vida** si es treballa en alçada sense una protecció col·lectiva equivalent.

7.3. Treballs en alçada i bastides

- Sempre que sigui possible, prioritzar **proteccions col·lectives** (bastides amb baranes, plataformes estables) abans que la protecció individual (arnès).
- Comprovar l'**estabilitat de la bastida o l'escala** abans de pujar-hi.
- No sobrecarregar la plataforma de treball amb més material del previst.
- **Delimitar i senyalitzar** la zona de treball perquè cap visitant hi passi per sota.

7.4. Ordre, neteja i gestió de runes

- Mantenir la zona de treball **neta i ordenada**: una obra endreçada és una obra més segura.
- Retirar i **acumular les runes** en un lloc controlat, allunyat del pas de persones.
- **Gestionar els residus** (runa, envasos de morter, restes de marbre) de manera adequada, sense abocar-los a qualsevol lloc del recinte.
- Un cop acabada la feina, **retirar bastides, eines i restes** i deixar l'espai en condicions per ser visitat amb normalitat.

Idea forta. El cementiri és, a la vegada, un **espai de treball** i un **espai de dol**. La seguretat de l'operari i el



respecte cap a les persones que hi són de visita van sempre junts: senyalitza, protegeix i treballa amb la màxima discreció possible.

8. El procés pràctic de rehabilitació, pas a pas

1. **Inspecció i diagnosi:** identificar l'origen del problema (humitat, esquerdada, despreniment).
2. **Senyalització i balisament** de la zona de treball.
3. **Repicat:** eliminar el material deteriorat (arrebossat, formigó esquerdat) fins a arribar a material sa.
4. **Neteja de la superfície:** eliminar pols, brutícia i, si cal, tractar l'armadura oxidada amb un raspall metàl·lic i un producte passivant.
5. **Preparació del morter:** triar el tipus adequat (ciment, calç, bastard, hidròfug...) i barrejar-lo amb la proporció correcta d'aigua.
6. **Aplicació:** estendre el morter amb paleta i plana, per capes si el gruix és gran, respectant els temps d'assecat.
7. **Acabat i anivellament:** allisar la superfície i ajustar l'estètica al conjunt de la columna.
8. **Recol·locació o substitució de plaques:** assentar-les amb morter o massilla, comprovant l'horitzontalitat amb el nivell.
9. **Segellat de juntes:** amb morter hidròfug o massilla, per evitar noves filtracions.
10. **Neteja final de l'obra** i retirada de bastides i eines.

Truc per a l'examen. Memoritza l'ordre amb la paraula "**DINPAAS**": **D**iagnosi, **I**nspecció/senyalització, **N**eteja/repicat, **P**reparació del morter, **A**plicació, **A**cabat, **S**egellat.

Glossari de termes clau

- **Columna o bancada de nínxols:** mòdul de diversos pisos de nínxols superposats.
- **Llosa:** peça de formigó armat que separa cada nínxol.
- **Morter:** barreja de conglomerant (ciment o calç), àrid i aigua per unir o revestir.
- **Morter bastard:** morter mixt de ciment i calç.
- **Morter hidròfug:** morter amb additiu impermeabilitzant.
- **Repicar:** eliminar amb eina manual o mecànica el material deteriorat d'una superfície.
- **Armadura:** acer corrugat a l'interior del formigó armat que li dona resistència a tracció.
- **Tanatopràxia** (nota: no confondre amb aquest tema): aquí NO s'aplica; és una tècnica sobre el cadàver, no sobre la construcció.
- **EPI:** equip de protecció individual (casc, guants, ulleres, mascareta, arnès...).
- **Bastida:** estructura auxiliar que permet treballar amb seguretat en alçada.
- **Radial:** eina mecànica de tall amb disc, molt utilitzada per tallar pedra i metall.
- **Síl·lice:** component mineral del formigó i la pedra que, en tallar-los, genera pols perjudicial per als pulmons.

A l'examen (els punts que més cauen)

- Els morters es classifiquen segons el **conglomerant** (ciment, calç, bastard) i segons la seva **resistència** (designacions tipus M-5, M-10...).
- El **morter hidròfug** s'utilitza per evitar filtracions d'aigua.
- L'**oxidació de l'armadura** és una de les causes principals de despreniment del formigó a les lloses.
- Abans de reparar una esquerdada cal **diagnosticar-ne l'origen**, no només tapar-la.



- Les eines mecàniques més habituals són **formigonera, martell perforador, martell picador, radial, vibrador i compressor**.
- En treballs en alçada, es prioritzen les **proteccions col·lectives** (bastides amb baranes) per sobre de les individuals (arnès).
- Tallar pedra, marbre o formigó genera **pols de sílice**: cal protecció respiratòria.
- L'ordre lògic d'una reparació és **diagnosi -> repicat/neteja -> preparació del morter -> aplicació -> acabat -> segellat**.

Resum exprés (per repassar en un minut)

- Columna de nínxols: maó/bloc + lloses de formigó armat + plaques de tancament (marbre/granit).
- Patologies principals: humitats, fissures, desprendiments, oxidació d'armadures.
- Morters: ciment (resistent), calç (transpirable), bastard (mixt), hidròfug (impermeable); classificats per resistència.
- Eines manuals: paleta, plana, nivell, plomada, martell, escarpra, serra, raspall.
- Eines mecàniques: formigonera, martell perforador/picador, radial, vibrador, compressor, bastida.
- Seguretat: EPI (casc, ulleres, guants, calçat, mascareta, arnès), proteccions col·lectives en alçada, ordre i neteja de l'obra.
- Procés: diagnosi, repicat, neteja, morter, aplicació, acabat, segellat, neteja final.

Autoavaluació

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- Quines són les patologies més freqüents d'una columna de nínxols i quin és el seu "enemic" comú?
- Quina diferència hi ha entre un morter de ciment i un morter de calç?
- Per a què serveix un morter hidròfug?
- Cita almenys quatre eines manuals i quatre eines mecàniques utilitzades en la rehabilitació d'una columna de nínxols.
- Per què és perillós tallar marbre o formigó amb una radial sense protecció respiratòria?
- En un treball en alçada, què s'ha de prioritzar: la protecció col·lectiva o la individual? Posa'n un exemple de cadascuna.
- Descriu, en ordre, els passos bàsics per reparar una esquerdada en un revestiment de nínxol.
- Per què cal diagnosticar l'origen d'una humitat abans de reparar-la, i no simplement tapar l'esquerdada?

Si pots respondre-les sense mirar, domines el tema. Recorda que aquí el que compta no és memoritzar articles, sinó **entendre per a què serveix cada material i cada eina, i treballar sempre amb seguretat**.

**7****TEMA**

Ordenança municipal reguladora de la prestació de serveis funeraris de Girona

Introducció: la norma "de la casa" que t'organitza el dia a dia

Fins ara has vist normes generals: la Constitució, l'Estatut, la LBRL, el Decret 297/1997... Totes elles marquen el **marc**. Però quan arribes cada matí a la feina, el document que t'organitza realment el dia a dia és molt més concret: l'**ordenança municipal reguladora de la prestació dels serveis funeraris** del teu ajuntament.

Una **ordenança municipal** és una norma **pròpia de l'ajuntament**, aprovada pel **Ple**, que **desenvolupa i concreta** la legislació general (estatal i catalana) per adaptar-la a la realitat del municipi. En matèria funerària, l'ordenança és qui diu, amb noms i cognoms locals: **qui presta el servei, què inclou, quins drets té l'usuari, quines obligacions ha de complir i què passa si algú incompleix les normes**.

Important abans de començar. Aquest tema, tal com està plantejat a la convocatòria, remet a l'**ordenança pròpia de Girona**, un text municipal concret que no es publica de manera integral en aquest tipus de material genèric. El que trobaràs a continuació és el **marc general i el contingut típic** que sol tenir qualsevol ordenança d'aquesta mena -basat en la legislació estatal i catalana que totes elles han de respectar-, **no** una transcripció literal ni una numeració d'articles de la Girona real. Si l'examen et pregunta un article concret de l'ordenança de Girona amb un número exacte, hauràs de repassar-lo directament sobre el text oficial (BOP de Girona). Aquí et donem la lògica i els conceptes, que és el que et permetrà entendre i respondre la majoria de preguntes.

Aquesta guia està dividida en **seccions plegables**. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Per què existeix una ordenança de serveis funeraris

El cementiri i el servei funerari són, per llei, un **servei públic municipal**. La **Llei 7/1985, reguladora de les bases del règim local (LBRL)**, ho deixa clar en dos punts:

- L'**article 25.2.j)** inclou els **cementiris i activitats funeràries** entre les **competències pròpies** que el municipi pot exercir.
- L'**article 26.1.a)** el converteix en un **servei mínim obligatori**: **tots** els municipis, sigui quina sigui la seva població, han de prestar el **servei de cementiri**. No cal arribar a cap llindar d'habitants, com passa amb altres serveis (biblioteca, parc públic...): el cementiri és obligatori des del primer habitant.

Com que és un servei que l'ajuntament ha de prestar sí o sí, i que afecta directament la ciutadania en un moment molt sensible (la mort d'un familiar), té sentit que cada ajuntament es doti d'una **ordenança pròpia** que reguli com ho fa: com organitza el servei, quins drets i deures té l'usuari i quines prestacions ofereix.

Truc per recordar-ho. "Cementiri i activitats funeràries" surten **dues vegades** a la LBRL: com a **competència** (art. 25.2.j) i com a **servei mínim en tots els municipis** (art. 26.1.a). Competència = "pot"; servei mínim = "ha de".



2. Naturalesa jurídica del servei

Una ordenança de serveis funeraris sol començar definint **què és** el servei i **com es presta**:

- **Titularitat pública**: el servei és de titularitat municipal, encara que la gestió material no la faci sempre l'ajuntament directament.
- **Formes de gestió**: com qualsevol servei públic local, es pot prestar en **gestió directa** (l'ajuntament amb personal propi, com el teu lloc d'oficial), en **gestió indirecta** (concessió a una empresa) o mitjançant un **organisme autònom** o **empresa mixta**. L'ordenança sol indicar quina és la fórmula triada pel municipi per a cada part del servei (cementiri, tanatori, crematori...).
- **Àmbit d'aplicació**: normalment s'aplica a tot el terme municipal i a **totes les instal·lacions** vinculades al servei (cementiris municipals, tanatoris, sales de vetlla, forns crematoris si n'hi ha).
- **Objecte**: regular l'**organització, el funcionament i les condicions de prestació** del servei funerari municipal, així com els **drets i deures** de les persones usuàries.

Compte amb el parany. Que el servei sigui de "titularitat municipal" **no vol dir** que l'empresa que fa el trasllat o la vetlla hagi de ser sempre municipal. Des de la **liberalització del sector funerari** (vegeu apartat 6), les famílies poden triar entre diverses empreses funeràries privades per a la major part de gestions; el que segueix sent estrictament municipal és, sobretot, el **cementiri** (i, on n'hi hagi, el tanatori o crematori de titularitat pública).

3. Drets de les persones usuàries

Aquesta és la part de l'ordenança que més es dirigeix a protegir la família en un moment de vulnerabilitat. Sol reconèixer, com a mínim:

- **Dret a la informació prèvia i completa**: conèixer per endavant les **prestacions disponibles** i els seus **preus** abans de contractar res, sense sorpreses en la factura final.
- **Dret a la lliure elecció**: triar l'empresa funerària (quan el mercat és lliure) i, dins de les opcions reglamentàries, el tipus de fèretre, cerimònia o modalitat d'inhumació/incineració.
- **Dret a un tracte digne i respectuós**: rebre un tracte humà, discret i respectuós amb el dol, sense pressions comercials abusives.
- **Dret a la intimitat**: que es respecti la confidencialitat de les dades personals del difunt i de la família.
- **Dret d'accés i visita** al cementiri en els horaris establerts, i **dret a fer ús** de les sepultures o nínxols dels quals es té la concessió, dins de les normes de règim intern.
- **Dret a reclamar**: presentar queixes o reclamacions davant l'ajuntament si el servei no s'ha prestat correctament.

Truc per recordar-ho. Pensa en els drets de l'usuari com un mnemotècnic: **INFORMACIÓ - ELECCIÓ - DIGNITAT - INTIMITAT - ACCÉS - RECLAMACIÓ**. Si a l'examen et donen una situació pràctica (una família es queixa que no li van donar preus abans de triar taüt), gairebé sempre respon a un d'aquests drets bàsics (en aquest cas, informació prèvia).

4. Deures de les persones usuàries

Al costat dels drets, l'ordenança imposa **obligacions** a qui utilitza el servei:

- **Pagar les taxes o preus públics** corresponents, fixats normalment en una **ordenança fiscal** a part (la ordenança de serveis funeraris regula el servei; l'**ordenança fiscal** regula el preu).



- **Complir les normes sanitàries** aplicables (les del Decret 297/1997 i les que el mateix ajuntament concreti): terminis, tipus de fèretre, condicions de transport.
- **Respectar el reglament de règim intern** del cementiri: horaris de visita, normes de circulació, prohibició d'actuacions que alterin l'ordre o el decòrum del recinte.
- **Mantenir en condicions** les sepultures o nínxols dels quals es té la concessió (neteja bàsica, absència d'elements que suposin risc).
- **Sol·licitar les autoritzacions** que calguin per a cada operació (inhumació, exhumació, trasllat) i aportar la documentació requerida (certificat de defunció, llicència d'enterrament...).

Compte amb el parany. No confonguis "ordenança de serveis funeraris" amb "ordenança fiscal de taxes". La primera regula **com funciona el servei** (drets, deures, prestacions); la segona regula **quant costa**. Sovint van juntes en el mateix expedient municipal, però són documents diferents i amb tràmits d'aprovació propis.

5. El catàleg de prestacions

Una ordenança de serveis funeraris sol definir un **catàleg de prestacions**, és a dir, la llista de serveis que el municipi ofereix o que hi ha disponibles al seu àmbit. De manera general, sol distingir:

Prestacions relacionades amb el cadàver

- Recollida i **trasllat** del cadàver.
- **Condicionament** (higiènic, de conservació o tanatoestètic, segons el Decret 297/1997).
- Subministrament del **fèretre**.
- **Vetlla** en sala habilitada (tanatori).
- **Cerimònia** de comiat, civil o religiosa.

Prestacions relacionades amb la destinació final

- **Inhumació** en sepultura, nínxol o fossa.
- **Incineració**, si hi ha crematori disponible, i lliurament o dipòsit de les **cendres**.
- **Exhumació i trasllat de restes**, en els supòsits i amb els requisits que marca la normativa sanitària.

Prestacions de manteniment i gestió del cementiri

- **Neteja, conservació i vigilància** del recinte.
- **Manteniment de les vies, zones enjardinades i instal·lacions comunes**.
- Gestió del **registre de sepultures i concessions**.
- Gestió de sol·licituds administratives (concessions, renovacions, trasllats).

Per fixar la idea. Distingeix sempre tres blocs: **què es fa amb el cadàver abans d'enterrar-lo** (condicionament, fèretre, vetlla), **on acaba** (inhumació, incineració) i **qui manté el cementiri en marxa** (neteja, registre, gestió). Com a oficial, la teva feina se centra sobretot en el tercer bloc i en l'execució material del segon.

6. La lliure elecció d'empresa funerària: per què avui és possible

Durant dècades, molts ajuntaments van prestar el servei funerari en **règim de monopoli**, mitjançant una única empresa concessionària, i les famílies no podien triar. Això va canviar amb la **liberalització del sector funerari a Espanya**, impulsada pel **Reial decret llei 7/1996, de 7 de juny, de mesures urgents de caràcter fiscal i de foment i liberalització de l'activitat econòmica**, que va suprimir el caràcter de



servei municipal en règim d'exclusiva per als serveis de pompes fúnebres i transport, obrint el mercat a la **lliure concurrència d'empreses**.

Des d'aleshores:

- El **cementiri** (i, sovint, el tanatori o crematori municipal) manté el seu caràcter de **servei públic de titularitat municipal**.
- Els **serveis de pompes fúnebres** (fèretres, trasllat, organització de la cerimònia...) es presten habitualment en **règim de lliure competència**, amb diverses empreses privades operant al mateix territori.
- L'ordenança municipal, en aquest context, ja no reserva el servei a una única empresa, sinó que fixa les **condicions d'accés** a les instal·lacions municipals (cementiri, tanatori) per a qualsevol empresa autoritzada, i protegeix els drets de la família (informació, elecció) enfront de possibles pràctiques abusives.

Compte amb el parany. No diguis que "el servei funerari és sempre lliure de mercat": el **cementiri** (i el que és estrictament públic) continua sent titularitat i, normalment, gestió municipal. El que es va liberalitzar va ser la part **comercial** del servei (pompes fúnebres), no la infraestructura pública del cementiri.

7. Concessions de drets funeraris (nínxols i sepultures)

Encara que no siguin objecte central del tema, l'ordenança sol remetre a com es regulen les **concessions** sobre sepultures i nínxols:

- Des de fa dècades, la legislació ja no permet concessions **a perpetuïtat**: es tracta de **concessions administratives temporals**, per un termini determinat (habitualment de diverses dècades), **renovables** en finalitzar.
- La concessió atorga un **dret d'ús** sobre l'espai, no la propietat: el titular pot inhumar-hi, mantenir-lo i, en general, transmetre'l en els termes que fixi el reglament, però el domini de l'espai continua sent municipal.
- Passat el termini sense renovar-se, l'ajuntament pot recuperar l'espai seguint el procediment establert (avisos previs, terminis de reclamació de restes...).

Truc per recordar-ho. "Concessió = dret d'ús temporal, no propietat." Si l'examen et parla d'algú que diu ser "propietari" d'un nínxol, la resposta correcta sol matisar que és **titular d'una concessió administrativa**, no propietari en sentit civil.

8. Règim sancionador

Com qualsevol ordenança municipal, la reguladora dels serveis funeraris sol incorporar un **règim d'infraccions i sancions** per als incompliments, seguint l'esquema habitual de la potestat sancionadora local (basada en la **LBRL** i la **Llei 39/2015**):

- **Infraccions lleus**: incompliments formals o de poca transcendència (per exemple, no respectar horaris de visita, deixar residus al recinte).
- **Infraccions greus**: incompliments que afecten el funcionament normal del servei o els drets d'altres usuaris (alteracions de l'ordre, incompliments reiterats de les normes de règim intern).
- **Infraccions molt greus**: fets que suposen un risc sanitari, un frau greu o una vulneració clara dels drets de les famílies (per exemple, actuacions sense les autoritzacions sanitàries exigides).



Les sancions es graduen segons la gravetat i solen anar acompanyades, si escau, de l'**obligació de reparar el dany** causat. El procediment sancionador segueix les garanties generals de tot procediment administratiu: **inici, instrucció amb audiència a la persona interessada, i resolució motivada**.

Compte amb el parany. No et confonguis: el règim sancionador de l'**ordenança municipal** és diferent del **règim disciplinari del TREBEP** que vas veure en altres temes. Aquell s'aplica als **empleats públics**; aquest s'aplica als **usuaris o empreses** que incompleixen l'ordenança.

9. Com encaixa l'ordenança amb la resta de normativa

L'ordenança municipal **no actua sola**: es col·loca al final d'una piràmide normativa que ja coneixes d'altres temes:

1. **Legislació estatal**: LBRL (competències i servei mínim), legislació sanitària i de liberalització del sector.
2. **Legislació catalana**: el **Decret 297/1997**, de policia sanitària mortuòria, que fixa les condicions tècniques i sanitàries que qualsevol ordenança municipal ha de respectar.
3. **Ordenança municipal de serveis funeraris**: concreta l'organització del servei, drets i deures, i catàleg de prestacions, sempre dins el marc anterior.
4. **Ordenança fiscal**: fixa els preus (taxes o preus públics) de cada prestació.
5. **Reglament de règim intern del cementiri**: baixa encara més al detall (horaris, normes de circulació, condicions d'ús de sepultures concretes).

Per fixar la idea. Si a l'examen et pregunten "quina norma preval en cas de conflicte", recorda l'ordre: primer la **lleí estatal**, després la **normativa catalana** (Decret 297/1997), i finalment l'**ordenança municipal**, que mai pot contradir les anteriors, només desenvolupar-les i concretar-les per al municipi.

Glossari de termes clau

- **Ordenança municipal**: norma pròpia de l'ajuntament, aprovada pel Ple, que desenvolupa i concreta la legislació general per al municipi.
- **Servei mínim obligatori**: prestació que tots els municipis han d'oferir per llei (el cementiri ho és, art. 26.1.a LBRL).
- **Gestió directa / indirecta**: forma de prestar el servei amb personal i mitjans propis de l'ajuntament, o mitjançant una empresa concessionària.
- **Liberalització del sector funerari**: procés (RDL 7/1996) que va obrir a la lliure competència els serveis de pompes fúnebres, abans en règim de monopoli municipal.
- **Concessió administrativa (funerària)**: dret d'ús temporal sobre una sepultura o nínxol, no propietat.
- **Ordenança fiscal**: norma municipal que fixa taxes o preus públics d'un servei.
- **Règim sancionador**: conjunt d'infraccions (lleus, greus, molt greus) i sancions aplicables als usuaris o empreses que incompleixen l'ordenança.
- **Catàleg de prestacions**: llista de serveis que el municipi ofereix en matèria funerària (trasllat, condicionament, vetlla, inhumació, incineració, manteniment...).

A l'examen (els punts que més cauen)

- El cementiri és **servei mínim obligatori en tots els municipis** (art. 26.1.a LBRL), independentment de la població.



- "Cementiris i activitats funeràries" és **competència pròpia** municipal (art. 25.2.j LBRL).
- L'**ordenança de serveis funeraris** regula **com funciona** el servei; l'**ordenança fiscal** regula **quant costa**. Són documents diferents.
- Des del **RDL 7/1996**, els serveis de **pompes fúnebres** es presten en **lliure competència**; el **cementiri** segueix sent titularitat municipal.
- Drets bàsics de l'usuari: **informació prèvia, lliure elecció, tracte digne, intimitat, accés, reclamació**.
- Les concessions de nínxol són **temporals i renovables**, mai a perpetuïtat: **dret d'ús, no propietat**.
- Ordre normatiu: **Ilei estatal -> Decret 297/1997 -> ordenança municipal -> ordenança fiscal -> reglament de règim intern**.
- El règim sancionador de l'ordenança és **diferent** del règim disciplinari del TREBEP (aquell és per a usuaris/empreses, no per a empleats públics).

Resum exprés (per repassar en un minut)

- El cementiri és servei **mínim obligatori** (art. 26.1.a LBRL) i **competència pròpia** (art. 25.2.j LBRL) de tots els municipis.
- L'**ordenança municipal** de serveis funeraris regula l'**organització, els drets i deures i les prestacions** del servei, sempre dins el marc de la LBRL i el Decret 297/1997.
- Drets de l'usuari: **informació, elecció, dignitat, intimitat, accés i reclamació**.
- Deures de l'usuari: **pagar taxes, complir normes sanitàries, respectar el règim intern, mantenir la concessió, sol·licitar autoritzacions**.
- Catàleg de prestacions: **abans d'enterrar** (trasllat, condicionament, fèretre, vetlla), **destinació final** (inhumació, incineració) i **manteniment del cementiri**.
- Des de **1996** (RDL 7/1996), les pompes fúnebres són **lliure mercat**; el cementiri continua essent **públic**.
- Concessions de nínxol: **temporals, renovables, dret d'ús** (no propietat).
- Règim sancionador propi: infraccions **lleus, greus, molt greus**, diferent del règim disciplinari del TREBEP.

Posa't a prova

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- Per què el servei de cementiri és obligatori en **tots** els municipis, independentment de la població?
- Quina diferència hi ha entre una **ordenança de serveis funeraris** i una **ordenança fiscal**?
- Cita almenys quatre **drets** que sol reconèixer l'ordenança a les persones usuàries.
- Quina norma va **liberalitzar** el sector de pompes fúnebres a Espanya, i què va canviar?
- Què continua sent, malgrat la liberalització, **titularitat municipal**?
- Una concessió de nínxol dona **propietat o dret d'ús**? Per quant de temps?
- Quins tres **blocs** de prestacions sol distingir el catàleg de serveis funeraris?
- En quin ordre s'apliquen les normes si hi ha conflicte: LBRL, Decret 297/1997 i ordenança municipal?

Si pots respondre-les sense mirar, domines la lògica del tema. Recorda: aquí trobaràs el **marc general**; per a dades i articles concrets de l'ordenança real de Girona, consulta sempre el text publicat al BOP de Girona.

**8****TEMA**

Sol·licitud d'exhumació als cementiris municipals de Girona

Introducció: la sol·licitud, la porta d'entrada de tot trasllat

Fins ara has vist el "què" (exhumar, reduir, traslladar) i el "quan" (terminis del Decret 297/1997). Aquest tema mira el pas que ho posa tot en marxa: **la sol·licitud**. Cap trasllat de cadàver, restes o cendres es pot fer si abans no hi ha una **petició formal** d'algú legitimat i una **resolució** de l'Ajuntament que l'autoritzi.

Als **cementiris municipals de Girona**, com a qualsevol altre municipi català, aquesta sol·licitud és un **procediment administratiu** com qualsevol altre: es regeix per les regles generals de la **Llei 39/2015 (LPAC)**, s'ha d'ajustar als requisits sanitaris del **Decret 297/1997** i es completa amb el que digui l'**ordenança municipal reguladora dels serveis funeraris de Girona** (que fixa detalls concrets: model de sol·licitud, taxes, oficina de tramitació, terminis interns).

Avís important sobre les fonts d'aquesta guia. Aquest tema demana conèixer el **procediment i els requisits** d'aquesta sol·licitud a Girona. No disposem del text literal de l'ordenança municipal de Girona amb els seus articles i xifres exactes, així que aquesta guia explica el **marc general** aplicable a qualsevol sol·licitud d'aquest tipus (què ha de contenir, qui la pot signar, com es tramita, quins terminis fixa la llei general) sense inventar-ne articles, taxes ni dades concretes de Girona. Sempre que llegeixis "segons l'ordenança de Girona" a l'examen, pensa que et demanen aplicar aquest esquema general al cas concret que et presentin.

Aquesta guia està dividida en **seccions plegables**: obre la que vulguis estudiar i deixa tancades les altres. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Què és una sol·licitud d'exhumació per trasllat

Una **sol·licitud d'exhumació per trasllat** és l'escrit amb què una persona legitimada demana a l'Ajuntament que **autoritzi treure un cadàver, unes restes cadavèriques o unes cendres** d'una sepultura del cementiri municipal per **portar-les a un altre lloc**: una altra sepultura del mateix cementiri, un altre cementiri (del mateix municipi, d'un altre municipi o d'un altre país) o, en el cas de cadàvers, també a un crematori.

És, per tant, la **combinació de dues operacions** que ja coneixes per separat:

- **L'exhumació**: treure el cadàver, les restes o les cendres de la sepultura d'origen.
- **El trasllat**: portar-los fins a la sepultura o destinació final.

Per fixar la idea. Sense sol·licitud no hi ha exhumació ni trasllat. La sol·licitud és el **document que activa** tot el procediment; l'exhumació material i el trasllat físic són **conseqüència** de l'autorització que se'n derivi.

2. Marc normatiu: tres normes, tres papers diferents

Perquè no et confonguis a l'examen, val la pena separar clarament què regula cada norma:



- **Decret 297/1997, de 25 de novembre, Reglament de policia sanitària mortuòria de Catalunya:** fixa els requisits **sanitaris**: terminis mínims abans de poder exhumar un cadàver, tipus de fèretre segons la distància del trasllat, autoritzacions sanitàries necessàries.
- **Llei 39/2015, del procediment administratiu comú (LPAC):** fixa com s'ha de **tramitar qualsevol sol·licitud** presentada a una administració pública: qui és interessat, què ha de contenir l'escrit, com s'esmenen defectes, quins terminis hi ha per resoldre i què passa si l'Administració no contesta.
- **Ordenança municipal reguladora dels serveis funeraris de Girona:** concreta els **detalls locals**: quin model de sol·licitud s'utilitza, quina taxa cal pagar, a quina dependència municipal es presenta i quin òrgan la resol.

Compte amb el parany. El Decret 297/1997 diu **quan i com** es pot exhumar per raons sanitàries. La LPAC diu **com es tramita** la petició com a expedient administratiu. L'ordenança municipal afegeix el **detall pràctic** de Girona. Les tres s'apliquen alhora, no és una o l'altra.

3. Qui pot presentar la sol·licitud (legitimació)

No qualsevol persona pot demanar l'exhumació d'un difunt: cal tenir un **interès legítim** sobre la sepultura, en el sentit de l'**article 4 de la LPAC**.

En la pràctica, sol tenir legitimació:

- El **titular del dret funerari** de la sepultura d'origen (la persona a nom de qui consta la concessió o l'ús de la unitat d'enterrament).
- Si el titular ha mort o és impossible localitzar-lo, els **successors legítims**: hereus acreditats amb testament, declaració d'hereus o document equivalent.
- Quan hi ha **diversos cotitulars** o diversos familiars amb interès sobre la mateixa sepultura, cal el **consentiment de tots** o, si no és possible, una resolució que ho aclareixi; l'Ajuntament els considera **interessats** encara que no hagin signat la sol·licitud (art. 4 LPAC: qui, sense promoure el procediment, en pot veure afectats els seus drets).
- En cas d'**exhumació ordenada judicialment**, no cal aquesta sol·licitud voluntària: actua directament l'autoritat judicial.

Truc per recordar-ho. Pregunta't: **de qui és la sepultura?** Si el sol·licitant no n'és el titular ni un successor acreditat, la sol·licitud **no es pot admetre a tràmit** tal com està.

4. Contingut mínim de la sol·licitud

Com qualsevol sol·licitud dirigida a una administració pública, la que demana una exhumació per trasllat s'ha d'ajustar al contingut mínim que exigeix l'**article 66 de la LPAC** per a tota sol·licitud d'inici de procediment, adaptat a aquest cas concret:

- **Identificació del sol·licitant** (nom, DNI/NIE) i, si escau, del **representant**.
- Un **mitjà** preferent a efectes de notificacions.
- Els **fets, raons i petició** en què es concreta la sol·licitud: quina operació es demana (exhumació per trasllat), de quina sepultura d'origen i amb quina destinació.
- **Lloc i data**.
- **Signatura** del sol·licitant o acreditació equivalent.
- **Òrgan, centre o unitat administrativa** a qui es dirigeix (l'Ajuntament de Girona, servei de cementiris).



A més d'aquest mínim general, en el cas concret d'una exhumació per trasllat convé que la sol·licitud especifiqui:

- **Dades del difunt:** nom, cognoms i, si es coneix, data de defunció.
- **Sepultura d'origen:** cementiri, tipus d'unitat d'enterrament (nínxol, tomba, panteó...) i identificació (número, filera, sector).
- **Destinació:** sepultura, cementiri o crematori on es vol traslladar el cadàver, les restes o les cendres.
- **Motiu del trasllat,** quan sigui rellevant (per exemple, reunir la família en una mateixa sepultura, canvi de titularitat, trasllat a un altre municipi).

Compte amb el parany. Si la sol·licitud no diu **d'on surt** i **on va a parar** el que es vol traslladar, l'Ajuntament no la pot tramitar tal qual: falta l'objecte mateix de la petició.

5. Documentació que sol acompanyar la sol·licitud

Encara que el detall exacte el fixa cada ordenança municipal, en qualsevol sol·licitud d'aquest tipus és previsible que calgui aportar, com a mínim: **document d'identitat** del sol·licitant; **acreditació de la legitimació** (títol del dret funerari o document d'hereu/successor); **certificat literal de defunció**; **consentiment escrit dels altres cotitulars**, si n'hi ha; **acreditació del dret sobre la destinació**, si és una sepultura ja existent; documentació sanitària addicional si el trasllat és a un altre municipi, comunitat o país (punt 8); i **justificant de la taxa municipal**, si l'ordenança la preveu abans de tramitar.

Idea clau. Com a interessat, el sol·licitant té dret (art. 53 LPAC) a **no presentar documents que l'Ajuntament ja tingui** ni, en general, **documents originals** si no ho exigeix una norma expressa.

6. On i com es presenta, i tramitació de l'expedient

La sol·licitud es presenta davant l'**Ajuntament de Girona**, a través del servei que gestiona els cementiris municipals, presencialment o pels canals electrònics de la corporació. Per la regla general de relació electrònica (art. 14 LPAC), les **persones físiques poden triar** paper o via electrònica; les **persones jurídiques** (per exemple, una funerària que actuï en representació de la família) han de fer-ho **electrònicament**.

Un cop admesa, es converteix en un **expedient** que segueix les fases habituals de qualsevol procediment municipal:

1. **Iniciació:** registre d'entrada i, si cal, esmena de defectes en **10 dies** (art. 68 LPAC); si no s'esmena, es té per **desistida**.
2. **Instrucció:** comprovació de la **legitimació**, de l'**estat de la sepultura d'origen** (vigència del dret, terminis sanitaris) i petició dels **informes o autoritzacions** que calguin.
3. **Resolució**, motivada si denega o limita drets, per l'òrgan municipal competent.
4. **Notificació**, amb indicació dels recursos procedents.
5. **Execució material:** exhumació i trasllat, amb **acta** incorporada al **llibre de registre del cementiri**.

Truc per recordar-ho. El mateix esquema de sempre (**iniciació -> instrucció -> resolució -> notificació**) et serveix aquí; el que canvia és **el contingut tècnic i sanitari** que cal comprovar durant la instrucció.

7. Terminis i silenci administratiu



- Esmena de defectes: **10 dies**; si no s'esmena, desistiment.
- Si l'ordenança no fixa un termini propi per resoldre, s'aplica la **regla general**: màxim **sis mesos** i, per defecte, **tres mesos**.
- Transcorregut el termini sense resolució expressa, opera el **silenci administratiu**. A instància de part la regla general és el **silenci positiu**, però compte: en matèria de **domini públic** (i les sepultures ho són) el silenci pot ser **negatiu** si una norma amb rang de llei ho estableix. A l'examen, **raona-ho cas per cas**; no donis per fet un sentit sense que l'enunciat ho indiqui.

Compte amb el parany. No donis per fet que "com que no diuen res, s'entén concedit": domini públic i servei públic són precisament supòsits de silenci **negatiu**.

8. Autoritzacions addicionals i destinacions possibles

A l'autorització municipal s'hi poden sumar, segons el cas:

- **Autorització sanitària**: si s'exhuma **abans dels terminis mínims** (habitualment cinc anys per a un cadàver), hi ha **risc sanitari** especial, o el trasllat és **a un altre municipi, comunitat autònoma o país**.
- **Autorització judicial**: quan ha intervingut un jutjat en la mort o n'ordena l'exhumació; en aquest cas la sol·licitud voluntària passa a un segon pla.
- **Consentiment de cotitulars** de la sepultura d'origen o de destinació, o resolució municipal amb audiència de totes les parts si hi ha desacord.

El tipus de **fèretre o caixa** exigit també varia segons la destinació i el que es trasllada (com més distància i menys temps des de la defunció, més estrictes els requisits; ja ho vas veure amb l'exhumació i el trasllat en general). Per això la sol·licitud ha de precisar bé la **destinació**:

- **Una altra sepultura del mateix cementiri**: cal acreditar el dret sobre la destinació.
- **Un altre cementiri o municipi**: cal, a més, comunicació o autorització sanitària i, si escau, conformitat del cementiri de destinació.
- **Un altre país**: documentació sanitària internacional (certificat de defunció amb validesa internacional, requisits del país receptor).
- **Un crematori**: si es demana la incineració; les cendres resultants podran anar després a urna, columbari o dispersió, segons l'ordenança.

9. Denegació i recursos

Si l'Ajuntament **denega** la sol·licitud (manca de legitimació, incompliment del termini sanitari sense autorització especial, oposició d'un cotitular...), la resolució s'ha de **motivar i notificar** amb indicació dels recursos procedents: **reposició** (potestatiu, mateix òrgan) o **alçada** (superior jeràrquic), amb els terminis generals que ja coneixes d'altres expedients municipals, o via contenciosa administrativa quan escaigui.

10. El paper de l'oficial de cementiri

Com a oficial, normalment **no ets tu qui resol** la sol·licitud (això correspon a l'òrgan municipal competent), però sí que tens un paper clau:

- **Rebre o informar** sobre com i on es presenta la sol·licitud, si atens el públic al cementiri.
- **Comprovar sobre el terreny** l'estat de la sepultura d'origen (identificació correcta, terminis sanitaris) abans que es dicti la resolució.



- Un cop **autoritzada**, **executar materialment** l'exhumació i el trasllat amb les precaucions sanitàries que corresponguin.
- **Aixecar l'acta** de l'operació i assegurar que quedi **anotada al llibre de registre** del cementiri.

Idea de fons. La sol·licitud és paper i tràmit; però al final, qui verifica que tot quadra sobre el terreny -la sepultura correcta, la destinació correcta, la documentació en regla- ets tu.

Glossari de termes clau

- **Sol·licitud d'exhumació per trasllat:** escrit d'una persona legitimada que demana treure un cadàver, restes o cendres d'una sepultura per portar-los a una altra destinació.
- **Legitimació:** condició de tenir un interès o dret reconegut per demanar l'actuació (titular del dret funerari o successor acreditat).
- **Titular del dret funerari:** persona a nom de qui consta la concessió o l'ús d'una sepultura.
- **Esmena de la sol·licitud:** correcció, en 10 dies, dels defectes o documents que falten a la petició (art. 68 LPAC).
- **Silenci administratiu:** efecte jurídic quan l'Ajuntament no resol dins de termini; pot ser positiu o negatiu segons el cas.
- **Autorització sanitària:** la que exigeix el Decret 297/1997 quan l'exhumació és anticipada, hi ha risc sanitari o el trasllat és a un altre municipi, comunitat o país.
- **Autorització judicial:** la que exigeix una exhumació ordenada per un jutjat.
- **Trasllat intern:** canvi de sepultura dins del mateix cementiri.
- **Trasllat extern:** trasllat a un altre cementiri, municipi o país.
- **Acta d'exhumació:** document que recull les dades de l'operació practicada, incorporat al llibre de registre del cementiri.
- **Ordenança municipal de serveis funeraris de Girona:** norma local que concreta el model de sol·licitud, la taxa i el procediment intern d'aquest tràmit.

A l'examen (els punts que més cauen)

- La sol·licitud d'exhumació per trasllat és un **procediment administratiu** com qualsevol altre: s'hi apliquen les regles de la **LPAC** (art. 66 contingut mínim, art. 68 esmena en 10 dies) combinades amb els requisits **sanitaris** del **Decret 297/1997**.
- Només té **legitimació** per demanar-la el **titular del dret funerari** o els seus **successors acreditats** (o tots els cotitulars, si n'hi ha més d'un).
- La sol·licitud ha d'identificar clarament la **sepultura d'origen** i la **destinació** (una altra sepultura, un altre cementiri, un altre país o un crematori).
- Si es vol exhumar **abans dels terminis sanitaris mínims**, o el trasllat és a un altre municipi, comunitat o país, cal **autorització sanitària** addicional a la municipal.
- En cas d'**exhumació judicial**, no es tramita com a sol·licitud voluntària: mana l'autoritat judicial.
- Els detalls concrets (model, taxa, oficina, terminis interns) els fixa l'**ordenança municipal de Girona**; l'examen pot preguntar-te'ls com a cas concret, però el raonament de fons segueix el marc general que has vist aquí.
- Contra la denegació caben els **recursos administratius ordinaris** (reposició o alçada) amb els terminis generals.

Resum exprés (per repassar en un minut)

- La **sol·licitud** és el document que activa l'exhumació i el trasllat: sense ella no hi ha operació.



- **Tres normes:** Decret 297/1997 (requisits sanitaris), LPAC (tramitació), ordenança municipal de Girona (detalls locals).
- **Legitimació:** titular del dret funerari o successors; consentiment de tots els cotitulars.
- **Contingut mínim:** identificació, fets i petició, sepultura d'origen, destinació, lloc, data i signatura.
- **Documentació típica:** DNI, títol funerari, certificat de defunció, consentiments, justificant de taxa.
- **Tramitació:** iniciació -> instrucció (comprovacions i autoritzacions) -> resolució motivada -> notificació -> execució i acta.
- **Terminis:** esmena en 10 dies; resolució en el termini fixat o, per defecte, 3 mesos (màxim 6); silenci a valorar segons el cas (domini públic pot ser negatiu).
- **Autoritzacions addicionals:** sanitària (anticipació o llarga distància) i judicial (intervenció d'un jutjat).
- **Recursos:** reposició o alçada contra la denegació.

Autoavaluació

1. Què és una sol·licitud d'exhumació per trasllat i quines dues operacions combina?

Combina l'exhumació (treure el cadàver, restes o cendres de la sepultura) i el trasllat (portar-los a la destinació autoritzada); és el document que activa totes dues.

2. Qui té legitimació per presentar-la?

El titular del dret funerari o, si ha mort, els seus successors acreditats; si hi ha cotitulars, cal el consentiment de tots.

3. Quin contingut mínim ha de tenir, segons l'article 66 LPAC adaptat a aquest cas?

Identificació del sol·licitant, fets i petició (operació, sepultura d'origen i destinació), lloc, data, signatura i òrgan destinatari.

4. Quina documentació és previsible que calgui aportar-hi?

DNI, acreditació de la legitimació, certificat de defunció, consentiment dels cotitulars si n'hi ha, acreditació del dret sobre la destinació i, si escau, justificant de la taxa.

5. Quan cal, a més de la municipal, una autorització sanitària?

Quan s'exhuma abans dels terminis mínims, hi ha risc sanitari especial, o el trasllat és a un altre municipi, comunitat o país.

6. Què passa si la sol·licitud arriba incompleta?

Cal requerir l'esmena en 10 dies; si no s'esmena, s'entén desistida.

7. Per què cal anar amb compte amb el sentit del silenci administratiu en aquest tràmit?

Perquè, tot i que a instància de part la regla general és el silenci positiu, en matèria de domini públic pot ser negatiu si una norma amb rang de llei ho estableix.

8. Quin paper té l'oficial de cementiri si no és qui resol la sol·licitud?

Informar el públic, comprovar sobre el terreny l'estat de la sepultura, executar l'exhumació i el trasllat un cop autoritzats, i aixecar l'acta per al llibre de registre.

Si pots respondre-les sense mirar, dominaràs bé aquest tema. Els detalls exactes de l'ordenança de Girona (model, taxa, oficina) els has de completar amb el text local quan el tinguis a mà; el que t'ha de quedar clar és l'**esquema general** d'aquesta guia.

**9****TEMA**

Conceptes i definicions de policia sanitària mortuòria (art. 6 Decret 297/1997)

Introducció: per què cal saber-se aquestes definicions de memòria

Quan algú et truca dient "hem de fer un **trasllat**" o "cal una **conducció**" al cementiri, la primera pregunta que t'has de fer és: de què estem parlant exactament? El **Decret 297/1997, de 25 de novembre, pel qual s'aprova el Reglament de policia sanitària mortuòria** és la norma catalana que regula tot el que passa amb un cos humà des de la mort fins al seu destí final: inhumació, incineració, conservació, transport... I el seu **article 6** és el punt de partida de tot això: hi trobem les **definicions legals** dels conceptes bàsics.

Com a oficial/a de cementiris no treballes amb el text a la mà cada dia, però **has de tenir clar què és cada cosa**, perquè d'això depenen tràmits diferents: no és el mateix moure un **cadàver** que unes **restes cadavèriques**; no és el mateix una **conducció** que un **trasllat**; i el **fèretre** no és el mateix que la **caixa de restes**. Aquestes distincions són les que més cauen a l'examen, perquè semblen "de sentit comú" però tenen una definició legal precisa que et pot fer confondre si no l'has estudiat.

Aquesta guia està organitzada seguint l'ordre de l'article 6. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Cadàver: el concepte central i els cinc anys

L'article 6 defineix **cadàver** com el **cos humà durant els cinc anys següents a la mort real**. Aquest termini de cinc anys **es computa des de la data i l'hora de la mort** que consta a la **inscripció de la defunció en el Registre Civil**.

Fixa't que la definició legal té dues peces: què és (el cos humà) i durant quant de temps ho és (cinc anys des de la mort inscrita). Passats aquests cinc anys, deixa de ser jurídicament un "cadàver" i passa a ser una altra cosa: **restes cadavèriques**.

Compte amb el parany. El termini **no compta des del dia de l'enterrament ni des del dia que ho gestiones tu**, sinó des de la **data i l'hora de la mort que figura al Registre Civil**. És un detall que l'examen adora preguntar.

2. Restes cadavèriques, restes mortals i despulls mortals

El Decret tracta com a **sinònims** tres expressions: **restes cadavèriques**, **restes mortals** i **despulls mortals**. Totes tres es defineixen igual: **allò que queda del cos humà després del procés de destrucció de la matèria orgànica, un cop transcorreguts cinc anys des de la mort**.

Dit d'una altra manera: **cadàver + 5 anys = restes cadavèriques**. Aquesta transformació és el que fa possible, per exemple, la **reducció de restes** en un nínxol (fer lloc per a una nova inhumació dins la mateixa sepultura).

Truc per recordar-ho. Pensa en un rellotge de cinc anys: mentre corre, és **cadàver**; quan s'atura, passa a ser **restes cadavèriques / restes mortals / despulls mortals** (tres noms, un sol concepte).



3. Restes humanes: un concepte diferent, no confondre'l

Aquí ve el primer parany seriós: **restes humanes** NO és sinònim de "restes cadavèriques". Les **restes humanes** són **parts d'un cos humà procedents d'avortaments, mutilacions i intervencions quirúrgiques**, incloent-hi les **criatures abortives**.

- **Restes cadavèriques**: el que queda d'un cos humà complet, després de cinc anys de la mort.
- **Restes humanes**: parts o fragments d'un cos (una extremitat amputada, material d'un avortament, teixit d'una operació...), amb independència del temps transcorregut.

Compte amb el parany. "Restes humanes" i "restes cadavèriques" **sonen igual però no ho són**. Les primeres vénen d'amputacions/avortaments/cirurgia; les segones, d'un cadàver complet que ja porta cinc anys enterrat. L'examen sol jugar amb aquesta confusió.

4. Putrefacció i pràctica sanitària sobre un cadàver

- **Putrefacció**: el **procés que condueix a la transformació de la matèria orgànica**, mitjançant l'atac al cadàver per **microorganismes** i **fauna complementària auxiliar** (insectes i altres organismes que intervenen en la descomposició). És el procés natural que la tanatopràxia intenta alentar o aturar.
- **Pràctica sanitària sobre un cadàver o restes cadavèriques**: **qualsevol tipus de manipulació** que es realitzi sobre un cadàver o restes cadavèriques, **excepte** les destinades a l'**obtenció de peces anatòmiques i teixits per a trasplantaments** (que es regeixen per una altra normativa, la de trasplantaments, no per aquest Decret).

Truc per recordar-ho. "Pràctica sanitària" és un **calaix de sastre**: hi entra gairebé tot el que es fa a un cadàver (rentar-lo, vestir-lo, aplicar-hi tècniques de conservació...), amb la **única excepció** dels trasplantaments d'òrgans i teixits.

5. Tanatopràxia i els quatre mètodes de conservació

La **tanatopràxia** es defineix com els **mètodes tècnics destinats a la conservació i l'adequació del cadàver**. L'article 6 en distingeix **quatre mètodes** concrets, i aquí és on l'examen sol demanar que els sàpigues diferenciar bé:

- **a) Refrigeració**: mètode que, **mentre actua, alenteix** el procés de putrefacció del cadàver **per mitjà del descens artificial de la temperatura**. És temporal: només funciona mentre el cadàver està refrigerat.
- **b) Congelació**: mètode de conservació del cadàver **per mitjà de la hipotèrmia** (temperatures molt més baixes que la refrigeració).
- **c) Conservació transitòria**: mètode que, **mitjançant l'aplicació de substàncies químiques, retarda** el procés de putrefacció. És a dir: no fred, sinó productes químics.
- **d) Embalsamament**: mètode que **impedeix l'aparició de fenòmens de putrefacció**. És el més "definitiu" dels quatre: no la retarda, sinó que evita que aparegui.

Compte amb el parany. Fixa't en el verb de cada definició: **refrigeració i conservació transitòria "retarden/alenteixen"**; l'**embalsamament "impedeix"**. Si l'examen et pregunta quin mètode "evita" la putrefacció (i no només l'alenteix), la resposta és **embalsamament**.

Truc per recordar-ho. Ordena'ls per "duresa": **refrigeració** (fred, temporal, el més suau) -> **congelació** (fred



extrem) -> **conservació transitòria** (química, temporal) -> **embalsamament** (química, definitiu/impeix).

6. Incineració

La **incineració** es defineix com la **destrucció de cadàvers, de restes humanes i de restes cadavèriques fins a la seva reducció a cendres**. Nota que la definició inclou els **tres** tipus de "matèria" que hem vist fins ara (cadàver, restes humanes i restes cadavèriques): tots tres es poden incinerar.

7. Serveis funeraris i empresa funerària

- **Serveis funeraris**: tots aquells la prestació dels quals **ve determinada per la mort d'una persona i la consegüent inhumació o incineració del cadàver**. És una definició àmplia: hi entra tot el que es fa arran d'una defunció.

- **Empresa funerària**: la **persona física o jurídica** que presta l'activitat de serveis funeraris, sota qualsevol forma de gestió admesa en dret, i que **es responsabilitza de la tramitació dels actes** que estableix la normativa vigent **des que es produeix l'òbit fins a la seva destinació final**.

A tenir present. L'empresa funerària no només "porta el fèretre": legalment, **respon de tota la tramitació** des de la mort fins que el cadàver arriba al seu destí (inhumació, incineració...).

8. Fèretre i caixa de restes

Dues paraules que sovint es confonen:

- **Fèretre**: la **caixa per dipositar el cadàver**.
- **Caixa de restes**: la caixa **per dipositar les restes cadavèriques** (no un cadàver sencer).

Totes dues han d'ajustar-se a les **condicions tècniques** que preveu el mateix Reglament de policia sanitària mortuòria (els tipus concrets de fèretres i les seves característiques es desenvolupen en un altre article del Decret, no aquí, però la definició bàsica ja marca la diferència: fèretre = cadàver; caixa de restes = restes cadavèriques).

Compte amb el parany. Si l'examen parla de moure "unes restes cadavèriques", el contenidor tècnicament correcte és la **caixa de restes**, no el "fèretre".

9. Conducció i trasllat: la clau és el territori

Aquest és, probablement, **el parany més típic** de tot l'article 6. Tant la **conducció** com el **trasllat** es defineixen igual quant a l'acció (transportar un cadàver o restes cadavèriques des del domicili mortuori, cementiri o lloc d'enterrament fins al lloc d'inhumació o incineració), però **es diferencien per un sol criteri: si els dos llocs són o no dins de Catalunya**.

- **Conducció**: transport del cadàver o de les restes cadavèriques des del domicili mortuori, cementiri o lloc d'enterrament fins al lloc d'inhumació o incineració, **sempre que ambdós llocs estiguin dins l'àmbit territorial de Catalunya**.

- **Trasllat**: el mateix transport, però **quan un dels dos llocs (origen o destinació) estigui fora del territori de Catalunya**.

Truc per recordar-ho. "Con-ducció" = **dins** de Catalunya (queda's "a casa"). "Tras-llat" = **travessa** la frontera



catalana (surt o entra de fora). Si un dels dos extrems és fora de Catalunya, ja no és conducció: és trasllat.

10. Sales de vetlla i dipòsit de cadàvers

- **Sales de vetlla:** instal·lacions **dividides en tres dependències diferenciades**:
 1. Una **dependència per a l'acolliment de la família i el públic** en general.
 2. Una **sala d'exposició del cadàver**, degudament **refrigerada**.
 3. Una **sala destinada a la realització de pràctiques sanitàries** sobre cadàvers.
- **Dipòsit de cadàvers:** **sala o dependència**, generalment **annexa** a un **centre hospitalari, cementiri o empresa funerària**, destinada al **dipòsit temporal de cadàvers**.

Compte amb el parany. No confonguis les **sales de vetlla** (on la família acompanya el difunt, amb tres espais diferenciats) amb el **dipòsit de cadàvers** (un espai tècnic de guarda temporal, sense la funció social de vetlla).

11. Sepultura i sepultura de construcció municipal

- **Sepultura:** **construcció funerària o recinte** que, amb inversió de recursos públics de l'Ajuntament o per promoció d'un particular (en sepultures de construcció particular), s'adequa al Reglament de policia sanitària mortuòria i és **apta per a la inhumació de cadàvers humans, restes humanes, restes cadavèriques o les cendres que en resultin**. Aquí hi entren **nínxols, panteons, capelles, hipogeus, columbaris, urnes cineràries, la fossa comuna-ossera general**, i les sepultures del cementiri musulmà.
- **Sepultura de construcció municipal o pública:** és el subconjunt de sepultures fetes/gestionades directament per l'Ajuntament: **nínxol, nínxol doble, columbari, urna cinerària, sepultura del cementiri musulmà i fossa comuna-ossera general**.

Truc per recordar-ho. "Sepultura" és el **gènere** (qualsevol construcció apta per inhumar); "sepultura de construcció municipal" n'és una **espècie** concreta: la que fa o gestiona l'Ajuntament, sense incloure-hi panteons o capelles de construcció particular.

Glossari de termes clau

- **Cadàver:** cos humà durant els 5 anys següents a la mort real (des de la inscripció al Registre Civil).
- **Restes cadavèriques / restes mortals / despulles mortals:** el que queda del cos un cop passats els 5 anys.
- **Restes humanes:** parts d'un cos procedents d'avortaments, mutilacions o cirurgia (criatures abortives incloses).
- **Putrefacció:** transformació de la matèria orgànica per microorganismes i fauna auxiliar.
- **Pràctica sanitària:** qualsevol manipulació sobre cadàver/restes, excepte l'obtenció de peces per a trasplantaments.
- **Tanatopràxia:** mètodes de conservació i adequació del cadàver (refrigeració, congelació, conservació transitòria, embalsament).
- **Refrigeració:** alenteix la putrefacció mentre actua, per descens de temperatura.
- **Congelació:** conservació per hipotèrmia.
- **Conservació transitòria:** retarda la putrefacció amb substàncies químiques.
- **Embalsament:** impedeix l'aparició de la putrefacció.



- **Incineració:** destrucció de cadàvers/restes humanes/restes cadavèriques fins a cendres.
- **Serveis funeraris:** prestacions derivades de la mort d'una persona i la seva inhumació/incineració.
- **Empresa funerària:** persona física o jurídica que presta i tramita els serveis funeraris des de l'òbit fins al destí final.
- **Fèretre:** caixa per al cadàver.
- **Caixa de restes:** caixa per a les restes cadavèriques.
- **Conducció:** transport de cadàver/restes dins de Catalunya.
- **Trasllat:** transport de cadàver/restes quan un extrem és fora de Catalunya.
- **Sales de vetlla:** acolliment de família/públic + sala d'exposició refrigerada + sala de pràctiques sanitàries.
- **Dipòsit de cadàvers:** sala de guarda temporal, annexa a hospital, cementiri o empresa funerària.
- **Sepultura:** construcció apta per a inhumar cadàvers, restes o cendres (nínxols, panteons, columbaris, fossa comuna...).
- **Sepultura de construcció municipal:** nínxol, nínxol doble, columbari, urna cinerària, sepultura musulmana, fossa comuna-ossera general.

A l'examen (els punts que més cauen)

- **Cadàver = 5 anys des de la mort inscrita al Registre Civil;** després passa a ser **restes cadavèriques**.
- **Restes humanes ? restes cadavèriques:** les primeres vénen d'avortaments/mutilacions/cirurgia; les segones, d'un cadàver de més de 5 anys.
- Els **quatre mètodes de tanatopràxia:** refrigeració (fred, alenteix), congelació (hipotèrmia), conservació transitòria (química, retarda), embalsamament (química, impedeix).
- **Conducció = dins de Catalunya; trasllat = un extrem fora de Catalunya.**
- **Fèretre** és per al **cadàver**; **caixa de restes**, per a les **restes cadavèriques**.
- **Sales de vetlla** tenen **tres** dependències diferenciades; el **dipòsit de cadàvers** és un espai tècnic diferent, annex a hospital/cementiri/funerària.
- **Sepultura** és el concepte general; **sepultura de construcció municipal** és el subtipus gestionat per l'Ajuntament.
- "Pràctica sanitària" ho cobreix gairebé tot **excepte** l'obtenció de peces per a trasplantaments.

Resum exprés

- **Cadàver** (0-5 anys des de la mort) -> **restes cadavèriques/mortals/despulles mortals** (a partir dels 5 anys).
- **Restes humanes:** avortaments, mutilacions, cirurgia (diferent de "restes cadavèriques").
- **Putrefacció:** destrucció natural per microorganismes i fauna auxiliar.
- **Tanatopràxia** = refrigeració + congelació + conservació transitòria + embalsamament.
- **Incineració:** reducció a cendres de cadàvers, restes humanes i restes cadavèriques.
- **Serveis funeraris / empresa funerària:** activitat i responsable de la tramitació des de l'òbit fins al destí final.
- **Fèretre** (cadàver) vs **caixa de restes** (restes cadavèriques).
- **Conducció** (dins Catalunya) vs **trasllat** (un extrem fora).
- **Sales de vetlla** (3 dependències) vs **dipòsit de cadàvers** (guarda temporal tècnica).
- **Sepultura** (general) vs **sepultura de construcció municipal** (subtipus de l'Ajuntament).



Autoavaluació

1. Què és, legalment, un "cadàver" segons l'article 6, i des de quan es computa el termini de cinc anys?

Resposta: el cos humà durant els cinc anys següents a la mort real, comptats des de la data i l'hora de la mort que consta a la inscripció de defunció al Registre Civil.

2. Quina diferència hi ha entre "restes cadavèriques" i "restes humanes"?

Resposta: les restes cadavèriques (o restes mortals/despulles mortals) són el que queda d'un cadàver un cop passats cinc anys de la mort; les restes humanes són parts d'un cos procedents d'avortaments, mutilacions o intervencions quirúrgiques, amb independència del temps transcorregut.

3. Anomena els quatre mètodes de tanatopràxia i digues, en una frase, què fa cadascun.

Resposta: refrigeració (alenteix la putrefacció mentre actua, per fred artificial), congelació (conserva per hipotèrmia), conservació transitòria (retarda la putrefacció amb productes químics) i embalsamament (impedeix que aparegui la putrefacció).

4. Quina és la diferència entre "conducció" i "trasllat"?

Resposta: totes dues són el transport d'un cadàver o restes des del domicili mortuori/cementiri/lloc d'enterrament fins al lloc d'inhumació o incineració; és conducció si els dos llocs són dins de Catalunya, i és trasllat si un dels dos és fora de Catalunya.

5. Diferencia el "fèretre" de la "caixa de restes".

Resposta: el fèretre és la caixa per dipositar un cadàver; la caixa de restes és la caixa per dipositar restes cadavèriques.

6. Què és la "pràctica sanitària sobre un cadàver o restes cadavèriques" i quina n'és l'única excepció?

Resposta: qualsevol tipus de manipulació que es realitzi sobre un cadàver o restes cadavèriques; l'única excepció són les manipulacions destinades a l'obtenció de peces anatòmiques i teixits per a trasplantaments.

7. Quines tres dependències formen les "sales de vetlla"?

Resposta: una dependència per a l'acolliment de la família i el públic, una sala d'exposició del cadàver degudament refrigerada, i una sala per a la realització de pràctiques sanitàries sobre cadàvers.

8. Què és una "sepultura de construcció municipal" i com es distingeix del concepte general de "sepultura"?

Resposta: és el subtipus de sepultura gestionat/construït directament per l'Ajuntament (nínxol, nínxol doble, columbari, urna cinerària, sepultura del cementiri musulmà i fossa comuna-ossera general), mentre que "sepultura" en general inclou també construccions de promoció particular com panteons, capelles o hipogeus.

**10**

TEMA

Tipus de fèretres autoritzats a Catalunya (Decret 297/1997)

Introducció: per què cal saber-se els tipus de fèretres

Sembla un detall menor, però no ho és: un fèretre incorrecte pot fer que una inhumació o una conducció **s'aturi** al mateix cementiri, amb la família esperant i el mort a la porta. Com a oficial ets qui obre el fèretre a la sepultura, qui comprova que arriba en condicions i qui, moltes vegades, ha d'explicar a l'empresa funerària o a la família per què **no es pot** fer una inhumació amb aquella caixa.

Tot això ho regula el **Decret 297/1997, de 25 de novembre, pel qual s'aprova el Reglament de policia sanitària mortuòria** de Catalunya. És la norma "mare" de tot el que fem al cementiri: defineix què és un fèretre, quins tipus n'hi ha, quan cal un o altre i què passa si no n'hi ha cap. Aquest tema es concentra en un article molt curt però molt preguntat a examen — **l'article 10** — i en el que l'envolta.

Aquesta guia està dividida en **seccions plegables**. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Les definicions bàsiques (article 6)

L'**article 6** del Decret 297/1997 defineix, entre altres coses:

- **Cadàver**: el cos humà durant els **cinc anys** següents a la mort real (es compta des de la data i hora de la mort que consta a la inscripció de la defunció al Registre Civil).
- **Restes cadavèriques**: el que queda del cos humà **un cop transcorreguts cinc anys** des de la mort, després del procés de destrucció de la matèria orgànica.
- **Fèretre i caixa de restes**: "caixa per dipositar el cadàver i les restes cadavèriques, respectivament, que s'ajusti a les condicions tècniques previstes en aquest Reglament".

Truc per recordar-ho. Fèretre = per a un **cadàver** (menys de 5 anys des de la mort). Caixa de restes = per a **restes cadavèriques** (més de 5 anys, ja reduïdes). No són la mateixa cosa i el Decret els regula per separat (a l'article 10).

2. Grups de cadàvers: la classificació de l'article 8

Abans de parlar dels tipus de fèretre cal saber **per què** n'hi ha de diferents: perquè no tots els cadàvers tenen el mateix risc sanitari. L'**article 8** classifica els cadàvers en **dos grups** (i només dos, no tres) segons la causa de la mort:

- **Grup I**: cadàvers la causa de mort dels quals figura a l'**annex** del Reglament (malalties d'especial risc epidemiològic). També es consideren del Grup I els cadàvers que, per circumstàncies epidemiològiques concretes, determini l'alcalde del municipi afectat (o el director general de Salut Pública si l'abast supera el terme municipal).
- **Grup II**: la resta de cadàvers, els que no estan inclosos al Grup I.

L'annex del Decret llista com a malalties del Grup I, entre altres: **còlera, febre hemorràgica per virus**,



encefalitis de Creutzfeldt-Jakob, diftèria, àntrax/carboncle i pesta.

Compte amb el parany. L'examen pot temptar-te a respondre "Grup I, II i III". El Decret 297/1997 **només té dos grups**. La divisió en tres grups és d'altres reglaments (com el vell Decret estatal 2263/1974), no del català.

3. Prohibició de fer-ho sense fèretre (article 9)

L'article 9 ho diu clar: **es prohibeix la conducció, la inhumació i la incineració de cadàvers sense el fèretre corresponent** amb les característiques d'aquest Reglament.

Només hi ha una excepció: **anormalitats epidemiològiques greus o catàstrofe**. En aquest cas:

- Si afecta **un sol municipi**: ho pot autoritzar l'**alcalde**, en les condicions que determini.
- Si afecta **més d'un municipi**: l'autorització correspon al **director general de Salut Pública**.
- En tots dos casos, l'altra autoritat n'ha de ser **informada immediatament**.

4. Els tipus de fèretres autoritzats (article 10) - el nucli del tema

Aquest és l'**article clau**. Segons l'**article 10.1**, als efectes de la seva utilització obligatòria, es distingeix entre els següents tipus de fèretres:

a) Fèretre comú

Construït amb **fusta, aglomerat o un altre material biodegradable de característiques similars**, autoritzat, amb un **gruix mínim de 15 mm, sense esquerdes** i amb les parts **sòlidament unides entre si**.

És el fèretre "normal", el que s'utilitza per a la immensa majoria d'inhumacions i incineracions de cadàvers del **Grup II**.

b) Fèretre especial

Ha d'estar compost de **dues caixes**:

- L'**exterior**, de **fusta massissa de 2 cm de gruix mínim**.
- La **interior**, amb **làmines de zinc de 0,30 mm com a mínim**, soldades entre si, o qualsevol altre material que compleixi tècnicament els **requisits d'estanqueïtat**.

A més, els fèretres especials han d'anar **condicionats** de manera que impedeixin els efectes de la pressió dels gasos al seu interior, mitjançant **vàlvules filtrants o altres dispositius adequats**.

Truc per recordar-ho. "Especial" = **doble caixa**: fusta (2 cm) per fora, zinc (0,3 mm) soldat per dins. La vàlvula filtrant és perquè els gasos de la putrefacció no facin explotar (literalment) el fèretre hermètic.

c) Caixes per a restes

Han de ser **metàl·liques o de qualsevol altre material impermeable o impermeabilitzat**. Les seves dimensions han de ser les **precises per contenir les restes adequadament** (no cal que siguin de la mida d'un cadàver sencer).

Finalment, l'**article 10.2** deixa la porta oberta a nous materials: la inclusió de nous tipus de materials per fabricar aquests fèretres **requereix l'autorització prèvia del director general de Salut Pública**. És a dir, no es pot inventar un material nou i utilitzar-lo sense permís exprés.

Compte amb el parany. No confonguis "fèretre especial" amb "caixa de restes": el primer és per a un **cadàver**



amb un risc sanitari afegit (Grup I, embalsamat, transport llarg...); la segona és per a **restes** ja reduïdes, sense el risc d'un cadàver sencer.

5. Quan cal obligatòriament el fèretre especial

El Decret no deixa el fèretre especial a lliure elecció: l'exigeix en casos molt concrets, tots ells remetent a l'article 10:

- **Conducció de cadàvers del Grup I** (article 25.2): "Para la conducción de los cadáveres del Grupo I deben utilizarse féretros especiales de las características fijadas en el artículo 10".
- **Conducció de cadàvers embalsamats o conservats transitòriament** (article 30): també requereix fèretre especial.
- En canvi, per a la **incineració en general no calen fèretres específics** (article 16.5), **tret** precisament dels casos de l'article 25.2 (Grup I en conducció).

Truc per recordar-ho. Pensa en el fèretre especial com un "vaixell segellat": el fas servir quan hi ha **risc sanitari** (Grup I) o quan el cadàver ha estat **tractat químicament** (embalsamat/conservat), perquè en tots dos casos cal garantir l'estanqueïtat durant el transport.

6. El fèretre en la pràctica del cementiri: terminis i exhumacions

Encara que el focus del tema és el tipus de fèretre, l'examen sol lligar-ho amb altres articles del mateix capítol:

- **Article 11:** cap cadàver pot rebre destinació final abans de **24 hores** des de la defunció (excepte si s'ha fet autòpsia o s'han obtingut òrgans per a trasplantament). No computa en aquest termini el temps de **refrigeració** (màxim 48 hores, entre 8°C i -2°C) ni de **congelació** (màxim 96 hores, a -12°C).
- **Article 21:** no es pot obrir cap construcció funerària abans de **dos anys** des de l'última inhumació si és un cadàver del **Grup II**, o de **cinc anys** si és del **Grup I** (llevat d'autorització de l'alcalde i sense perjudici de l'autorització judicial).
- **Article 22.1:** en una exhumació, si el fèretre especial **no es troba en bon estat**, es pot acordar la **substitució del fèretre o de la caixa exterior**.
- **Article 13:** cada fèretre ha de contenir **exclusivament** el cadàver per al qual s'ha autoritzat la inhumació. Només es poden dipositar dos o més cadàvers al mateix fèretre en tres casos: **mare i criatura abortiva mortes al mateix moment, catàstrofes o anormalitats epidemiològiques greus** (i sempre amb autorització de l'alcalde o, si afecta més d'un municipi, del director general de Salut Pública).

Compte amb el parany. El termini de 2/5 anys és per **obrir la construcció funerària** (nínxol, tomba...), no per canviar de fèretre. No el confonguis amb les 24 hores mínimes abans de la destinació final ni amb les 48 hores màximes entre exhumació i reinhumació (article 22.2).

Glossari de termes clau

- **Fèretre:** caixa per dipositar un **cadàver**, amb les condicions tècniques del Decret 297/1997 (art. 6 i 10).
- **Caixa de restes:** caixa per dipositar **restes cadavèriques** (més de 5 anys des de la mort), metàl·lica o impermeable (art. 10.1.c).



- **Fèretre comú:** fusta/aglomerat/biodegradable, mínim 15 mm de gruix, sense esquerdes (art. 10.1.a).
- **Fèretre especial:** doble caixa (fusta 2 cm + zinc 0,30 mm soldat, o material equivalent estanc), amb vàlvules filtrants (art. 10.1.b).
- **Grup I:** cadàvers amb causa de mort d'especial risc epidemiològic, segons l'annex del Decret (art. 8).
- **Grup II:** la resta de cadàvers (art. 8).
- **Conducció:** transport del cadàver dins de Catalunya (art. 6).
- **Trasllat:** transport del cadàver quan un dels dos punts (origen o destí) és fora de Catalunya (art. 6).
- **Estanqueïtat:** capacitat de no deixar sortir líquids ni gasos; és el requisit tècnic clau del fèretre especial.
- **Annex del Decret:** llista de malalties que determinen la inclusió d'un cadàver al Grup I (còlera, febres hemorràgiques víriques, Creutzfeldt-Jakob, diftèria, àntrax/carboncle, pesta).

A l'examen (els punts que més cauen)

- El Decret distingeix **tres tipus de fèretre: comú, especial i caixa de restes** (art. 10.1).
- El **fèretre comú** és de fusta/aglomerat, **mínim 15 mm** de gruix.
- El **fèretre especial** és **doble caixa**: fusta massissa (2 cm) + làmines de zinc (0,30 mm) soldades, amb vàlvules filtrants.
- La **caixa de restes** és metàl·lica o impermeable/impermeabilitzada, de mida ajustada a les restes.
- Els cadàvers es classifiquen en **només dos grups** (I i II), no tres.
- El **fèretre especial** és **obligatori** per conduir cadàvers del **Grup I** (art. 25.2) i per als **embalsamats/conservats transitòriament** (art. 30).
- Per **incinerar** en general **no cal fèretre específic** (art. 16.5), tret dels casos de l'article 25.2.
- **Nous materials** per fabricar fèretres necessiten l'**autorització prèvia del director general de Salut Pública** (art. 10.2).
- Terminis a no confondre: **24 h** mínimes abans de destinació final (art. 11), **2/5 anys** per obrir la construcció funerària segons Grup II/I (art. 21), **48 h** màxim entre exhumació i reinhumació (art. 22.2).

Resum exprés

- **Decret 297/1997**, art. 6: fèretre = caixa per a un cadàver; caixa de restes = per a restes cadavèriques (+5 anys).
- **Art. 8:** només **dos grups** de cadàvers: **Grup I** (risc epidemiològic, segons annex) i **Grup II** (la resta).
- **Art. 9:** prohibit conduir, inhumar o incinerar sense fèretre, tret de catàstrofe/anormalitat epidemiològica greu (autoritza l'alcalde o, si afecta més d'un municipi, el director general de Salut Pública).
- **Art. 10 (el nucli):** **fèretre comú** (fusta/biodegradable, ?15 mm), **fèretre especial** (fusta 2 cm + zinc 0,30 mm soldat, amb vàlvules filtrants) i **caixa de restes** (metàl·lica/impermeable).
- **Art. 25.2 i 30:** fèretre especial obligatori per a Grup I en conducció i per a embalsamats/conservats.
- **Art. 16.5:** incineració, en general, sense fèretre específic.
- **Art. 11, 21, 22:** 24 h abans de destinació final; 2 anys (Grup II) / 5 anys (Grup I) per obrir construcció funerària; màxim 48 h entre exhumació i reinhumació.

Autoavaluació

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- Quants tipus de fèretres distingeix l'article 10 del Decret 297/1997 i com es diuen?



- Quin gruix mínim ha de tenir un fèretre comú i de quin material ha de ser?
- Descriu com és per dins i per fora un fèretre especial, i per què porta vàlvules filtrants.
- Quina diferència hi ha entre un fèretre i una caixa de restes?
- En quants grups classifica el Decret els cadàvers, i quin criteri fa servir?
- En quins dos supòsits és obligatori utilitzar un fèretre especial per a la conducció d'un cadàver?
- Es pot inhumar un cadàver sense cap fèretre? En quin cas excepcional i qui ho ha d'autoritzar?
- Per obrir un nínxol i tornar-lo a fer servir, quant de temps cal esperar segons el grup del cadàver que hi hagi?

Si pots respondre-les sense mirar, domines el tema. Recorda que aquest és un dels temes on l'examen sol demanar **dades molt literals** (mil·límetres, dies, anys): val la pena repassar les xifres exactes de l'article 10 més d'una vegada.

**11****TEMA**

Inhumació, incineració i exhumació de cadàvers (Decret 297/1997)

Introducció: tres operacions, un sol marc normatiu

Inhumar, incinerar i exhumar semblen tres accions diferents, però el **Decret 297/1997, de 25 de novembre, pel qual s'aprova el Reglament de policia sanitària mortuòria** de Catalunya, les regula com un **bloc únic**: els seus articles dedicats a aquesta matèria (aproximadament els **articles 12 a 37**) parlen conjuntament d'**inhumacions, incineracions, exhumacions, conduccions, trasllats i reinhumacions** de cadàvers i restes cadavèriques. No és casualitat: en totes hi ha el mateix cadàver o les mateixes restes, els mateixos riscos sanitaris i les mateixes garanties documentals.

Com a oficial de cementiri, aquest és probablement el tema amb **més aplicació pràctica diària**: cada vegada que obres un nínxol, tanques una sepultura o acompanyes un trasllat a un altre cementiri, estàs aplicant aquest Decret. Saber **quan es pot fer, qui ho autoritza i quina documentació cal** t'evita errors greus (sanitaris, legals i, sobretot, amb les famílies).

Aquesta guia està dividida en **seccions**. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació** amb respostes.

1. Dos conceptes que ho travessen tot: cadàver i restes cadavèriques

El Decret defineix (**article 6**) dues realitats que no s'han de confondre mai:

- **Cadàver**: el cos humà durant els **cinc anys** següents a la mort real. Aquest termini es computa des de la **data i l'hora de la mort** que figura a la **inscripció de defunció al Registre Civil**.
- **Restes cadavèriques**: allò que queda del cos humà un cop **transcorreguts els cinc anys** des de la mort i completat el procés de **destrucció de la matèria orgànica** (la reducció esquelètica).

Truc per recordar-ho. Pensa en un rellotge de **5 anys**: mentre corre, tens un "**cadàver**" (amb totes les cauteles sanitàries que això comporta); quan s'atura, tens "**restes cadavèriques**" (un règim molt més flexible, per exemple per fer una reducció o passar-les a un columbari d'ossos).

Compte amb el parany. L'examen pot preguntar "als 5 anys, què tenim?" i la resposta correcta depèn de si **ja** han passat o **encara no**: abans dels 5 anys és **cadàver**; després, **restes cadavèriques**.

2. Els grups sanitaris de cadàvers (article 8)

El Decret **classifica els cadàvers en dos grups (grup I i grup II)**, segons l'**article 8**, en funció del risc sanitari que representen. D'aquesta classificació depenen coses molt concretes que aplicaràs cada dia:

- El **tipus de fèretre** exigít (regulat a l'**article 10**; ho treballaràs en detall al tema 10).
- Si cal **autorització sanitària** per al **trasllat** (els cadàvers del grup I en necessiten; els del grup II, com a regla general, no).
- Precaucions **especials en la incineració**: per als cadàvers del **grup II**, el Decret preveu **precaucions**



addicionals vinculades a la **normativa de seguretat radiològica/nuclear** (per exemple, quan el difunt ha portat marcapassos o ha rebut tractaments amb material radioactiu, cal comprovar-ho abans de cremar el cos).

Per fixar la idea. No et quedis només amb "grup I / grup II" com una etiqueta abstracta: pensa-hi com **el nivell de precaució** que cal aplicar en el **transport, el fèretre i, si escau, la incineració** d'aquell cadàver concret.

3. La inhumació: requisits, terminis i documentació

3.1. Documentació imprescindible

Abans d'inhumar cal tenir tres papers en regla:

- El **certificat mèdic de defunció**, signat pel metge que constata la mort.
- La **inscripció de la defunció al Registre Civil** (regulada per la **Llei 20/2011, del Registre Civil**), de la qual se'n deriva la **llicència d'enterrament**: l'autorització administrativa que permet inhumar o incinerar. En morts violentes, sospitoses o judicials, aquesta llicència l'expedeix el **jutjat**.
- El **títol del dret funerari** sobre la sepultura (o l'**autorització del titular**, si qui demana la inhumació no ho és).

Truc per no confondre't. El **certificat mèdic** diu "ha mort". La **llicència d'enterrament** diu "es pot enterrar o cremar". Sense el primer no hi ha el segon.

3.2. El termini mínim: 24 hores

Regla central del Decret: **cap cadàver es pot inhumar ni incinerar abans que hagin passat 24 hores des de la defunció**. La raó és sanitària i prudencial: descartar la **mort aparent** i donar marge als tràmits registrals.

Si per **ràpida descomposició, perill de contagi, insuficiència higiènica de l'habitatge** o una causa similar es fa la **cerimònia de conducció** abans que es compleixin les 24 hores, el cadàver **no s'inhuma ni s'incinera encara: roman al dipòsit del cementiri** fins que es compleixi el termini.

Compte amb el parany. L'examen pot suggerir que "en cas d'urgència, es pot inhumar abans de les 24 hores". És **fals**: el que es pot avançar és la **cerimònia**; el cos **espera al dipòsit** fins a complir les 24 hores.

3.3. El termini màxim i la conservació

Si la inhumació o incineració no es pot fer dins les **48 hores** següents a la defunció, cal **conservació transitòria** del cadàver. El Decret preveu:

- **Refrigeració**, amb un màxim de **48 hores**, o **congelació**, amb un màxim de **96 hores**, en una instal·lació **adequada i autoritzada**: aquest temps de fred **no computa** dins del termini màxim general.
- **Embalsamament** com a mesura de conservació, que **no es pot practicar un cop transcorregudes 48 hores** des de la mort.

Per fixar la idea. Retén dues xifres: **24 hores (mínim)** i **48 hores (llindar ordinari)**. Per allargar-ho, **fred autoritzat (48h refrigeració / 96h congelació)** o **embalsamament abans de les 48 hores**.

3.4. El procediment a peu de sepultura

1. **Recepció i comprovació documental**: la funerària avisa amb antelació; l'oficial revisa llicència



d'enterrament, títol del dret funerari i, si escau, autoritzacions especials.

2. **Verificació del termini:** que han passat les 24 hores mínimes.

3. **Preparació de la sepultura:** localització, retirada de la lloseta, comprovació de l'estat estructural i, si cal, **reducció de restes** prèvies (vegeu l'apartat 5).

4. **Acte d'inhumació:** identificació del fèretre, introducció a la unitat d'enterrament i tancament.

5. **Anotació al llibre-registre del cementiri:** data, hora, identitat, unitat d'enterrament i número de llicència.

4. La incineració: el mateix marc, amb particularitats

La **incineració** (o cremació) comparteix amb la inhumació **els mateixos requisits de fons**: no es pot practicar abans de les **24 hores** des de la defunció, cal la mateixa **documentació** (certificat mèdic, llicència d'enterrament, títol o autorització sobre el destí de les cendres) i s'aplica el mateix règim de **conservació transitòria** si cal esperar.

Particularitats a retenir:

- El **fèretre** ha de complir les característiques que fixa l'**article 10** per al procés de cremació.
- En cadàvers del **grup II**, cal adoptar les **precaucions addicionals** que ja hem vist a l'apartat 2 (risc radiològic per marcapassos o tractaments amb material radioactiu), abans de procedir a la cremació.
- El resultat, les **cendres**, es lliuren en una **urna**; a partir d'aquí poden ser **inhumades** (nínxol de cendres, columbari), **conservades per la família** o, si la normativa municipal ho permet, **escampades**.

Per fixar la idea. La incineració **no és un "atal"** als requisits de la inhumació: comparteix **terminis i documentació**; només canvia el **destí final** del cadàver (cendres en lloc de cos sencer) i les **precaucions tècniques pròpies del procés de cremació**.

5. L'exhumació: terminis de seguretat i qui l'autoritza

5.1. El termini de seguretat abans d'obrir una sepultura

El Decret fixa un **període mínim** que ha de passar des de l'**última inhumació** abans de poder **obrir una fossa o un nínxol**:

- **2 anys**, si el cadàver que hi ha és del **grup II** (article 8).
- **5 anys**, si és del **grup I**.

Aquest termini es pot **escurçar** només amb **autorització de l'alcalde**, i **sense perjudici** de l'**autorització judicial** que, si escau, calgui d'acord amb la legislació vigent (per exemple, en investigacions penals).

Excepció permanent: les sepultures que continguin cadàvers **embalsamats**, o que s'hagin d'**embalsamar per ser traslladats**, queden **exceptuades** d'aquest termini de seguretat.

Truc per recordar-ho. Associa-hi el número: **"2 i 5"**. Igual que passa amb la definició de cadàver (**5 anys**), el **grup I "pesa" més** i necessita **més temps de seguretat (5 anys)**; el **grup II, menys (2 anys)**.

5.2. Qui autoritza l'exhumació

Aquí hi ha una distinció que **cau molt** a l'examen:

- **L'alcalde** pot autoritzar l'**exhumació** de cadàvers o de restes cadavèriques que **hagin de ser immediatament reinhumats o incinerats dins del mateix cementiri**.



- Si el cadàver o les restes han de ser **conduïts o traslladats a un altre cementiri**, cal l'**autorització del delegat territorial del Departament de Sanitat** de l'àmbit corresponent.

Compte amb el parany. No confonguis els dos supòsits: **es queda al mateix cementiri -> autoritza l'alcalde; surt cap a un altre cementiri -> autoritza sanitat (delegat territorial)**. L'examen sovint intercanvia aquestes dues competències per veure si les tens clares.

5.3. Exhumacions extraordinàries

Al marge del calendari ordinari (2 o 5 anys), hi pot haver **exhumacions extraordinàries o anticipades** motivades per una **ordre judicial** (per exemple, en una investigació criminal) o per **raons sanitàries greus**. En aquests casos, l'autorització competent (judicial o sanitària, segons el cas) **substitueix** el termini de seguretat general.

6. Reducció de restes i reinhumació

Quan una **inhumació** s'ha de fer en una sepultura que **ja conté altres restes**, el procediment habitual és:

- Es procedeix, **en el mateix acte**, a la **reducció** d'aquestes restes existents, i tot seguit s'hi inhuma el nou cadàver quan la **capacitat** del nínxol, la tomba, el mausoleu o el panteó ho permeti.
- Si la **reducció de restes** s'autoritza **abans** de la inhumació (per exemple, per fer-hi lloc amb temps), l'ha de fer el **personal de l'empresa concessionària** del servei, en presència dels **familiars** del difunt si així ho desitgen.

Aquesta operació és, en realitat, una **petita exhumació interna**: les restes es mouen dins de la mateixa sepultura (o, si cal, es traslladen a l'**ossera general** del cementiri) per fer lloc a la nova inhumació.

Per fixar la idea. Reduir restes **no és el mateix** que exhumar per treure-les del cementiri: és **reorganitzar l'espai dins la mateixa unitat d'enterrament**, respectant sempre el termini de seguretat quan calgui obrir la sepultura per primer cop.

7. Trasllat i conducció de cadàvers

Quan un cadàver s'ha de portar d'un municipi a un altre, es parla de **conducció o trasllat**, i s'apliquen regles específiques: els **fèretres** han de complir les característiques de l'**article 10**, els **vehicles** del servei funerari les de l'**article 27**, i per als cadàvers del **grup I** cal, a més, **autorització sanitària** específica per al trasllat.

8. Casos especials i excepcions

- **Cadàvers embalsamats o pendents d'embalsament per trasllat**: exempts del termini de seguretat de 2/5 anys per exhumar.
- **Fetus i restes anatòmiques**: circuit diferenciat, amb documentació pròpia.
- **Persones sense recursos o no identificades**: l'Ajuntament té el deure de facilitar-ne la inhumació en la unitat comuna o general.
- **Casos judicials** (mort violenta, sospitosa o sense assistència mèdica): la llicència l'expedeix el **jutjat**, i qualsevol exhumació o avançament de terminis passa per l'**autorització judicial**.

Glossari de termes clau



- **Cadàver**: cos humà durant els 5 anys següents a la mort real (art. 6).
- **Restes cadavèriques**: allò que en queda un cop transcorreguts els 5 anys i completada la destrucció de la matèria orgànica (art. 6).
- **Grup I / grup II**: classificació sanitària dels cadàvers (art. 8), de la qual depenen el fèretre, el trasllat i, en incineració, les precaucions especials.
- **Inhumació**: dipositar un cadàver en una sepultura del cementiri.
- **Incineració**: reduir el cadàver a cendres per la calor.
- **Exhumació**: treure un cadàver o restes cadavèriques d'una sepultura.
- **Reducció de restes**: reorganització de les restes ja existents en una sepultura per fer-hi lloc a una nova inhumació.
- **Certificat mèdic de defunció**: document signat pel metge que constata la mort.
- **Llicència d'enterrament**: autorització (Registre Civil o jutjat) que permet inhumar o incinerar.
- **Delegat territorial del Departament de Sanitat**: autoritat que autoritza l'exhumació quan hi ha trasllat a un altre cementiri.
- **Conservació transitòria**: refrigeració (fins a 48h), congelació (fins a 96h) o embalsamament (abans de 48h des de la mort) per allargar el termini abans d'inhumar o incinerar.

Punts que cauen a l'examen

- Termini mínim per inhumar o incinerar: **24 hores** des de la defunció (mai abans; si s'avança la cerimònia, el cos espera al **dipòsit**).
- Termini ordinari: **48 hores**; per superar-lo, cal **refrigeració (48h) / congelació (96h)** en instal·lació autoritzada, o **embalsamament abans de les 48 hores**.
- Definició de **cadàver** vs **restes cadavèriques**: la frontera són els **5 anys** (art. 6).
- **Dos grups sanitaris** (art. 8): **grup I i grup II** (no tres).
- Termini per **exhumar** (obrir fossa/nínxol): **2 anys** (grup II) o **5 anys** (grup I) des de l'última inhumació, llevat d'autorització de l'**alcalde**.
 - **Excepció permanent** al termini d'exhumar: sepultures amb cadàvers **embalsamats** o pendants d'embalsamar per trasllat.
 - Qui **autoritza l'exhumació**: **alcalde** si es reinhuma o incinera **al mateix cementiri**; **delegat territorial de Sanitat** si hi ha **trasllat a un altre cementiri**.
 - **Reducció de restes**: en el mateix acte de la inhumació, o abans si s'autoritza; la fa l'**empresa concessionària**, amb els familiars presents si ho volen.
 - **Documentació** clau: certificat mèdic de defunció + llicència d'enterrament (Registre Civil, Llei 20/2011, o jutjat en casos judicials) + títol del dret funerari.
 - Cadàvers del **grup I**: fèretre especial i **autorització sanitària** per al trasllat; cadàvers del **grup II**: precaucions addicionals específiques en la **incineració**.

Resum exprés

- **Marc normatiu**: Decret 297/1997 (arts. 12-37, aproximadament), amb l'article 6 (definicions) i l'article 8 (grups sanitaris) com a base.
- **Inhumar/incinerar**: mínim **24 hores**, ordinari fins a **48 hores** (més enllà, conservació transitòria autoritzada).
- **Documentació**: certificat mèdic + llicència d'enterrament + títol del dret funerari.
- **Exhumar**: **2 anys** (grup II) o **5 anys** (grup I) des de l'última inhumació; excepció, cadàvers



embalsamats.

- **Autoritza l'exhumació:** alcalde (mateix cementiri) o delegat territorial de Sanitat (trasllat a un altre cementiri).
- **Reducció de restes:** reorganitza l'espai dins la sepultura per fer lloc a una nova inhumació.
- **Incineració:** mateixos terminis i documents que la inhumació; particularitats de fèretre i, en grup II, precaucions addicionals.

Autoavaluació

1. Quina diferència hi ha entre "cadàver" i "restes cadavèriques" segons l'article 6 del Decret 297/1997?

Cadàver és el cos humà durant els 5 anys següents a la mort real (comptats des de la data i hora de la inscripció de defunció al Registre Civil); passats aquests 5 anys, un cop completada la destrucció de la matèria orgànica, es parla de restes cadavèriques.

2. Quants grups sanitaris de cadàvers estableix l'article 8 i per a què serveix aquesta classificació?

Dos grups (grup I i grup II). Determinen el tipus de fèretre exigit, si cal autorització sanitària per al trasllat (grup I) i les precaucions especials en la incineració (grup II).

3. Quin és el termini mínim per inhumar o incinerar un cadàver, i què passa si la cerimònia s'avança per una causa urgent?

El mínim són 24 hores des de la defunció. Si la cerimònia de conducció es fa abans per ràpida descomposició, perill de contagi o insuficiència higiènica, el cadàver no s'inhuma ni s'incinera encara: roman al dipòsit del cementiri fins que es compleixi el termini.

4. Què passa si no es pot inhumar o incinerar dins les 48 hores següents a la defunció?

Cal conservació transitòria: refrigeració (màxim 48 hores) o congelació (màxim 96 hores) en instal·lació autoritzada, sense que aquest temps de fred computi en el termini; o embalsamament, que només es pot practicar abans que passin 48 hores des de la mort.

5. Quant de temps ha de passar, com a mínim, des de l'última inhumació per poder obrir una fossa o un nínxol, i de què depèn?

Depèn del grup sanitari del cadàver: 2 anys si és del grup II, 5 anys si és del grup I. Es pot escurçar amb autorització de l'alcalde, sense perjudici de l'autorització judicial que calgui.

6. Quina sepultura queda exceptuada d'aquest termini de seguretat per exhumar?

La que conté cadàvers embalsamats, o que s'han d'embalsamar precisament per ser traslladats.

7. Qui autoritza una exhumació segons si les restes es queden al mateix cementiri o van a un altre?

Si es reinhumen o incineren immediatament dins el mateix cementiri, ho autoritza l'alcalde. Si s'han de conduir o traslladar a un altre cementiri, cal l'autorització del delegat territorial del Departament de Sanitat.

8. Com es procedeix quan cal inhumar en una sepultura que ja conté restes d'una altra persona?

Es redueixen aquestes restes existents, en el mateix acte de la inhumació o abans si s'autoritza prèviament; ho fa el personal de l'empresa concessionària, en presència dels familiars si ho volen.

**12****TEMA**

Requisits de construcció de rampes accessibles (Ordre TMA/851/2021)

Introducció: per què un oficial de cementiris ha de saber-se les rampes de memòria

Un cementiri és, sobretot, un espai públic urbanitzat: hi ha voreres, itineraris entre nínxols, accessos a panteons, desnivells entre sectors antics i zones noves. Si algun d'aquests desnivells es resol amb una rampa, aquesta rampa **ha de complir una normativa estatal concreta**, igual que qualsevol carrer o plaça de la ciutat: l'**Ordre TMA/851/2021, de 23 de juliol**, que desenvolupa el "document tècnic de condicions bàsiques d'accessibilitat i no discriminació per a l'accés i la utilització dels espais públics urbanitzats".

Aquesta Ordre va **substituir l'antiga Ordre VIV/561/2010 i va entrar en vigor el 2 de gener de 2022**. No parla d'edificis (això ho regula el Codi Tècnic de l'Edificació, CTE-DB-SUA), sinó de l'**espai urbanitzat de fora**: voreres, places, parcs... i, per extensió, dels espais exteriors d'un cementiri municipal. Com a oficial, si algun dia has de valorar si una rampa d'accés a un sector és correcta, o simplement per aprovar l'examen, cal que et sàpigues les xifres clau: **pendents, amplada, replans i passamans**.

Aquesta guia està dividida en **seccions plegables**. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Què és una rampa accessible segons la normativa (art. 14.1)

L'article 14.1 de l'annex tècnic defineix la rampa amb molta precisió:

Es consideren rampes vinculades a un itinerari peatonal accessible els **plans inclinats amb pendent superior al 6%** que s'utilitzen per salvar els seus desnivells, **excepte** els que formen part d'un punt de creuament amb l'itinerari vehicular.

Fixa't en dues idees clau:

- **El llindar és el 6%**. Per sota d'aquest percentatge, un pla inclinat és simplement part normal de l'itinerari peatonal (l'article 5 permet fins a un **6% de pendent longitudinal** en qualsevol itinerari peatonal accessible sense que calgui tractar-lo com a "rampa" amb tots els requisits especials).
- **Els guals de vianants (vados peatonals) no compten com a rampes** encara que tinguin pendent alta, perquè es regeixen per un article diferent (l'article 20, amb les seves pròpies xifres). Ho veurem al final, perquè és un parany clàssic.

Truc per recordar-ho. "Més del 6%, ja és rampa." Si un desnivell es resol amb menys pendent, és itinerari normal; si supera el 6%, entra en joc l'article 14 amb totes les seves exigències.

2. Amplada i longitud dels trams (art. 14.2.a i b)

Cada **tram** de rampa (el tros de rampa entre dos replans) ha de complir:

- **Amplada mínima lliure de pas: 1,80 m**. Es mesura entre parets o elements de protecció, **sense**



descomptar l'espai que ocupen els passamans, sempre que aquests no sobresurtin més de **12 cm** de la paret o element de protecció.

- **Longitud màxima en projecció horitzontal: 9,00 m.** A partir d'aquí, cal trencar la rampa amb un replà.

Compte amb el parany. Molta gent confon l'amplada de la rampa (**1,80 m**) amb la de l'itinerari peatonal accessible general, que **també és 1,80 m** (article 5.2.b). No és casualitat: la normativa busca que tota la cadena de l'itinerari -vorera, rampa, replà- tingui la mateixa amplada mínima de pas, perquè una cadira de rodes o un cotxet no trobi mai un "coll d'ampolla".

3. Les pendents: la taula que cau segur a l'examen (art. 14.2.c i d)

Aquesta és la part més preguntada del tema. L'article 14.2 distingeix entre pendent **longitudinal** (en el sentit de la marxa) i **transversal** (d'un costat a l'altre):

- **Pendent longitudinal màxima:**
 - **10%** per a trams de fins a **3,00 m** de longitud.
 - **8%** per a trams de fins a **9,00 m** de longitud.

(Ambdues mesurades en projecció horitzontal.)

- **Pendent transversal màxima: 2%,** en tots els casos. Aquesta pendent transversal serveix per evacuar l'aigua de pluja, mai per "ajudar" a superar el desnivell.

Truc per recordar-ho. Pensa en tres números que van junts: **3 - 10 - 9 - 8**. Tram curt (fins a **3 m**) admet més pendent (**10%**); tram llarg (fins a **9 m**, el màxim absolut) només admet **8%**. I la transversal, sempre **2%**, punt final.

Compte amb el parany. No confonguis aquestes xifres amb les dels **guals de vianants** (article 20): allà la pendent longitudinal màxima és **10% per a trams de fins a 2,00 m** i **8% per a trams de fins a 3,00 m** -longituds molt més curtes perquè un gual només ha de salvar l'alçada d'una vorera, no un desnivell llarg. Si l'examen et dona una longitud de tram i et pregunta la pendent màxima, primer identifica **si parlem d'una rampa (art. 14) o d'un gual (art. 20)**.

4. Els replans entre trams (art. 14.3)

Quan una rampa té més d'un tram, entre ells hi ha d'haver un **replà** (zona plana de descans):

- **Sense canvi de direcció:** el replà tindrà **el mateix ample que la rampa** i una **profunditat mínima de 1,50 m**.
- **Amb canvi de direcció:** el disseny ha d'assegurar un ample lliure de pas mínim de **1,80 m** al llarg de tot el replà.

Per fixar la idea. El replà és com una "parada per respirar": si la rampa gira, necessites més espai (1,80 m) perquè la cadira de rodes pugui fer el gir sense sortir-se'n; si va recta, n'hi ha prou amb 1,50 m de fons.

5. Espais a l'inici i al final, i alçada lliure (art. 14.6 i 14.7)

- **Inici i final de la rampa:** hi ha d'haver un espai de la **mateixa amplada** que la rampa i **profunditat mínima de 1,50 m**, lliure d'obstacles.



- **Senyalització tàctil d'avís:** abans de començar la rampa, en tots dos extrems, es col·loca una **franja de paviment tàctil indicador direccional**, en sentit transversal a la marxa, amb un ample igual al de la rampa i un fons **d'entre 80 i 120 cm** (article 46.2.a). Aquesta franja avisa les persones amb discapacitat visual que comença un canvi de nivell.
- **Alçada lliure de pas:** **mínim 2,20 m** en tot el recorregut. Si hi ha espais oberts sota la rampa amb menys de 2,20 m d'alçada, s'han de protegir amb elements fixos que impedeixin l'accés i que puguin ser detectats amb el bastó per persones amb discapacitat visual.
- **Al costat de la rampa, sempre que sigui possible, hi ha d'haver una escala** com a alternativa de pas (article 14.8), perquè no totes les persones prefereixen -o poden- fer servir la rampa en igualtat de condicions còmodament.

6. Paviment i il·luminació (art. 14.4, remet a l'art. 11 i a l'art. 5)

El paviment de la rampa ha de complir les mateixes condicions que qualsevol itinerari peatonal accessible (article 11):

- **Dur, estable**, sense peces soltes.
- Sense ressalts d'alçada superior a **4 mm**.
- Amb la resistència a lliscament (resbaladicitat) que exigeix el Document Bàsic SUA del CTE.

I pel que fa a la il·luminació, la rampa ha de mantenir **els mateixos nivells que la resta de l'itinerari peatonal accessible** (regulats pel Reial decret 1890/2008 d'eficiència energètica en enllumenat exterior).

Compte amb el parany. El paviment de la rampa **no pot ser el mateix material** que el paviment tàctil indicador (el de les acanaladures o botons): la normativa exigeix que la textura del paviment "normal" sigui **diferent** de la del paviment tàctil, precisament perquè aquest darrer ha de "destacar" i ser reconegut pel tacte.

7. Passamans, baranes i sòcols (art. 14.5 i art. 30)

Aquest és l'altre bloc que cal dominar bé, perquè l'examen sol barrejar les tres figures.

7.1. Passamans (obligatoris sempre)

Es col·loquen **passamans a ambdós costats** de tota rampa (article 14.5). Les seves característiques (article 30.3):

- Secció ergonòmica, amb un **ample d'agafada d'entre 3 i 4,5 cm** de diàmetre (o equivalent). Mai arestes vives.
- **Separats del parament almenys 4 cm**, per poder-hi passar la mà sense topar amb la paret.
- **Passamans dobles:** el superior, a una alçada **entre 0,90 i 1,10 m**; l'inferior, **entre 0,70 i 0,75 m**. En rampes, l'alçada es mesura des de qualsevol punt del pla inclinat.
- Si la rampa (o escala) té una amplada superior a **4,00 m**, cal un **passamans doble central** addicional.
- **Continus** en tot el recorregut, i **prolongats 30 cm més enllà del final** de la rampa, sempre que això no suposi un risc per si mateix.

Truc per recordar-ho. Memoritza la parella "**0,90-1,10 / 0,70-0,75**": el passamans de dalt (per a un adult dret) i el de baix (per a infants o persones assegudes/en cadira de rodes). I el **4 cm** de separació de la paret perquè hi càpiga bé la mà.

7.2. Baranes de protecció (només si hi ha desnivell lateral)



Si als costats de la rampa hi ha un **desnivell**, cal afegir-hi **baranes de protecció** (no només passamans). Segons l'article 30.2, les baranes:

- Tenen una **alçada mínima de 90 cm** quan protegeixen un desnivell **inferior a 6,00 m**, i **1,10 m** en la resta de casos.
- **No són escalables**: no poden tenir punts de suport entre els **20 i els 70 cm** d'alçada (perquè un infant no hi pugui trepitjar i caure per sobre).
- Les obertures entre elements verticals **no superen els 10 cm**.
- Han de resistir una **força horitzontal d'almenys 3,0 kN/m** en zones on hi pugui haver aglomeracions, i **1,6 kN/m** a la resta.

7.3. Sòcols (a les vores lliures de la rampa)

A més de la barana, als **cantells lliures** de la rampa (article 14.5 i 30.5) es col·loquen **sòcols laterals d'una alçada mínima de 10 cm**. El sòcol és aquella petita "vorera" arran de terra que impedeix que una roda petita (d'una cadira de rodes, d'un cotxet) o el peu d'un bastó blanc rellisqui fora de la plataforma.

Compte amb el parany. No confonguis les tres figures: el **passamans** és sempre obligatori i serveix per agafar-se amb la mà; la **barana** només cal quan hi ha desnivell lateral i evita caigudes; el **sòcol** (10 cm) evita que rodes o bastons "caiguin" pel cantell. Poden coexistir totes tres alhora en una mateixa rampa amb desnivell lateral.

8. Rampa, escala i gual: no són el mateix (resum comparatiu)

L'examen adora barrejar aquests tres elements perquè tots "salven un desnivell". Distingeix-los així:

- **Rampa (art. 14)**: pendent superior al 6%, dins d'un itinerari peatonal. Amplada 1,80 m, longitud màxima de tram 9,00 m, pendents 10%/8% segons longitud.
- **Escala (art. 15)**: no forma part de l'itinerari peatonal accessible pròpiament dit, sinó que és un **element complementari**; ha d'anar, sempre que es pugui, al costat d'una rampa o ascensor accessible. Té les seves pròpies xifres de graó (petjada mínima 28 cm, contrapetjada entre 13 i 17,5 cm) que corresponen a un altre tema.
- **Gual de vianants / vado peatonal (art. 20)**: és la solució per baixar de la vorera a la calçada en un punt de creuament. Amplada mínima del pla principal: **1,80 m**. Pendents: **10% fins a 2,00 m** i **8% fins a 3,00 m** (trams molt més curts que els de la rampa de l'article 14).

Truc per recordar-ho. "Rampa llarga (fins a 9 m), gual curt (fins a 3 m)." Si l'enunciat parla de "creuament amb la calçada" o "vorera", pensa en **gual (art. 20)**; si parla de "salvar un desnivell dins d'un itinerari" o "accedir a un edifici/recinte", pensa en **rampa (art. 14)**.

Glossari de termes clau

- **Itinerari peatonal accessible**: recorregut que garanteix l'ús i la circulació segura, còmoda, autònoma i contínua de totes les persones (art. 5).
- **Rampa (art. 14)**: pla inclinat amb pendent superior al 6% per salvar desnivells d'un itinerari peatonal, exclosos els punts de creuament amb l'itinerari vehicular.
- **Pendent longitudinal**: inclinació en el sentit de la marxa.
- **Pendent transversal**: inclinació perpendicular al sentit de la marxa (per evacuar l'aigua); màxim 2%



sempre.

- **Replà (o rellano):** superfície plana de descans entre dos trams d'una rampa o escala.
- **Passamans:** element d'agafament amb la mà, obligatori a ambdós costats de rampes i escales.
- **Barana de protecció:** element que evita caigudes en desnivells laterals superiors a certa alçada de risc.
- **Sòcol:** element baix (mínim 10 cm) que impedeix que rodes o bastons surtin per la vora d'una rampa.
- **Paviment tàctil indicador:** paviment amb relleu (direccional o d'advertència) que orienta persones amb discapacitat visual.
- **Vado peatonal (gual):** solució constructiva per salvar el desnivell entre vorera i calçada en un punt de creuament (article 20, diferent de la rampa).
- **Ordre TMA/851/2021:** norma estatal (Ministeri de Transports, Mobilitat i Agenda Urbana) que desenvolupa les condicions bàsiques d'accessibilitat dels espais públics urbanitzats; en vigor des del 2 de gener de 2022, substitueix l'Ordre VIV/561/2010.

A l'examen (els punts que més cauen)

- La rampa és un pla inclinat amb **pendent superior al 6%** (art. 14.1).
- **Amplada mínima:** 1,80 m. **Longitud màxima de tram:** 9,00 m.
- **Pendent longitudinal:** 10% (trams ? 3,00 m) / 8% (trams ? 9,00 m). **Pendent transversal:** 2% sempre.
- **Replans:** mateix ample que la rampa i 1,50 m de fons (sense canvi de direcció); 1,80 m d'ample lliure (amb canvi de direcció).
- **Passamans dobles obligatoris** a banda i banda: 0,90-1,10 m (superior) i 0,70-0,75 m (inferior); separats 4 cm de la paret; es prolonguen 30 cm més enllà del final.
- **Baranes** (només si hi ha desnivell lateral): 90 cm (desnivell < 6 m) o 1,10 m (resta); no escalables.
- **Sòcols** a les vores lliures: mínim 10 cm.
- **Alçada lliure:** 2,20 m en tot el recorregut.
- No confondre amb el **vado peatonal** (art. 20): 10%/8% però per a trams de 2,00 m i 3,00 m respectivament.
- Norma: **Ordre TMA/851/2021**, en vigor des del **2 de gener de 2022**, substitueix l'**Ordre VIV/561/2010**.

Resum exprés (per repassar en un minut)

- Rampa = pendent > 6%. Amplada **1,80 m**. Longitud màx. tram **9,00 m**.
- Pendants: **10% (?3m) / 8% (?9m)** longitudinal; **2%** transversal sempre.
- Replans: **1,50 m** de fons (sense gir) / **1,80 m** d'ample (amb gir).
- Passamans dobles: **0,90-1,10 m** i **0,70-0,75 m**, separats **4 cm** de la paret, **+30 cm** de prolongació.
- Barana si hi ha desnivell lateral: **90 cm o 1,10 m**. Sòcol: **10 cm**.
- Alçada lliure: **2,20 m**. Franja tàctil d'avís als dos extrems: fons **80-120 cm**.
- **No és el mateix** que el gual de vianants (art. 20): aquest té trams de 2 i 3 m, no de 3 i 9 m.

Posa't a prova

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- A partir de quin percentatge de pendent un pla inclinat es considera "rampa" segons l'article 14?
- Quina és l'amplada mínima lliure de pas d'un tram de rampa i com es mesura respecte als passamans?
- Quines són les pendants longitudinals màximes segons la longitud del tram, i quina és sempre la pendent transversal màxima?



- Quines dimensions ha de tenir un replà entre trams, segons si hi ha o no canvi de direcció?
- A quines alçades es col·loquen els passamans dobles, i quant s'han de separar del parament vertical?
- Quan és obligatori afegir una barana de protecció a una rampa, i quina alçada mínima ha de tenir?
- Què és un sòcol en una rampa i quina alçada mínima té?
- En què es diferencien les pendent d'una rampa (art. 14) de les d'un vado peatonal (art. 20)?

Si pots respondre-les sense mirar, domines el tema. A sobre tens el text complet de l'**Ordre TMA/851/2021** (articles 5, 14, 30, 45 i 46) per consultar-lo quan vulguis aprofundir.

**13**

TEMA

Requisits de construcció d'escalas (Ordre TMA/851/2021)

Introducció: per què un oficial de cementiris ha de saber d'escalas

Als cementiris hi ha desnivells per tot arreu: accessos a criptes, pujades a columbaris en alçada, entrades a panteons familiars, escalas de servei entre terrasses del recinte... Com a oficial, no dissenyaràs escalas (això és feina d'arquitectes i enginyers), però **sí** que has de saber si una escala existent, o una que es projecta reformar, compleix la normativa d'accessibilitat. També t'ho poden preguntar a l'examen com a part del bloc de manteniment i condicions de seguretat dels espais públics urbanitzats.

La norma de referència és l'**Ordre TMA/851/2021, de 23 de juliol**, que desenvolupa el **DAU (Document Tècnic de Condicions Bàsiques d'Accessibilitat i No Discriminació) per a l'accés i la utilització dels espais públics urbanitzats**. Aquesta ordre va substituir l'antiga Ordre VIV/561/2010 i és la que fixa, amb xifres concretes, com ha de ser una escala perquè sigui seguretat i accessible per a tothom: persones grans, persones amb mobilitat reduïda, persones amb discapacitat visual, famílies amb cotxets...

Dins el DAU, les escalas es regulen bàsicament en dos articles: l'**article 15**, dedicat als **trams i graons** de les escalas, i l'**article 30**, dedicat als **passamans, baranes i sòcols** (que és comú per a rampes i escalas). Aquest tema es concentra en aquests requisits: dimensions dels graons, replans, passamans i condicions d'accessibilitat.

Aquesta guia està dividida en **seccions plegables**. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. El marc normatiu: DAU i Ordre TMA/851/2021

El **DAU** és el document tècnic que fixa, per a tot l'Estat, les condicions bàsiques que ha de complir qualsevol **espai públic urbanitzat** (carrers, places, itineraris, escalas, rampes...) perquè sigui **accessible i no discriminatori**. L'Ordre que l'aprova i desenvolupa és la **TMA/851/2021, de 23 de juliol**.

- **TMA** ve de les inicials del ministeri que la va dictar (Transports, Mobilitat i Agenda Urbana).
- Substitueix l'anterior **Ordre VIV/561/2010**, que regulava el mateix àmbit amb xifres una mica diferents i menys exigents.
- S'aplica als **espais públics urbanitzats de titularitat pública o privada d'ús públic**, cosa que inclou els cementiris municipals com a espai que els ciutadans utilitzen i pel qual circulen.

Truc per recordar-ho. TMA = "Transports, Mobilitat i Agenda urbana" i també, per associació d'idees, "Trams, Mesetas i Agafadors" (trams i graons, mesetes/replans, i passamans/agafadors): els tres blocs que trobaràs en aquest tema.

2. Els trams de l'escala: quants graons i quina amplada

Un **tram** és el conjunt de graons **seguits** entre dos replans (o entre l'inici de l'escala i el primer replà). El DAU fixa:



- **Traçat recte:** els trams han de tenir directriu recta (no graons corbats ni en ventall dins d'un mateix tram).
- **Nombre de graons per tram:** mínim 3 graons i màxim 12 graons.
- **Amplada lliure de pas mínima:** **1,20 m**, mesurada entre parets o elements de protecció, **sense descomptar** l'espai que ocupen els passamans, sempre que aquests no sobresurtin més de **12 cm** de la paret o de l'element de protecció.

Compte amb el parany. No es pot fer una escala d'un sol tram de 20 graons seguits: el màxim és **12**. I no es pot fer un tram de només 1 o 2 graons "sols": el mínim és **3**. Per sota de 3 graons, la normativa considera que cal tractar-ho com un simple canvi de nivell (i llavors calen altres solucions, com una rampa).

Truc per recordar-ho. "De 3 a 12": com un rellotge que només marca de les 3 a les 12, cap escala pot tenir menys graons que les 3 ni més que les 12 per tram.

3. Els graons: petjada, contrapetjada i relació entre totes dues

Aquest és el bloc més preguntat a l'examen, perquè té xifres molt concretes.

3.1. Petjada (huella) i contrapetjada (contrahuella)

- **Petjada:** la part horitzontal del graó, on es recolza el peu. Mesura **mínim 28 cm**.
- **Contrapetjada:** la part vertical del graó. Ha de mesurar **entre 13 cm (mínim) i 17,5 cm (màxim)**.

3.2. La relació entre petjada i contrapetjada

No n'hi ha prou que cada mesura compleixi el seu mínim i màxim per separat: totes dues han de **combinar-se bé** perquè el pas sigui còmode i segur. El DAU fixa la fórmula:

54 cm ? 2C + H ? 70 cm

on **C** és la contrapetjada i **H** la petjada. Aquesta és l'anomenada regla (adaptada) de proporció entre petjada i contrapetjada: si els graons són molt alts (C gran), la petjada ha de créixer per compensar, i a l'inrevés.

Truc per recordar-ho. Pensa-hi com una bàscula: **2 contrapetjades + 1 petjada** han de "pesar" entre **54 i 70**. Si et donen les dues mesures a l'examen, multiplica la contrapetjada per 2, suma la petjada, i comprova que el resultat cau dins d'aquesta forquilla.

3.3. L'angle i la prohibició del bocel

- L'angle format entre la petjada i la contrapetjada ha d'estar **entre 75° i 90°** (és a dir, la contrapetjada pot ser vertical o una mica inclinada cap endins, mai cap enfora).
- **No s'admet bocel:** el bocel és el sortint o voladís que fa la petjada per sobre de la contrapetjada del graó inferior. Als graons accessibles, la contrapetjada ha de quedar **arran** de la petjada, sense sortints que puguin enganxar la puntera del peu o la rodeta d'un caminador i provocar una caiguda.

Compte amb el parany. Moltes escales "clàssiques" o antigues tenen bocel perquè visualment agrada més. Segons el DAU, això **no és accessible**: el cantell del graó ha de ser net, sense voladís, per evitar ensopegades.

3.4. La franja de senyalització a cada graó



Per ajudar a percebre el cantell del graó (sobretot a persones amb baixa visió), cada graó s'ha de senyalitzar en **tota la seva longitud** amb una **banda de 5 cm d'amplada, arran de la petjada** i situada a **3 cm del cantell** del graó. Normalment es fa amb un color que contrasti amb el paviment de la petjada.

Truc per recordar-ho. "5 i 3": la banda fa **5 cm** d'ample i es col·loca a **3 cm** del cantell.

4. Mesetes i replans

Una **meseta** o **replà** és el pla horitzontal que interromp un tram d'escala (entre dos trams, o abans d'una porta, o en un canvi de direcció).

- **Sense canvi de direcció** (l'escala continua en línia recta): el replà ha de tenir la **mateixa amplada que l'escala** i una **profunditat mínima d'1,20 m**.
- **Amb canvi de direcció** (l'escala gira): el disseny del replà ha de garantir un ús adequat de l'escala, respectant com a mínim una **amplada lliure de pas d'1,20 m** al llarg del replà, de manera que una persona pugui girar amb comoditat (amb caminador, cadira de rodes en trams accessibles combinats, etc.).

Per fixar la idea. Pensa en el replà com un "petit relleno de descans": ha de ser prou gran (mínim 1,20 m en la seva dimensió crítica) perquè qui puja o baixa pugui aturar-se, recuperar l'alè o girar sense quedar encaixat entre graons.

5. Alçada lliure i protecció de l'espai sota l'escala

- En **tot el recorregut** de l'escala hi ha d'haver una **alçada lliure mínima de 2,20 m** (perquè ningú es colpegi el cap, especialment en trams amb sostre inclinat que segueix el pendent de l'escala des de sota).
- Els **espais oberts sota l'escala** amb una alçada inferior a **2,20 m** (l'espai "triangular" que queda per sota de l'escala, típic sota les escales rectes) s'han de **protegir amb elements fixos** que **restringeixin l'accés** i que puguin ser **detectats amb el bastó** per persones amb discapacitat visual (per exemple, una barana baixa, una jardinera o un element sòlid, mai simplement una cadena o un cordó, que el bastó no detecta).

Compte amb el parany. No n'hi ha prou de posar un cartell d'avís sota l'escala: cal un **element físic** que talli el pas i que sigui detectable amb bastó. Una simple cinta o cadena **no compleix**.

6. Passamans, baranes i sòcols (article 30)

L'article 30 del DAU regula els passamans tant de rampes com d'escales de manera conjunta. Per a les escales:

- Han d'anar col·locats a **ambdós costats** de l'escala.
- Han de ser **continus al llarg de tot el recorregut** (sense talls a les mesetes) i **no han d'envair** l'amplada lliure de pas.
- **Doble alçada** (doble passamà): un de **superior**, entre **0,90 i 1,10 m**, i un de **inferior**, entre **0,70 i 0,75 m**. Aquestes alçades es mesuren des de la línia inclinada que uneix els vèrtexs dels graons (no des del terra pla).
- **Secció o diàmetre d'agafada**: entre **3 i 4,5 cm**, perquè la mà s'hi pugui tancar còmodament al voltant.
- **Prolongació**: el passamà s'ha d'allargar **30 cm més enllà** de l'inici i del final del tram (sempre que això



no suposi un risc, per exemple d'envair un pas de vianants), perquè la persona pugui agafar-s'hi abans de trepitjar el primer graó i mantenir-se agafada després de trepitjar l'últim.

- **Passamà central:** si l'escala (o la rampa) té una **amplada superior a 4,00 m**, cal afegir un **passamà central doble**, perquè ningú quedi a més d'uns 2 m del passamà més proper.

Truc per recordar-ho. Memoritza les xifres del passamà en parelles: **0,90-1,10** (alt) i **0,70-0,75** (baix); **3-4,5 cm** de diàmetre; **30 cm** de prolongació; **4 m** per exigir passamà central. Si a l'examen et donen una xifra "estranya" que no encaixa en cap d'aquestes forquilles, sospita que és la resposta incorrecta.

7. Senyalització a l'inici i al final de l'escala

A més de la franja de cada graó (vista al punt 3.4), al **començament** i al **final** de l'escala s'ha de col·locar una **franja de paviment tàctil indicador direccional o d'avertiment**, que permeti a una persona amb discapacitat visual detectar amb el bastó que comença o acaba un tram d'escala abans de trepitjar-lo.

Per fixar la idea. Hi ha, doncs, **dos nivells** de senyalització: (1) la banda de 5 cm a cada graó, perquè es vegi bé el cantell mentre es puja o es baixa, i (2) la franja de paviment tàctil a dalt i a baix de tot, perquè s'anticipi que comença o acaba l'escala.

8. Escales vs. rampes: una diferència de fons

Encara que ambdues estan regulades pel mateix DAU (i sovint apareixen juntes als articles 30, sobre passamans), cal recordar que una **escala mai és, per si sola, un itinerari accessible complet**: una persona amb cadira de rodes no la pot fer servir. Per això, sempre que sigui possible, l'escala s'ha de combinar amb una **rampa accessible** o un **aparell elevador** (ascensor, plataforma) que permeti salvar el mateix desnivell. L'escala compleix la seva funció d'accessibilitat quan és **segura i utilitzable** per a qui hi puja o baixa caminant (incloent-hi persones grans o amb baixa visió), no com a substitut únic d'una rampa.

Compte amb el parany. Que una escala compleixi totes les mesures d'aquest tema **no vol dir** que l'itinerari sigui accessible per a tothom: si no hi ha una alternativa sense graons (rampa o ascensor), l'itinerari global **no és accessible** per a persones usuàries de cadira de rodes.

Glossari de termes clau

- **DAU:** Document Tècnic de Condicions Bàsiques d'Accessibilitat i No Discriminació per a l'accés i la utilització dels espais públics urbanitzats.
- **Ordre TMA/851/2021:** ordre ministerial, de 23 de juliol, que desenvolupa el DAU; substitueix l'Ordre VIV/561/2010.
- **Tram:** conjunt de graons seguits entre dos replans o entre l'inici de l'escala i el primer replà.
- **Petjada (huella):** part horitzontal del graó, on es recolza el peu; mínim 28 cm.
- **Contrapetjada (contrahuella):** part vertical del graó; entre 13 i 17,5 cm.
- **Bocel:** sortint o voladís de la petjada per sobre de la contrapetjada inferior; **no admès** en escales accessibles.
- **Meseta o replà:** pla horitzontal que interromp un tram d'escala.
- **Passamà:** element allargat i continu que es pot agafar amb la mà per acompanyar la pujada o baixada.
- **Sòcol:** element de protecció lateral, a peu de graó o rampa, que evita que una roda o un bastó llisqui



fora del pas.

- **Paviment tàctil indicador:** paviment amb relleu detectable amb el peu o el bastó, que avisa d'un canvi (inici/final d'escala, perill, direcció).

A l'examen (els punts que més cauen)

- Norma: **Ordre TMA/851/2021**, de 23 de juliol (DAU), substitueix la **VIV/561/2010**. Escales: **article 15**. Passamans: **article 30**.
- Trams: **mínim 3 i màxim 12 graons**; traçat **recte**; amplada lliure mínima **1,20 m**.
- Petjada: **mínim 28 cm**. Contrapetjada: **entre 13 i 17,5 cm**.
- Relació petjada-contrapetjada: **54 cm ? 2C + H ? 70 cm**.
- Angle petjada-contrapetjada: **entre 75° i 90°**; **no s'admet bocel**.
- Franja a cada graó: **5 cm d'amplada, a 3 cm del cantell**.
- Meseta sense canvi de direcció: **mateixa amplada** que l'escala i **profunditat mínima 1,20 m**. Amb canvi de direcció: **amplada lliure mínima 1,20 m**.
- Alçada lliure de pas: **2,20 m**; espais sota escala amb menys alçada: **elements fixos** detectables amb bastó.
- Passamans: **ambdós costats**, continus; doble alçada **0,90-1,10 m i 0,70-0,75 m**; diàmetre **3-4,5 cm**; prolongació **30 cm**; passamà central si l'amplada supera **4,00 m**.
- Senyalització a l'inici i al final: **paviment tàctil indicador**.

Resum exprés (per repassar en un minut)

- Norma: **Ordre TMA/851/2021** (DAU), articles **15** (graons) i **30** (passamans).
- Trams: **3-12 graons**, rectes, **1,20 m** d'amplada mínima.
- Petjada **?28 cm**; contrapetjada **13-17,5 cm**; relació **54 ? 2C+H ? 70**; angle **75°-90°**; **sense bocel**.
- Franja de contrast a cada graó: **5 cm a 3 cm del cantell**.
- Meseta: **mateixa amplada** (sense gir) o **1,20 m lliures** (amb gir); profunditat mínima **1,20 m**.
- Alçada lliure **2,20 m**; espai sota escala protegit amb elements fixos detectables.
- Passamans **dobles** (0,90-1,10 / 0,70-0,75 m), diàmetre **3-4,5 cm**, prolongació **30 cm**, central si amplada **>4 m**.
- Paviment tàctil a l'inici i al final del tram.

Posa't a prova

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- Quina norma regula les escales accessibles i quin article del DAU es dedica als graons i trams?
- Quin és el nombre mínim i màxim de graons que pot tenir un tram d'escala?
- Quines són les mesures mínima i màxima de la contrapetjada, i la mesura mínima de la petjada?
- Com s'expressa la relació entre petjada i contrapetjada, i per què serveix aquesta fórmula?
- Què és el "bocel" i per què no es permet en una escala accessible?
- Quines dimensions ha de tenir un replà quan l'escala no canvia de direcció, i què canvia si sí que en canvia?
- Quines alçades ha de tenir el doble passamà d'una escala, i quant s'ha de prolongar més enllà de l'inici i el final?
- Com s'ha de protegir l'espai obert sota una escala quan la seva alçada és inferior a 2,20 m?

Si pots respondre-les sense mirar, domines el tema. A sota tens el **text oficial** de l'Ordre TMA/851/2021 (DAU) per consultar-lo quan vulguis aprofundir.

**14****TEMA**

Normes de seguretat a les brigades municipals: obligacions i competència

Introducció: per què un peó de cementiri ha de saber PRL

Imagina't obrint un nínxol amb una radial, manipulant un fèrret de 80 quilos entre dues persones, o treballant a un metre i mig d'alçada sobre una bastida per repicar una làpida. Cap d'aquestes tasques és "de despatx": són treballs físics, amb màquines, productes i esforços, en un entorn amb desnivells, fossars oberts i trànsit de vehicles. Per això la brigada del cementiri no queda al marge de la normativa de seguretat: hi queda **plenament dins**.

La norma mare de tot això és la **Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals (LPRL)**. No parla només d'empreses privades: **s'aplica també a les administracions públiques i al seu personal**, inclosos els ajuntaments i, per tant, les persones que treballen a les brigades municipals (art. 3 LPRL). L'ajuntament, en tant que "empresari" del seu personal, té un **deure de protecció** que és el fil conductor de tota la llei; i cada treballador, al seu torn, també té obligacions personals que no pot ignorar al·legant que "ja s'encarrega l'empresa".

Aquest tema no tracta d'un reglament intern concret de Girona (no n'inventarem articles), sinó del **marc general d'obligacions i competències** que qualsevol administració local ha d'aplicar: qui ha de fer què, qui respon de què i com es coordina tot plegat perquè la prevenció no quedi en paper mullat.

Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. La Llei 31/1995: marc general i àmbit d'aplicació

La **Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals**, transposa a l'Estat espanyol la normativa europea de seguretat i salut en el treball. És la norma **de referència** sobre la qual es construeix tot el sistema preventiu: reglaments tècnics (manipulació de càrregues, equips de treball, EPI...), organització de serveis de prevenció i règim de responsabilitats.

1.1. A qui s'aplica

- **Relacions laborals** regulades per l'Estatut dels treballadors (empreses privades).
- **Relacions de caràcter administratiu o estatutari** del personal al servei de les **administracions públiques** (art. 3 LPRL), amb algunes particularitats pròpies dels serveis (policia, forces armades, protecció civil...) que no afecten el personal de brigades.

Compte amb el parany. Un error clàssic és pensar que la LPRL "és cosa d'empreses" i que els ajuntaments es regeixen per un altre règim. **Fals:** la llei s'aplica igualment al personal funcionari i laboral de l'Administració local. L'ajuntament actua, a efectes preventius, com un **empresari** més.

1.2. Objecte de la llei

L'objecte és **promoure la seguretat i la salut** de les persones treballadores mitjançant l'aplicació de mesures i el desenvolupament de les activitats necessàries per **prevenir els riscos derivats del treball**.



No es tracta només de reparar accidents quan ja han passat, sinó d'**anticipar-se**: detectar el risc abans que es materialitzi.

2. El deure de protecció de l'Administració (l'"empresari")

2.1. Contingut del deure (art. 14 LPRL)

Els treballadors tenen **dret a una protecció eficaç en matèria de seguretat i salut en el treball**. Aquest dret té com a contrapartida un **deure de l'empresari** (i, igualment, de les administracions públiques respecte del seu personal) de **protecció dels treballadors davant els riscos laborals**.

Aquest deure de protecció **no s'esgota** amb complir un requisit formal puntual: obliga a una **garantia i protecció eficaç i permanent**, adaptant-se a les circumstàncies canviants (noves màquines, nous productes, canvis d'organització del servei).

2.2. Principis de l'acció preventiva (art. 15 LPRL)

Aquest article és una autèntica "recepta" de com ha d'actuar qualsevol responsable de brigada. Els principis, per ordre de preferència, són:

1. **Evitar els riscos.**
2. **Avaluar els riscos** que no es puguin evitar.
3. **Combatre els riscos a l'origen** (per exemple, canviant el procediment de treball, no només protegit la persona).
4. **Adaptar el treball a la persona** (elecció d'equips, mètodes de treball i producció, per reduir el treball monòton i repetitiu).
5. **Tenir en compte l'evolució de la tècnica.**
6. **Substituir allò perillós** per allò que comporti poc o cap perill.
7. **Planificar la prevenció**, integrant-la en el conjunt de l'organització.
8. **Anteposar la protecció col·lectiva a la individual** (per exemple, una barana abans que un arnès).
9. **Donar les degudes instruccions** als treballadors.

Truc per recordar-ho. Pensa en la seqüència **EVITAR -> AVALUAR -> COMBATRE A L'ORIGEN -> ADAPTAR -> SUBSTITUIR -> PLANIFICAR -> COL·LECTIU ABANS QUE INDIVIDUAL -> INSTRUIR**. Si l'examen et presenta una situació i et demana "quin principi s'aplica primer", recorda que **evitar el risc sempre va per davant** de qualsevol altra mesura.

2.3. Obligacions instrumentals de l'Administració

- **Avaluació de riscos i planificació preventiva** (art. 16): identificar els riscos de cada lloc de treball (per exemple, els riscos propis d'obrir un nínxol, manipular un fèretre o usar una desbrossadora) i planificar les mesures per eliminar-los o reduir-los.
- **Equips de treball i mitjans de protecció** (art. 17): facilitar equips adequats (escales, plataformes, maquinària) i **equips de protecció individual (EPI)** adients a la tasca (guants, calçat de seguretat, ulleres, mascaretes...), sense cost per al treballador.
- **Informació, consulta i participació** (art. 18): informar el personal dels riscos del seu lloc i de les mesures adoptades, i consultar-lo abans de decisions que afectin la seguretat.
- **Formació** (art. 19): garantir que cada treballador rebi formació **teòrica i pràctica, suficient i adequada**, en el moment de la contractació i quan canviïn les tasques o s'introdueixin equips nous.
- **Mesures d'emergència** (art. 20): preveure primers auxilis, lluita contra incendis i evacuació.



- **Risc greu i imminent** (art. 21): informar tan aviat com sigui possible els treballadors afectats i permetre'ls **interrompre l'activitat** i abandonar el lloc si cal.
- **Vigilància de la salut** (art. 22): oferir reconeixements mèdics periòdics, en principi **voluntaris**, tret d'excepcions (risc per a tercers, disposició legal).
- **Documentació** (art. 23): conservar per escrit l'avaluació de riscos, la planificació preventiva, els controls periòdics i el registre d'accidents.

Compte amb el parany. El cost dels **EPI i dels reconeixements mèdics obligatoris no el pot repercutir mai l'Administració sobre el treballador**. Si l'examen pregunta "qui paga els equips de protecció individual", la resposta és sempre **l'empresari (l'Administració)**, mai la persona treballadora.

3. Drets i obligacions de la persona treballadora de la brigada

La LPRL no posa tot el pes sobre l'Administració: també imposa obligacions personals (art. 29 LPRL) a cada treballador, **en la mesura de les seves possibilitats**:

- **Utilitzar correctament** màquines, eines, substàncies perilloses, equips de transport i altres mitjans amb què treballi.
- **Utilitzar correctament els mitjans i equips de protecció** facilitats (EPI, dispositius de seguretat de les màquines...).
- **No posar fora de servei** i utilitzar correctament els dispositius de seguretat existents (per exemple, no desmuntar una protecció d'una desbrossadora perquè "molesta").
- **Informar immediatament** el seu superior jeràrquic o els responsables de prevenció sobre qualsevol situació que, raonablement, comporti un risc per a la seguretat i la salut.
- **Contribuir al compliment** de les obligacions preventives.
- **Cooperar amb l'empresari** perquè aquest pugui garantir condicions de treball segures.

Per fixar la idea. La prevenció **no és un carrer d'una sola direcció**: l'Administració ha de donar mitjans, formació i instruccions; el treballador ha d'utilitzar-los correctament i avisar quan detecti un risc. Si un treballador treu els guants perquè "li molesten" i no diu res, també **incompleix les seves obligacions**.

4. Organització de la prevenció dins l'ajuntament

Perquè el deure de protecció no quedi en una simple declaració de bones intencions, la llei obliga a **organitzar recursos** específics per a la prevenció.

4.1. Modalitats d'organització (art. 30-32 bis LPRL)

L'Administració, com qualsevol empresari, ha d'escollir alguna d'aquestes fórmules (o combinar-les):

- **Assumpció personal** de l'activitat preventiva per l'empresari (només possible en organitzacions molt petites, quan hi ha presència habitual al centre i capacitat suficient); en un ajuntament amb diversos serveis, no sol ser la fórmula real.
- **Designar un o diversos treballadors** perquè s'ocupin de la prevenció.
- **Constituir un servei de prevenció propi**.
- **Concertar un servei de prevenció aliè** (extern), sol o combinat amb recursos propis.

En els ajuntaments és habitual que hi hagi un **servei de prevenció (propi o aliè, o mancomanat entre diverses administracions)** que dona suport tècnic a tots els serveis municipals, inclosa la brigada de



cementiris.

4.2. Representació dels treballadors: delegats de prevenció (art. 35-36)

Els **delegats de prevenció** són els representants dels treballadors amb funcions específiques en matèria de prevenció de riscos, escollits per i entre els representants del personal (comitè d'empresa, delegats de personal o juntes de personal). Les seves funcions inclouen:

- **Col·laborar** amb la direcció en la millora de l'acció preventiva.
- **Promoure i fomentar** la cooperació dels treballadors.
- Ser **consultats** abans de l'adopció de decisions sobre prevenció.
- **Vigilar i controlar** el compliment de la normativa de prevenció.

4.3. Comitè de Seguretat i Salut (art. 38-39)

És l'**òrgan paritari i col·legiat** de participació destinat a la consulta regular i periòdica de les actuacions de l'entitat en matèria de prevenció de riscos: hi seuen, a parts iguals, representants de l'Administració i delegats de prevenció. Es constitueix quan l'organització té una plantilla prou gran (com a referència general, **50 o més treballadors**); en organitzacions més petites, les funcions de consulta i participació es canalitzen igualment a través dels delegats de prevenció.

Truc per recordar-ho. Pensa en tres nivells de "qui s'encarrega de la prevenció": **1) el servei de prevenció** (tècnics especialitzats), **2) els delegats de prevenció** (representen els treballadors) i **3) el Comitè de Seguretat i Salut** (hi seuen tots dos junts per consultar-se mútuament).

5. Coordinació d'activitats: quan la brigada no treballa sola

Un cementiri no funciona amb un únic actor: hi conviuen la brigada municipal, empreses funeràries, marbristes, contractistes de manteniment o obres i, sovint, altres serveis municipals (jardineria, via pública). Quan **diverses empreses o entitats concorren en un mateix centre de treball**, la LPRL (art. 24) imposa un **deure de coordinació d'activitats empresarials**:

- Cada empresa respon de la seguretat del seu propi personal.
- Totes elles han d'**informar-se mútuament** dels riscos que poden generar-se entre si (per exemple, una obra de reforma que afecta el pas habitual de la brigada, o una màquina d'una empresa externa que treballa a prop dels operaris municipals).
- Cal establir **mitjans de coordinació** (reunions, instruccions conjuntes, informació prèvia) per evitar que el risc d'una activitat es traslladi, sense control, a una altra.

Compte amb el parany. La coordinació d'activitats **no substitueix** el deure de protecció de cada empresari sobre el seu propi personal: és un deure **addicional** que apareix precisament perquè hi ha diversos actors compartint un mateix espai de treball.

6. Responsabilitats: què passa si no es compleix

El **compliment preventiu** no és voluntari: el seu incompliment genera responsabilitats de diversos tipus, que són **compatibles entre si** (una mateixa conducta pot generar-ne diverses alhora):

- **Responsabilitat administrativa:** sanció per infracció de la normativa de prevenció (lleu, greu o molt greu, segons la gravetat), imposada per la Inspecció de Treball i Seguretat Social.



- **Responsabilitat civil:** obligació d'indemnitzar els danys i perjudicis causats.
- **Responsabilitat penal:** en els casos més greus (posada en perill greu de la vida o la salut dels treballadors, amb infracció conscient de les normes de prevenció), el Codi penal preveu delictes contra la seguretat i la salut en el treball.
- **Recàrrec de prestacions de la Seguretat Social:** si un accident de treball o una malaltia professional es produeix per manca de mesures de seguretat, les prestacions econòmiques corresponents es poden **incrementar** com a conseqüència sancionadora addicional.

Truc per recordar-ho. Recorda les **quatre "erres"**: Administrativa, Civil, Penal i Recàrrec de prestacions. No s'excloent entre elles: es poden acumular pel mateix fet.

7. Competència pràctica dins la brigada municipal

En el dia a dia d'una brigada de cementiri, el deure genèric de la LPRL es tradueix en una **cadena de responsabilitats** que convé tenir clara:

- **L'ajuntament (com a empresari):** garanteix els mitjans, l'organització preventiva, els equips i la formació.
- **El servei de prevenció:** avalua els riscos específics dels llocs de treball i proposa mesures (per exemple, per a l'obertura de nínxols, la manipulació de fèretres o l'ús de maquinària de jardineria i manteniment).
- **El comandament intermedi (encarregat o cap de brigada):** és qui, en el terreny, **vigila el compliment diari** de les instruccions preventives, distribueix els EPI, comprova que s'utilitzen i dona les ordres de treball d'acord amb els procediments establerts.
- **Cada treballador:** compleix les instruccions, utilitza correctament els mitjans facilitats i **informa immediatament** de qualsevol situació de risc.

A tenir present. El detall concret d'aquesta organització (qui és el responsable de prevenció, quin és el circuit exacte de comunicació d'incidències, quins protocols específics regeixen cada tasca del cementiri) el fixa el **pla de prevenció i les instruccions internes de cada ajuntament**. Aquí ens quedem amb el **marc general** que estableix la Llei 31/1995: si l'examen pregunta per un detall municipal molt concret que no coneixes, respon amb el principi general (qui té el deure de protecció, quins són els principis de l'acció preventiva, quines són les obligacions bàsiques del treballador) i indica que **es concreta en la normativa interna de cada ajuntament**.

Glossari de termes clau

- **Llei 31/1995 (LPRL):** llei bàsica que regula la prevenció de riscos laborals, aplicable també a les administracions públiques.
- **Deure de protecció:** obligació de l'empresari (i de l'Administració respecte del seu personal) de garantir una protecció eficaç i permanent davant els riscos laborals.
- **Principis de l'acció preventiva:** jerarquia d'actuacions (evitar, avaluar, combatre a l'origen, adaptar, substituir, planificar, protecció col·lectiva, instruir) que ha de seguir qualsevol mesura preventiva.
- **Avaluació de riscos:** procés d'identificació i valoració dels riscos existents en cada lloc de treball.
- **EPI (equip de protecció individual):** qualsevol equip que porta o utilitza el treballador per protegir-se d'un risc (guants, calçat, ulleres, mascareta...).
- **Servei de prevenció:** organització (interna o externa) de mitjans humans i tècnics dedicada a assessorar i donar suport en matèria preventiva.



- **Delegat de prevenció:** representant dels treballadors amb funcions específiques de vigilància i consulta en matèria preventiva.
- **Comitè de Seguretat i Salut:** òrgan paritari de participació entre l'Administració i els delegats de prevenció.
- **Coordinació d'activitats empresarials:** deure d'informar-se i coordinar-se entre diverses empreses o entitats que concorren en un mateix centre de treball.
- **Risc greu i imminent:** situació de perill que permet al treballador interrompre la seva activitat i abandonar el lloc de treball.
- **Recàrrec de prestacions:** increment de les prestacions de la Seguretat Social quan l'accident o malaltia es deu a manca de mesures de seguretat.

A l'examen (els punts que més cauen)

- La **LPRL 31/1995 s'aplica a les administracions públiques** i al seu personal (art. 3), no només a l'empresa privada.
- El **deure de protecció** (art. 14) recau en l'Administració com a "empresari"; és correlatiu al **dret dels treballadors** a una protecció eficaç.
- Els **principis de l'acció preventiva** (art. 15) segueixen un ordre: primer **evitar**, després **avaluar**, **combatre a l'origen**, etc.; la **protecció col·lectiva té prioritat sobre la individual**.
- Els **EPI** els ha de facilitar l'Administració **sense cost** per al treballador.
- Els treballadors també tenen **obligacions** (art. 29): usar bé els mitjans, no anul·lar dispositius de seguretat i **informar** de riscos.
- L'organització preventiva es fa amb **servei de prevenció, delegats de prevenció i Comitè de Seguretat i Salut**.
- Quan concorren diverses empreses en un mateix lloc, cal **coordinació d'activitats empresarials** (art. 24).
- Les **responsabilitats** (administrativa, civil, penal, recàrrec de prestacions) són **compatibles entre si**.
- El detall concret d'organització interna (circuitos, protocols específics) el fixa cada ajuntament; a l'examen, si dubtes, respon amb el **marc general de la LPRL**.

Resum exprés (per repassar en un minut)

- La **Llei 31/1995** és la norma general de prevenció de riscos laborals i s'aplica també a l'Administració local.
- **Deure de protecció** de l'Administració ? **dret dels treballadors** a protecció eficaç.
- **Principis de l'acció preventiva:** evitar, avaluar, combatre a l'origen, adaptar, substituir, planificar, protecció col·lectiva abans que individual, instruir.
- Obligacions instrumentals: **avaluació de riscos, EPI, informació, formació, mesures d'emergència, vigilància de la salut, documentació**.
- El treballador també té **obligacions**: usar bé els mitjans, no desactivar dispositius de seguretat, informar de riscos.
- Organització: **servei de prevenció, delegats de prevenció, Comitè de Seguretat i Salut**.
- **Coordinació d'activitats empresarials** quan hi ha diverses empreses al mateix centre.
- **Responsabilitats compatibles:** administrativa, civil, penal i recàrrec de prestacions.
- Cadena pràctica a la brigada: **ajuntament -> servei de prevenció -> cap de brigada/encarregat -> treballador**.

Posa't a prova

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:



- A qui s'aplica la Llei 31/1995 a banda de les empreses privades?
- En què consisteix el "deure de protecció" de l'Administració com a empresari?
- Quins són els principis de l'acció preventiva i en quin ordre s'apliquen?
- Qui ha de pagar els equips de protecció individual (EPI)?
- Quines obligacions personals té un treballador de la brigada segons l'article 29 de la LPRL?
- Quines són les tres grans modalitats d'organitzar la prevenció dins una entitat?
- Quina diferència hi ha entre un delegat de prevenció i el Comitè de Seguretat i Salut?
- Per què cal "coordinació d'activitats empresarials" en un cementiri municipal?
- Quins tipus de responsabilitat pot generar l'incompliment de les normes de seguretat, i són compatibles entre si?
- Dins la brigada, qui vigila en el dia a dia que es compleixin les instruccions preventives?

Si pots respondre-les sense mirar, tens clar el mapa de qui ha de fer què en matèria de seguretat: on acaben les obligacions generals de la llei i on comença la concreció (legítima, però no inventada) de cada ajuntament.

**15**

TEMA

Seguretat en el treball: manipulació manual de càrregues

Introducció: el tema que et pot estalviar (o costar) l'esquena

Aixecar una làpida, moure un fèretre, carregar sacs de ciment, desplaçar una tapa de nínxol... La feina d'un oficial de cementiri implica, gairebé cada dia, **manipular pesos a pols**. No és casualitat que les lesions d'esquena (lumbàlgies, hèrnies discals) siguin una de les causes més freqüents de baixa laboral en aquest tipus de feina. Per això la llei dedica una norma específica a aquest risc: el **Reial decret 487/1997, de 14 d'abril**, sobre disposicions mínimes de seguretat i salut relatives a la **manipulació manual de càrregues** que comporti riscos, en particular **dorsolumbars**, per als treballadors.

Aquest tema no va de memoritzar xifres soltes: va d'entendre una **lògica preventiva** (primer evitar, després reduir el risc) i unes **tècniques concretes** que, aplicades bé, eviten la immensa majoria de lesions. Per descomptat, també hi ha xifres que l'examen sol preguntar (pesos de referència, factors de risc), i les veurem amb calma.

Aquesta guia repassa el marc normatiu general del RD 487/1997, com defineix la norma la manipulació manual de càrregues, quins factors la converteixen en un risc, quins són els **límits de pes orientatius** que fixa la Guia tècnica que l'acompanya, i quines són les **tècniques segures d'aixecament**. Quan calgui parlar de com s'organitza concretament la prevenció d'aquest risc al servei de cementiris (equips mecànics disponibles, protocols interns de dos operaris per a determinades tasques...), et diré obertament que això depèn de la **normativa i l'organització interna de cada ajuntament**, i que aquí aprens el **marc general** que aquesta organització interna ha de respectar.

Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Marc normatiu: d'on surt aquesta norma

- **Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals**: és la "lleï mare" de tot el sistema preventiu espanyol. Fixa els principis generals de l'acció preventiva (art. 15): evitar els riscos, avaluar els que no es puguin evitar i combatre'ls en el seu origen.
- **Reial decret 487/1997, de 14 d'abril**: desplega aquells principis generals per a un risc molt concret, la manipulació manual de càrregues. Transposa una directiva europea (90/269/CEE).
- **Guia tècnica per a l'avaluació i prevenció dels riscos relatius a la manipulació manual de càrregues**, elaborada per l'**INSST** (Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball): no és una norma amb rang de llei, però **desenvolupa i concreta** el RD 487/1997 (per exemple, els pesos de referència que veurem al punt 6). És el document que fan servir tècnics de prevenció i inspectors per interpretar el reial decret.

Truc per recordar-ho. Pensa en tres capes, com un pastís: a baix la **Llei 31/1995** (els principis generals de qualsevol risc laboral); al mig el **RD 487/1997** (la norma específica de càrregues); a dalt la **Guia tècnica de l'INSST** (el "manual d'instruccions" amb xifres pràctiques).



2. Què és, legalment, "manipular manualment una càrrega"

L'article 2 del RD 487/1997 dona una definició precisa que convé saber-se gairebé de memòria:

És manipulació manual de càrregues **qualsevol operació de transport o subjecció d'una càrrega per part d'un o més treballadors**, com l'aixecament, la col·locació, l'empenta, la tracció o el desplaçament, que, per les seves característiques o per unes condicions ergonòmiques desfavorables, **comporti riscos, en particular dorsolumbars**, per als treballadors.

Fixa't en dues coses:

- **No cal aixecar la càrrega** per parlar de manipulació manual: **empènyer** un carretó, **estirar** un fèretre cap a un nínxol o **desplaçar** un sac també hi entren.
- El risc que preocupa especialment la norma és el **dorsolumbar** (esquena i zona lumbar), però la definició no exclou altres lesions (talls, cops, esclafaments).

Compte amb el parany. L'examen pot posar un exemple d'"empènyer un carro" i preguntar si és "manipulació manual de càrregues". Sí que ho és: la definició legal inclou **aixecar, col·locar, empènyer, estirar i desplaçar**, no només "carregar a coll".

3. Per què preocupa tant: el risc dorsolumbar

La columna lumbar no està dissenyada per aguantar grans pesos amb l'esquena flexionada i girada alhora. Quan s'ajunten diversos factors desfavorables (pes excessiu, mala postura, gir de tronc, esforç repetit), el risc de **lumbàlgia aguda, hèrnia discal o lesió muscular crònica** creix molt. A diferència d'un accident sobtat (una caiguda, un cop), el dany dorsolumbar sovint és **acumulatiu**: es va gestant amb petits esforços mal fets repetits durant mesos o anys, i per això costa més relacionar-lo amb una causa concreta... i costa més que el treballador el prengui seriosament fins que ja és tard.

Per fixar la idea. Una lesió dorsolumbar rarament ve d'un sol aixecament "heroic": sol ser la suma de molts aixecaments fets malament. Per això la prevenció busca canviar l'**hàbit**, no només el moment puntual.

4. La primera obligació: evitar la manipulació manual (art. 3)

L'article 3 del RD 487/1997 estableix l'obligació prioritària de l'empresari (l'ajuntament, en el nostre cas): **evitar la necessitat de manipulació manual de càrregues**, sempre que sigui raonablement possible, mitjançant:

- La utilització d'**equips per al maneig mecànic**, ja sigui de manera automàtica o comandada pel propi treballador (carretons, ponts grua, carretons elevadors, plataformes, cintes...).
- El canvi en l'**organització del treball** o en els mètodes de producció, de manera que es redueixi la necessitat de manipular pesos manualment.

Només quan **no es pugui evitar raonablement** la manipulació manual, l'empresari ha d'aplicar el que ve a continuació: avaluar-ne el risc i reduir-lo al mínim possible.

Truc per recordar-ho. La mateixa jerarquia que ja coneixes d'altres temes de prevenció: **primer evitar, si no es pot, reduir el risc**. Aquí "evitar" vol dir "mecanitzar"; "reduir" vol dir organitzar bé la manipulació que quedi.



5. Quan no es pot evitar: avaluació del risc i factors (art. 4 i annex)

Si la manipulació manual no es pot evitar, l'empresari ha d'**avaluar els riscos** derivats, tenint en compte una sèrie de factors que recull l'**annex del RD 487/1997**. Es classifiquen en quatre grans blocs:

5.1. Característiques de la càrrega

Una càrrega pot suposar risc dorsolumbar si:

- **Pesa massa** (com a referència general, per sobre dels 25 kg).
- És **massa voluminosa o difícil d'agafar** (sense nanses, superfície llisa, angles vius).
- Està **en equilibri inestable** o el seu contingut pot desplaçar-se (per exemple, un líquid).
- Està col·locada de manera que obliga a **mantenir-la o manipular-la allunyada del tronc**, o amb **flexió o torsió** del cos.
- Per les seves dimensions o consistència, pot **provocar lesions** en cas de xoc (arestes, materials tallants).

5.2. Esforç físic necessari

- Massa intens.
- Insuficient període de repòs o recuperació fisiològica.
- Provoca una **torsió del tronc** o un **moviment brusc** de la càrrega.
- Es fa amb el cos **en posició inestable**.

5.3. Característiques del medi de treball

- **Espai insuficient**, especialment en alçada, per fer la tasca.
- **Sòl irregular**, que fa perillar l'estabilitat.
- **Sòl o punt d'apoi inestables** per als peus.
- **Temperatura, humitat o ventilació** inadequades.
- **Il·luminació deficient**.

5.4. Exigències de l'activitat

- Esforços físics **massa freqüents o perllongats** (que afecten sobretot la columna vertebral).
- **Període insuficient de repòs** fisiològic o de recuperació.
- **Distàncies de transport o elevació massa grans**.
- **Ritme imposat** per un procés que el treballador no pot modular.

A més, cal considerar **factors individuals de risc**: falta d'aptitud física per fer la tasca, roba, calçat o altres efectes personals inadequats, insuficiència o inadaptació de coneixements o formació, i l'existència prèvia de patologia dorsolumbar.

Compte amb el parany. L'examen pot presentar només el pes com a factor de risc. En realitat el pes és **un factor més entre molts**: una càrrega de 15 kg mal agafada, amb el tronc girat i el terra mullat, pot ser més perillosa que una de 20 kg ben feta en condicions ideals.

6. Els límits de pes: què diu la Guia tècnica de l'INSST

El RD 487/1997 no fixa una xifra tancada de "pes màxim legal" en el seu articulat: obliga a **avaluar** cas per cas segons els factors anteriors. Ara bé, la **Guia tècnica de l'INSST** que desenvolupa el reial decret sí que dona **valors de referència** molt utilitzats a la pràctica i molt preguntats a examen:



- **25 kg**: pes màxim recomanat, amb caràcter general, per a la població laboral **adulta i en condicions ideals de manipulació** (càrrega a prop del cos, sense girs, agafament fàcil, poca freqüència).
- **15 kg**: quan es tracta de **col·lectius de risc més elevat** (dones, joves i treballadors majors de 45 anys), llevat que rebin formació i protecció especials.
- **40 kg**: només de manera **excepcional**, per a treballadors **especialment entrenats i seleccionats**, sempre en **condicions de manipulació molt properes a l'ideal** i amb una freqüència baixa. No és un límit d'ús habitual.

Truc per recordar-ho. "15-25-40": com més **exigent** és el criteri (grup de risc), **menys pes**; com més **excepcional i favorable** és la situació (treballador entrenat, condicions ideals, esforç puntual), **més pes** es tolera. El **25 és el valor "normal"** que has de recordar primer.

Aquests valors són **orientatius**, no un topall legal absolut i únic: si les condicions ergonòmiques són dolentes (gir de tronc, distància del cos, sòl irregular...), el pes tolerable **baixa** encara més, encara que estigui per sota de 25 kg.

7. La "zona daurada" i el desplaçament vertical

La Guia tècnica també explica que **no tota alçada d'aixecament és igual de segura**. Hi ha una **zona d'aixecament més favorable**, aproximadament entre **l'alçada dels colzes i la de les espatlles**: quan la càrrega es manipula dins d'aquesta franja, l'esforç sobre la columna és menor. Com més s'allunya la manipulació d'aquesta zona (aixecar des de terra, o per damunt de l'alçada de les espatlles), **més es redueix el pes recomanat**, perquè la palanca sobre l'esquena és més desfavorable.

També importa el **desplaçament vertical total**: no és el mateix aixecar una càrrega 20 cm que fer-la pujar 1,5 m, encara que el pes sigui idèntic.

Per fixar la idea. Pensa en una prestatgeria: agafar una capsa que està **a l'alçada del pit** és fàcil; agafar-la **des de terra o per sobre del cap** exigeix molt més esforç lumbar pel mateix pes. Per això, quan es dissenyen prestatgeries o magatzems del cementiri, es recomana posar els objectes més pesants a **l'alçada mitjana**, no a terra ni dalt de tot.

8. Tècniques segures d'aixecament (la part més pràctica)

Més enllà dels límits de pes, la Guia tècnica i la pràctica preventiva recullen una seqüència de **postura correcta** que redueix molt el risc, sigui quin sigui el pes exacte:

1. **Planifica abans d'aixecar**: mira el pes aproximat, la forma, on tens punts d'agafament fermes, i el trajecte que faràs. Si dubtes del pes, prova a moure-la lleugerament abans de comprometre't a l'aixecament complet.
2. **Peus separats**, aproximadament a l'amplada de les espatlles, un lleugerament més avançat que l'altre, per tenir una base estable.
3. **Flexiona els genolls** i mantén **l'esquena recta** (no arquejada ni flexionada cap endavant): la posició s'assembla a una petita "posició de sentat".
4. **Agafa fermament** la càrrega, amb tota la mà (no només amb les puntes dels dits), i mantén-la **el més a prop possible del cos**.
5. **Aixeca estirant les cames**, no l'esquena: la força ha de sortir dels **quàdriceps**, mantenint el cap alçat i la mirada endavant.



6. **Evita girar el tronc** mentre aixeques o transportes la càrrega: si has de canviar de direcció, **mou els peus**, no facis un gir de cintura amb el pes a les mans.

7. **Evita moviments bruscos o sobtats**: els gestos han de ser continus i controlats.

8. Per **deixar** la càrrega, repeteix el procés a l'inrevés: flexiona genolls, esquena recta, i baixa-la de manera controlada.

9. Si la càrrega és massa pesada, voluminosa o difícil d'agafar per una sola persona, **demana ajuda a un company** o utilitza un **mitjà mecànic** (carretó, plataforma). No hi ha cap "mèrit" en forçar l'esquena quan hi ha una alternativa disponible.

Compte amb el parany. El parany clàssic d'examen: "per aixecar un pes, cal doblegar l'esquena i mantenir les cames rectes". És **exactament al revés: esquena recta, cames flexionades**. Aquest és, probablement, el punt més preguntat de tot el tema.

Truc per recordar-ho. "Cames sí, esquena no": la força d'un aixecament segur surt sempre de les cames; l'esquena es manté recta com si fos una biga que només transmet la càrrega, no que la sosté flexionant-se.

9. Informació, formació, consulta i vigilància de la salut

El RD 487/1997 no s'acaba en l'avaluació del risc: també obliga l'empresari a:

- **Informar** els treballadors sobre els riscos derivats de la manipulació manual i, sempre que sigui possible, facilitar **dades precises sobre el pes** de la càrrega i, si el centre de gravetat no és simètric, **sobre el costat més pesant** (article 5).
- **Formar** els treballadors en els **mètodes correctes** de manipulació de càrregues, tenint en compte les característiques concretes de la seva feina.
- **Consultar i permetre la participació** dels treballadors o els seus representants en les qüestions relatives a aquest risc (en línia amb l'article 18 de la Llei 31/1995).
- Garantir la **vigilància de la salut**: els treballadors exposats a manipulació manual amb risc, especialment dorsolumbar, tenen dret a una **vigilància adequada del seu estat de salut**, amb reconeixements específics d'acord amb el risc detectat.

Per fixar la idea. No n'hi ha prou que l'ajuntament compri un carretó elevador: si el treballador **no sap com fer servir la tècnica correcta d'aixecament**, o no sap el pes real de la càrrega, el risc segueix existint. Informació i formació són tan obligatòries com l'avaluació mateixa.

10. Aplicació pràctica al treball d'un cementiri

Al dia a dia d'un cementiri, la manipulació manual de càrregues apareix en situacions com:

- Moure **làpides, lloses o tapes de nínxol**, sovint de pedra i amb un pes considerable.
- Ajudar a la **col·locació de fèretres** en nínxols o tombes.
- Transportar **sacs de material** (ciment, morter, terra) per a obres de manteniment.
- Desplaçar **contenidors, testos grans o elements de jardineria**.

En tots aquests casos, el marc general que has après aquí (evitar amb mitjans mecànics quan sigui possible, avaluar el risc segons els factors de l'annex, respectar els límits orientatius de pes i aplicar la tècnica correcta d'aixecament) és el que s'ha d'aplicar. **Com s'organitza exactament** aquesta prevenció en un servei concret (quins carretons o plataformes hi ha disponibles, quan és obligatori fer una tasca



entre dues persones, quins protocols interns existeixen) depèn de l'**avaluació de riscos i l'organització pròpia de cada ajuntament**, i no és matèria que es pugui inventar ni generalitzar més enllà del marc estatal que fixa el RD 487/1997.

Glossari de termes clau

- **Manipulació manual de càrregues:** operació de transport o subjecció d'una càrrega (aixecar, col·locar, empènyer, estirar o desplaçar) que, per les seves característiques, pot comportar risc, especialment dorsolumbar (art. 2 RD 487/1997).
- **Risc dorsolumbar:** risc de lesió a la columna lumbar i estructures associades derivat d'un esforç físic mal fet o excessiu.
- **RD 487/1997:** reial decret de disposicions mínimes de seguretat i salut relatives a la manipulació manual de càrregues.
- **Guia tècnica de l'INSST:** document tècnic (sense rang de llei) que desenvolupa el RD 487/1997 i en concreta els criteris (pesos de referència, zona d'aixecament ideal...).
- **Pes de referència:** valor orientatiu de pes màxim recomanat segons les condicions (25 kg general, 15 kg col·lectius de risc, 40 kg excepcional).
- **Zona d'aixecament favorable:** franja aproximada entre l'alçada dels colzes i les espatlles, on l'esforç lumbar és menor.
- **Factors de risc de la manipulació:** característiques de la càrrega, esforç físic, medi de treball i exigències de l'activitat (annex RD 487/1997).
- **Jerarquia preventiva:** evitar el risc -> si no es pot, avaluar-lo i reduir-lo -> informar i formar -> vigilar la salut.
- **Vigilància de la salut:** reconeixements mèdics adaptats al risc concret al qual està exposat el treballador.

Punts que cauen a l'examen

- La norma de referència és el **RD 487/1997, de 14 d'abril**.
- La definició legal de manipulació manual (art. 2) inclou **aixecar, col·locar, empènyer, estirar o desplaçar**, no només "carregar".
- Obligació prioritària: **evitar** la manipulació manual amb mitjans mecànics (art. 3); si no es pot, **avaluar-la i reduir-la** (art. 4).
- Pesos de referència de la **Guia tècnica de l'INSST**: **25 kg** (general), **15 kg** (col·lectius de risc), **40 kg** (excepcional, treballadors entrenats).
- La **postura correcta**: esquena recta, genolls flexionats, càrrega a prop del cos, força de les cames, sense girar el tronc.
- L'empresari ha d'**informar** del pes i del costat més pesant, **formar** en tècniques segures i garantir la **vigilància de la salut**.
- El pes no és l'únic factor de risc: també compten la postura, l'espai, el terra, la freqüència i les característiques individuals.
- Els protocols interns concrets d'un servei de cementiris no substitueixen el marc estatal, el concret.

Resum exprés (per repassar en un minut)

- Norma: **RD 487/1997** (desplega la Llei 31/1995 per al risc de manipulació manual de càrregues), amb la **Guia tècnica de l'INSST** com a desenvolupament pràctic.



- Definició (art. 2): aixecar, col·locar, empènyer, estirar o desplaçar una càrrega amb risc, en particular **dorsolumbar**.
- Prioritat (art. 3-4): **evitar** amb mitjans mecànics; si no es pot, **avaluar i reduir** el risc segons els factors de l'annex (càrrega, esforç, medi, activitat, factors individuals).
- Pesos orientatius: **25 kg** general, **15 kg** col·lectius de risc, **40 kg** excepcional.
- Zona d'aixecament més favorable: entre **colzes i espatlles**.
- Tècnica segura: **esquena recta, genolls flexionats, càrrega a prop del cos, força de les cames, sense girs de tronc**.
- Obligacions complementàries: **informació** (pes i costat més pesant), **formació, consulta i vigilància de la salut**.
- El detall organitzatiu d'un servei concret de cementiris és **matèria interna**, no del RD 487/1997.

Autoavaluació

- Segons l'article 2 del RD 487/1997, quines operacions concretes entren dins la definició de "manipulació manual de càrregues"?
- Quina és la primera obligació de l'empresari davant d'un risc de manipulació manual, abans de pensar a avaluar-lo?
- Cita tres factors de risc relacionats amb les característiques de la càrrega (annex RD 487/1997).
- Quins són els tres pesos de referència que dona la Guia tècnica de l'INSST, i a quin col·lectiu o situació correspon cadascun?
- Per què es diu que la zona entre els colzes i les espatlles és "més favorable" per aixecar una càrrega?
- Explica, pas a pas, la postura correcta per aixecar un pes de terra.
- Quines obligacions té l'empresari, a més d'evitar i avaluar el risc, en relació amb la informació i la salut dels treballadors?
- Per què els protocols interns concrets d'organització d'un servei de cementiris no substitueixen el RD 487/1997?

**16****TEMA****Seguretat en el treball: treballs en alçada****Introducció: per què un tema sencer per "no caure"**

Pensa en la feina real d'un operari de cementiri: pujar a una escala per netejar un nínxol de la fila de dalt, muntar una bastida per repicar i repintar la façana d'un columbari, accedir a la coberta d'una capella per revisar-ne la teulada, o podar un arbre del recinte. Totes aquestes tasques tenen una cosa en comú: es fan **per damunt del nivell del terra**, i això vol dir **risc de caiguda**.

Les caigudes a diferent nivell són, cada any, una de les causes més freqüents i més greus d'accident de treball. Per això el legislador els ha dedicat una norma específica: el **Reial decret 2177/2004**. Aquest tema no va de memoritzar un article solt, sinó d'entendre una idea molt senzilla que l'examen premia una vegada i una altra: **primer s'ha d'evitar el risc amb mitjans que protegeixin tothom (protecció col·lectiva) i, només quan això no sigui possible o no sigui suficient, es recorre a l'equip que porta la persona (protecció individual)**.

Aquesta guia repassa el marc normatiu general (RD 2177/2004 i la seva relació amb la Llei 31/1995 de prevenció de riscos laborals), les mesures de protecció col·lectiva i individual, i els tres grans "equips" amb què es treballa en alçada: escales de mà, bastides i tècniques amb cordes. Quan calgui parlar de com s'organitza concretament aquesta seguretat al cementiri de Girona (procediments interns, permisos de treball, llistats d'equips homologats...), et diré obertament que això depèn de la **normativa interna de l'Ajuntament** i que aquí només pots aprendre el **marc general** que aquesta normativa interna ha de respectar.

1. Què és un "treball temporal en alçada"

Un treball en alçada és qualsevol activitat que es duu a terme en un lloc des del qual hi ha **risc de caiguda a diferent nivell**, és a dir, un desnivell entre la posició del treballador i una superfície inferior. No cal que sigui una gran alçada: una caiguda des de poc més d'un metre i mig ja pot provocar lesions greus, i per això la normativa parla en termes de **risc**, no d'una xifra única i tancada.

Al cementiri, els supòsits típics són:

- Netejar, decorar o fer manteniment de **nínxols de les files altes**.
- Muntar una **bastida** per repicar, arrebossar o repintar columnes i façanes de nínxols.
- Accedir a la **coberta** d'una capella, magatzem o columbari per revisar-ne l'estat.
- Fer **poda o manteniment d'arbres** dins el recinte.

Compte amb el parany. L'examen pot voler-te fer creure que "treball en alçada" només és pujar a una bastida gran. No és així: **una simple escala de mà de tres graons ja és, tècnicament, un equip per a treball en alçada**, i li apliquen les mateixes disposicions mínimes.

2. El marc normatiu: RD 2177/2004 i la Llei 31/1995

El **Reial decret 2177/2004, de 12 de novembre**, va modificar el **Reial decret 1215/1997, de 18 de juliol** (disposicions mínimes de seguretat i salut per a la utilització pels treballadors dels equips de treball),



afegint-hi un **annex específic sobre treballs temporals en alçada**. Aquest annex regula tres grans equips: **escales de mà, bastides i tècniques d'accés i posicionament mitjançant cordes**.

Aquesta norma no es pot llegir aïllada: forma part de tot el sistema preventiu que arrenca de la **Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals**, que és la "Llei mare". Aquesta llei fixa, entre altres, dos principis clau que travessen tot el tema:

- **Article 15 (principis de l'acció preventiva)**: davant d'un risc, primer s'ha d'intentar **evitar-lo**; si no es pot evitar, s'ha d'**avaluar**; i, en tot cas, s'han d'**anteposar les mesures de protecció col·lectiva a les individuals**.

- **Article 17 (equips de treball i mitjans de protecció)**: els equips de protecció individual (EPI) s'han d'utilitzar **quan els riscos no es puguin evitar o limitar suficientment per mitjans tècnics de protecció col·lectiva o amb mesures d'organització del treball**. L'EPI, per tant, és sempre l'últim graó, no el primer recurs.

El RD 2177/2004 aplica exactament aquesta filosofia al cas concret de treballar enlaire.

Truc per recordar-ho. RD 2177: associa "**2177 = alçada**" al fet que va ser la norma que va posar ordre a escales, bastides i cordes. I recorda l'ordre lògic: **Llei 31/1995 marca el principi general (col·lectiva abans que individual)**; RD 2177/2004 el desenvolupa per als treballs en alçada.

3. La jerarquia de la prevenció: per què la protecció col·lectiva va primer

Aquest és el nucli conceptual del tema. Imagina dues maneres de protegir algú que treballa a la vora d'una obertura:

1. Posar una **barana** al voltant del forat.
2. Donar-li un **arnès** perquè, si cau, quedi penjat.

La barana **evita** que ningú caigui: protegeix a qualsevol persona que passi per allà, sense que hagi de fer res especial. L'arnès, en canvi, **no evita la caiguda**: només n'atenua les conseqüències, i només protegeix qui el porta ben posat i ben enganxat.

Per això la normativa estableix aquesta jerarquia:

1. **Eliminar el risc** (per exemple, fer la feina des de terra amb una eina de mànec llarg, si és possible).
2. **Protecció col·lectiva (EPC)**: baranes, xarxes de seguretat, plataformes de treball, marquesines...

Actuen sobre l'entorn i protegeixen tothom alhora.

3. **Protecció individual (EPI)**: arnesos, línies de vida, ancoratges personals... Actuen sobre la persona concreta i s'utilitzen quan la col·lectiva no es pot instal·lar o no és suficient.

4. **Organització del treball i formació**: procediments, permisos, formació específica.

Compte amb el parany. Un error molt típic a l'examen és pensar que dur un arnès "ja soluciona" el risc de caiguda i que, per tant, és equivalent a posar una barana. No ho és: **l'EPI és sempre complementari o subsidiari, mai el primer recurs quan la protecció col·lectiva és possible**.

4. Mesures de protecció col·lectiva (EPC)

Són les que actuen sobre el lloc de treball i no depenen que el treballador se les posi bé o malament. Les més habituals en treballs en alçada:

- **Baranes o barandilles**: amb passamà, llistó intermedi i sòcol, al voltant de qualsevol obertura,



desnivell o vora amb risc de caiguda.

- **Xarxes de seguretat:** col·locades per sota del pla de treball, perquè aturin la caiguda abans que arribi a terra.

- **Plataformes de treball i passarel·les:** superfícies estables, amb baranes, que permeten treballar sense trepitjar zones inestables.

- **Marquesines i teulats de protecció:** eviten la caiguda d'objectes o persones en zones de pas inferior.

L'avantatge de l'EPC és que **no depèn de la conducta individual**: si la barana hi és, protegeix igual encara que el treballador es distregui un moment.

5. Mesures de protecció individual (EPI)

Quan la protecció col·lectiva no és tècnicament possible, o mentre s'instal·la, cal recórrer a l'EPI. En treballs en alçada, el conjunt bàsic és el **sistema anticaigudes**, format per tres peces que han de funcionar juntes:

- **Arnès anticaigudes:** subjecta el cos del treballador de manera que, en cas de caiguda, el pes es reparteixi (cuixes, malucs, tòrax) i no penji només del coll o de la cintura, com faria un simple cinturó.

- **Element d'amarrament / absorbidor d'energia:** connecta l'arnès al punt d'ancoratge i esmorteix el cop en cas de caiguda.

- **Punt d'ancoratge:** ha de ser un element **resistent i fix**, capaç d'aguantar la força d'una caiguda; mai un tub, barana decorativa o element no dissenyat per a això.

Truc per recordar-ho. Pensa en els tres elements com una cadena: **arnès - amarrament - ancoratge**. Si un dels tres falla o no és l'adequat, tot el sistema deixa de servir, per molt bo que sigui la resta.

A més de l'anticaigudes, en treballs en alçada també poden ser necessaris casc amb barballera, calçat de seguretat antilliscant i, segons la tasca, guants.

6. Escales de mà

L'escala de mà és l'equip més senzill, però també el que genera més accidents perquè es percep com "poc perillós". Les regles generals que ha de complir el seu ús:

- S'ha d'utilitzar **només quan, pel nivell de risc reduït, la curta durada de la feina o les característiques del lloc, no es puguin fer servir equips més segurs** (bastida, plataforma...). No és l'opció per defecte, és l'opció quan les altres no són raonables.

- Ha de tenir la **resistència i estabilitat** adequades: base antilliscant, recolzament ferm i, si escau, subjectada o fixada perquè no rellisqui ni bolqui.

- Quan s'utilitza per **accedir** a un lloc elevat, ha de **sobresortir prou** per damunt del punt de recolzament superior, perquè el treballador tingui on agafar-se en pujar i baixar.

- L'ascens, descens i els treballs des de l'escala s'han de fer de manera que el treballador **pugui mantenir sempre un agafament segur amb les mans**; per això, dur càrregues que dificultin subjectar-se és una mala pràctica.

Compte amb el parany. L'examen pot presentar l'escala de mà com "l'equip de treball segur per excel·lència" perquè és el més habitual. En realitat és **el darrer recurs entre els equips per a treball en alçada**, reservat a situacions puntuals i de risc baix.



7. Bastides (andamis)

Quan la feina és de més durada, més alçada o requereix més superfície de treball (per exemple, repicar i pintar tota una columna de nínxols), l'equip adequat és la **bastida**. El RD 2177/2004 hi posa condicions estrictes:

- El **muntatge, desmuntatge o qualsevol modificació important** s'ha de fer **sota la supervisió d'una persona competent** i per treballadors amb **formació adequada i específica** per a aquesta operació concreta.
- Ha d'existir una **nota de càlcul** de l'estabilitat i la resistència de la bastida (tret que segueixi una configuració tipus ja reconeguda i habitual). Si no n'hi ha, o la configuració és diferent de les habituals, **s'ha de fer un càlcul** abans de muntar-la.
- Ha d'existir un **pla de muntatge, d'utilització i de desmuntatge**, elaborat per una persona amb formació adequada (tècnica) o amb experiència certificada en la matèria.
- Les plataformes, dimensions i ancoratges han d'estar adaptats a la feina i a les càrregues previstes, i han de permetre **treballar i circular amb seguretat** (superfície suficient, baranes a les plataformes...).

Truc per recordar-ho. Tres paraules per a la bastida: **càlcul, pla, competent**. Sense un càlcul d'estabilitat, sense un pla de muntatge/ús/desmuntatge i sense una persona competent que ho supervisi, la bastida no compleix la norma, encara que "sembli" ben plantada.

8. Tècniques d'accés i posicionament mitjançant cordes

És l'equip més especialitzat, típic de treballs verticals (per exemple, revisar una façana alta o una teulada inclinada sense bastida). Els requisits mínims:

- Cal utilitzar **com a mínim dues cordes**, ancorades de manera **independent**: una **corda de treball** (per accedir, pujar i baixar, amb un mecanisme d'ascens/descens segur i un sistema que impedeixi la caiguda si el treballador perd el control) i una **corda de seguretat** (amb un dispositiu anticaigudes mòbil, com a xarxa de protecció addicional).
- El treballador ha de portar un **arnès** connectat a la corda de seguretat.
- Les eines i altres estris s'han de subjectar a l'arnès o per un altre mitjà, perquè no caiguin i colpegin ningú.
- La feina ha d'estar **organitzada i supervisada** de manera que, en cas d'emergència, es pugui **socórrer immediatament** al treballador (per això mai es treballa sol amb aquesta tècnica).
- Els treballadors necessiten **formació específica**, incloent-hi els procediments de rescat.
- Aquesta tècnica només es fa servir quan l'**avaluació de riscos** conclou que la feina es pot fer amb seguretat així, i quan no està justificat l'ús d'un equip més segur (bastida, plataforma elevadora...).

Compte amb el parany. No confonguis les dues cordes: la de **treball** és la que fas servir per moure't (pujar/baixar); la de **seguretat** és la que t'atura si falles amb la primera. Mai s'utilitza una sola corda per a les dues funcions.

9. Formació, informació i organització del treball

Cap dels tres equips anteriors (escala, bastida, cordes) és segur si qui el fa servir no sap com. Per això el RD 2177/2004 insisteix, en cada un dels supòsits, que els **treballadors i els seus caps han de rebre una**



formació adequada i específica per a les operacions concretes que hagin de fer, i no una formació genèrica sobre "treball en alçada" en abstracte. Aquesta formació ha d'incloure, quan calgui, els **procediments de rescat i emergència**.

10. I al cementiri de Girona, concretament?

Aquest marc general (RD 2177/2004 i Llei 31/1995) és el que aplica a **qualsevol** treball en alçada, en qualsevol administració. El seu desplegament concret al servei de cementiris -qui autoritza cada bastida, quins equips homologats hi ha disponibles, quins protocols interns de permisos de treball o de coordinació amb el servei de prevenció s'han de seguir- es regeix per la **normativa interna i l'organització pròpia de l'Ajuntament de Girona**, que no substitueix el marc estatal sinó que el concreta i el desenvolupa en la pràctica diària. Si l'examen et pregunta pel **principi general** (jerarquia EPC/EPI, requisits d'una bastida, requisits d'una escala de mà...), respon amb el que has après aquí; si et pregunta per un **procediment intern concret** de Girona, és matèria que s'ha d'estudiar directament sobre la documentació interna del servei.

Glossari de termes clau

- **Treball temporal en alçada**: activitat feta en un lloc amb risc de caiguda a diferent nivell.
- **Protecció col·lectiva (EPC)**: mesura que protegeix tots els treballadors alhora, actuant sobre l'entorn (baranes, xarxes, plataformes).
- **Protecció individual (EPI)**: equip que porta la persona (arnès, casc...), utilitzat quan la col·lectiva no és possible o suficient.
- **Sistema anticaigudes**: conjunt format per arnès, element d'amarrament/absorbidor i punt d'ancoratge.
 - **Persona competent**: persona amb formació i experiència suficients per supervisar el muntatge/desmuntatge d'una bastida.
- **Pla de muntatge, utilització i desmuntatge**: document tècnic obligatori per a bastides, elaborat per personal qualificat.
- **Corda de treball**: la que serveix per pujar, baixar i moure's en les tècniques d'accés amb cordes.
- **Corda de seguretat**: la corda auxiliar, amb dispositiu anticaigudes, que actua si falla la de treball.
- **RD 1215/1997**: norma sobre disposicions mínimes per a la utilització d'equips de treball, modificada pel RD 2177/2004 per incloure els treballs en alçada.

A l'examen (els punts que més cauen)

- El **RD 2177/2004** modifica el **RD 1215/1997** i regula **tres equips**: escales de mà, bastides i tècniques d'accés amb cordes.
- Ordre de prioritat: **evitar el risc -> protecció col·lectiva -> protecció individual -> organització/formació**.
- L'**escala de mà** és el darrer recurs, per riscos baixos i feines curtes, no l'opció per defecte.
- La **bastida** requereix: **càlcul d'estabilitat, pla de muntatge/ús/desmuntatge i persona competent** que en supervisi el muntatge.
- Les **tècniques amb cordes** exigeixen **dues cordes independents** (treball i seguretat), arnès, i que mai es treballi sol.
- La **formació ha de ser específica** per a cada operació, no genèrica.
- La **Llei 31/1995** (art. 15 i 17) és la base: primer col·lectiva, l'EPI és sempre l'últim recurs.

Resum exprés (per repassar en un minut)



- **RD 2177/2004** afegeix al **RD 1215/1997** les disposicions mínimes per a treballs en alçada: escales, bastides, cordes.
- Jerarquia: **evitar > col·lectiva (baranes, xarxes) > individual (arnès) > organització/formació.**
- **Escala de mà:** només si el risc és baix i la feina curta; base estable, ha de sobresortir per accedir amb seguretat.
- **Bastida:** càlcul d'estabilitat + pla de muntatge/ús/desmuntatge + persona competent que supervisi.
- **Cordes:** dues cordes independents (treball i seguretat) + arnès + mai en solitari + procediment de rescat.
- **EPI** (arnès + amarrador + ancoratge) és complementari a la col·lectiva, no un substitut.
- La part de procediments interns concrets de Girona (permisos, equips homologats) es regeix per normativa municipal, no pel RD 2177/2004 en si.

Autoavaluació

- Quina norma va afegir les disposicions mínimes sobre treballs temporals en alçada, i a quina altra norma va modificar?
- Explica la diferència entre protecció col·lectiva i protecció individual, amb un exemple de cadascuna.
- Per què l'EPI es considera "el darrer recurs" i no la primera mesura a aplicar?
- Quan és adequat utilitzar una escala de mà per a un treball en alçada?
- Quins tres requisits documentals/organitzatius exigeix la norma abans de muntar una bastida?
 - Quines dues cordes s'han d'utilitzar en les tècniques d'accés i posicionament, i quina funció té cadascuna?
- Quins tres elements formen un sistema anticaigudes complet?
- Per què no n'hi ha prou amb formació genèrica sobre "treball en alçada"?

**17**

TEMA

Llei 31/1995 de PRL: drets i obligacions, formació, informació i participació

Introducció: la llei que ho sosté tot

Fins ara has vist normes tècniques concretes: com manipular càrregues, com treballar en alçada, quins EPI posar-te davant un risc biològic. Aquest tema és diferent: parla de la **lleï mare** que dona sentit a totes les altres, la **Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals (LPRL)**. És la norma que trasllada a Espanya el mandat de l'article 40.2 de la Constitució (els poders públics han de vetllar per la seguretat i la higiene en el treball) i que transposa la **Directiva marc 89/391/CEE**.

Aquí no ens fixem en el "què fer davant un risc concret", sinó en l'**arquitectura de drets i deures** que connecta l'Administració ocupadora amb tu com a treballador: què et deu l'Administració, què li deus tu, com t'ha de formar i informar, i com pots (i has de poder) **participar** en les decisions de seguretat que t'afecten, a través dels **delegats de prevenció** i el **comitè de seguretat i salut**.

Aquesta guia està dividida en **seccions plegables**: obre la que vulguis estudiar i deixa tancades les altres. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. El dret a la protecció eficaç (article 14 LPRL)

L'article 14.1 proclama el dret bàsic de tota la llei: **els treballadors tenen dret a una protecció eficaç en matèria de seguretat i salut en el treball**. Aquest dret té el seu correlat en un **deure de l'empresari (o de l'Administració ocupadora)**: protegir els treballadors davant els riscos laborals.

Segons l'article 14.2, l'Administració ha de:

- Garantir la seguretat i la salut en **tots els aspectes relacionats amb el treball**.
- Desenvolupar una **acció permanent de millora** dels nivells de protecció existents.
- Integrar la prevenció en el conjunt d'activitats i decisions, a tots els nivells jeràrquics.

L'article 14.5 conté una regla que t'has de saber de memòria: **el cost de les mesures de prevenció (EPI, formació, vigilància de la salut...) mai no pot recaure sobre el treballador**. Tot va a càrrec de l'empresari o Administració.

Compte amb el parany. L'article 14 és el **dret genèric a la protecció**; no el confonguis amb l'article 19 (formació) ni amb l'article 18 (informació): aquest article 14 és el "paraigua" sota el qual s'articulen tots els drets concrets que veuràs després.

2. Els principis de l'acció preventiva (article 15)

L'article 15 fixa l'**ordre de prioritats** que ha de seguir tota Administració a l'hora de prevenir riscos:

1. **Evitar** els riscos.
2. **Avaluar** els riscos que no es puguin evitar.
3. **Combatre** els riscos a l'origen.



4. **Adaptar el treball a la persona** (concepció dels llocs de treball, elecció d'equips, mètodes de treball i producció, per reduir el treball monòton i repetitiu).
5. **Tenir en compte l'evolució de la tècnica.**
6. **Substituir allò perillós per allò que comporti poc o cap perill.**
7. **Planificar la prevenció**, integrant-hi la tècnica, l'organització del treball, les condicions de treball, les relacions socials i la influència dels factors ambientals.
8. Adoptar **mesures que anteposin la protecció col·lectiva a la individual.**
9. **Donar les degudes instruccions** als treballadors.

Truc per recordar-ho. Pensa-hi com una escala descendent: primer **evitar**, després **avaluar el que quedi**, després **combatre-ho a l'origen**, i només com a **darrer recurs**, protecció individual (EPI). Si l'examen et posa "primer EPI, després mesures col·lectives", és **fals**: l'ordre és sempre el contrari.

3. La informació dels treballadors (article 18)

L'**article 18.1** obliga l'empresari a garantir que els treballadors (o els seus representants) rebin **tota la informació necessària** sobre:

- **Els riscos** per a la seguretat i la salut, tant els que afecten l'empresa en conjunt com els de cada lloc de treball o funció.
- Les **mesures i activitats de protecció i prevenció** aplicables als riscos anteriors.
- Les **mesures adoptades en cas d'emergència** (article 20): primers auxilis, lluita contra incendis i evacuació.

L'**article 18.2** connecta la informació amb la **consulta i la participació**: l'empresari ha de consultar els treballadors, amb la deguda antelació, sobre les decisions que puguin afectar la seguretat i la salut. D'això en parlarem al detall a l'apartat 5.

Compte amb el parany. No confonguis **informació** (article 18: donar dades i explicacions) amb **formació** (article 19: ensenyar a fer la feina de manera segura). Són drets diferents, en articles diferents, tot i que sovint es donen juntes en la mateixa sessió.

4. La formació dels treballadors (article 19)

L'**article 19.1** obliga l'Administració a garantir que **cada treballador rep una formació teòrica i pràctica, suficient i adequada**, en matèria preventiva, tant en el moment de la contractació com quan canviïn les funcions, s'introdueixin noves tecnologies o canviïn els equips de treball. La formació ha d'estar **centrada específicament en el lloc de treball o funció** de cada treballador i s'ha d'adaptar a l'evolució dels riscos i a l'aparició de nous riscos, repetint-se periòdicament si cal.

L'**article 19.2** fixa dues garanties importants:

- La formació s'ha d'impartir, **sempre que sigui possible, dins la jornada laboral** o, si no és possible, en altres hores amb el **descompte a la jornada** del temps invertit.
- El **cost de la formació mai no pot recaure sobre el treballador.**

Truc per recordar-ho. "Formació" i "informació" van sempre juntes a l'examen, però pensa: **informar = explicar-te el risc; formar = ensenyar-te a treballar-hi de manera segura**. I les dues, **sempre gratuïtes** per a tu.



5. Consulta dels treballadors (article 33)

El **capítol V de la LPRL** ("Consulta i participació dels treballadors") comença amb l'**article 33**, que obliga l'empresari a **consultar els treballadors, amb la deguda antelació**, l'adopció de decisions relatives a:

- La **planificació i organització del treball** i la introducció de noves tecnologies, quan puguin tenir conseqüències per a la seguretat i la salut.
- L'**organització i el desenvolupament de les activitats de protecció i prevenció**, incloent-hi la designació de treballadors encarregats o el recurs a un servei de prevenció extern.
- La **designació dels treballadors encarregats de les mesures d'emergència**.
- Els **procediments d'informació i documentació** (articles 18.1 i 23.1).
- El **projecte i l'organització de la formació** en matèria preventiva.
- Qualsevol **altra acció amb efectes substancials** sobre la seguretat i la salut dels treballadors.

Quan hi ha representants dels treballadors, la consulta **es fa amb aquests representants**.

6. Participació i representació: els delegats de prevenció (articles 34-37)

L'**article 34** proclama el dret genèric: els treballadors tenen dret a **participar en l'empresa** en les qüestions relacionades amb la prevenció de riscos. En centres amb **sis o més treballadors**, aquesta participació **es canalitza a través dels representants** i, en concret, dels **delegats de prevenció**.

Qui són i com es designen (article 35)

Els **delegats de prevenció** són els **representants dels treballadors amb funcions específiques en matèria de prevenció de riscos**. Es designen **per i entre els representants del personal** (delegats de personal o comitè d'empresa), seguint una escala segons la plantilla:

- Fins a **30 treballadors**: el delegat de prevenció és el **delegat de personal**.
- **31 a 49 treballadors**: **1 delegat de prevenció**, escollit entre els delegats de personal.
- **50 a 100 treballadors**: **2**.
- **101 a 500**: **3**.
- **501 a 1.000**: **4**.
- **1.001 a 2.000**: **5**.
- **2.001 a 3.000**: **6**.
- **3.001 a 4.000**: **7**.
- **Més de 4.000**: **8**.

Truc per recordar-ho. No cal memoritzar tota l'escala número a número; retén els **extrems** (fins a 30 = el delegat de personal; a partir de 50 comencen els delegats de prevenció "purs") i que **a més plantilla, més delegats**, però no en proporció lineal.

Competències i facultats (article 36)

Com a **competències**, els delegats de prevenció han de:

- **Col·laborar** amb la direcció en la millora de l'acció preventiva.
- **Promoure i fomentar la cooperació** dels treballadors en l'aplicació de la normativa de prevenció.
- Ser **consultats** per l'empresari, amb caràcter previ a la seva execució, sobre les decisions de l'article 33.
- Exercir una **labor de vigilància i control** sobre el compliment de la normativa de prevenció de riscos



laborals.

Com a **facultats**, poden:

- **Acompanyar** els tècnics en les avaluacions de riscos i els inspectors de treball en les visites.
- Tenir **accés a la informació i documentació** relativa a les condicions de treball.
- Ser **informat pels empresaris** dels danys produïts en la salut dels treballadors.
- Rebre les informacions procedents dels serveis de vigilància de la salut.
- **Realitzar visites** als llocs de treball.
- **Proposar mesures** preventives a l'empresari.
- Proposar a l'òrgan de representació dels treballadors l'**acord de paralització d'activitats** en cas de risc greu i imminent (article 21.3).

Garanties i sigil professional (article 37)

- Els delegats de prevenció tenen **les mateixes garanties** que la resta de representants del personal (crèdit horari inclòs).
- El **temps dedicat a la seva formació** en prevenció es considera **temps de treball** i el seu cost **no pot recaure mai sobre el delegat**.
- Han de guardar **sigil professional** sobre la informació a la qual tinguin accés en l'exercici de les seves funcions.

Compte amb el parany. No confonguis el **delegat de prevenció** (persona, representant dels treballadors) amb el **comitè de seguretat i salut** (òrgan col·legiat i paritari): el primer és qui hi participa; el segon és l'**òrgan** on es reuneixen.

7. El comitè de seguretat i salut (articles 38-39)

Què és i quan s'ha de constituir (article 38)

El **comitè de seguretat i salut** és l'**òrgan paritari i col·legiat de participació** destinat a la **consulta regular i periòdica** de les actuacions de l'empresa en matèria de prevenció de riscos. S'ha de constituir en **totes les empreses o centres de treball amb 50 o més treballadors**.

Està format, a parts iguals, pels **delegats de prevenció**, d'una banda, i per l'**empresari i/o els seus representants en igual nombre que els delegats de prevenció**, de l'altra (per això es diu **paritari**). Es reuneix **trimestralment**, i sempre que ho sol·liciti alguna de les dues representacions. Hi poden participar, amb **veu però sense vot**, els delegats sindicals i els responsables tècnics de prevenció de l'empresa.

Competències i facultats (article 39)

Com a **competències**, el comitè:

- **Participa** en l'elaboració, la posada en pràctica i l'avaluació dels **plans i programes de prevenció** de riscos.
- **Promou iniciatives** sobre mètodes i procediments per a l'efectiva prevenció dels riscos.

Com a **facultats**, pot:

- **Conèixer directament** la situació relativa a la prevenció de riscos al centre de treball.
- **Conèixer i analitzar els danys** produïts en la salut o la integritat física dels treballadors.
- **Conèixer i informar** la memòria i la programació anual dels serveis de prevenció.



Truc per recordar-ho. El **50** és el número clau d'aquest bloc: a partir de **50 treballadors**, comitè de seguretat i salut obligatori. Per sota de 30, el delegat de prevenció és directament el delegat de personal.

8. Les obligacions dels treballadors (article 29)

La participació i els drets tenen la contrapartida lògica: **l'article 29** fixa les obligacions de cada treballador en matèria de prevenció. Cada treballador ha de vetllar, **segons les seves possibilitats**, per la seva pròpia seguretat i salut i per la de les altres persones a qui pugui afectar la seva activitat professional. En concret, amb arranjament a la seva formació i seguint les instruccions de l'empresari, ha de:

1. **Usar adequadament** màquines, aparells, eines, substàncies perilloses, equips de transport i qualsevol altre mitjà amb què treballi.
2. **Utilitzar correctament els mitjans i equips de protecció** facilitats per l'empresari.
3. **No posar fora de funcionament ni utilitzar incorrectament** els dispositius de seguretat existents.
4. **Informar immediatament** el superior jeràrquic directe i els treballadors designats de qualsevol situació que, al seu judici, comporti un risc per a la seguretat i la salut.
5. **Contribuir al compliment** de les obligacions establertes per l'autoritat competent.
6. **Cooperar amb l'empresari** perquè aquest pugui garantir unes condicions de treball segures.

Compte amb el parany. L'obligació és "**segons les seves possibilitats**": no eximeix l'empresari de la seva responsabilitat, ni converteix el treballador en el responsable últim de la seguretat. La **responsabilitat principal és sempre de l'Administració ocupadora**; el treballador té deures, però no substitueix l'obligació empresarial de protecció.

9. Col·laboració amb la Inspecció de Treball (article 40)

L'article 40 estableix que els treballadors i els seus representants **poden recórrer a la Inspecció de Treball i Seguretat Social** si consideren que les mesures adoptades i els mitjans utilitzats per l'empresari **no són suficients** per garantir la seguretat i la salut en el treball. Aquesta via es pot activar, per exemple, quan un delegat de prevenció considera que l'Administració no atén les seves peticions o observacions.

Glossari de termes clau

- **LPRL:** Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals.
- **Acció preventiva:** conjunt d'activitats o mesures adoptades per evitar o disminuir els riscos derivats del treball.
- **Delegat de prevenció:** representant dels treballadors amb funcions específiques en matèria de prevenció de riscos.
- **Comitè de seguretat i salut:** òrgan paritari i col·legiat de consulta regular i periòdica sobre prevenció de riscos, obligatori a partir de 50 treballadors.
- **Consulta:** procediment previ pel qual l'empresari demana l'opinió dels treballadors o els seus representants abans de prendre una decisió que els afecti.
- **Participació:** dret dels treballadors a intervenir en les qüestions de prevenció de riscos de l'empresa, sobretot a través dels seus representants.
- **Òrgan paritari:** format per igual nombre de representants de cada part (delegats de prevenció i empresari).



- **Risc greu i imminent:** situació que fa raonablement previsible un dany greu i immediat, que permet al treballador interrompre l'activitat (article 21).
- **Sigil professional:** obligació de reserva sobre la informació a què s'accedeix per raó del càrrec.

A l'examen (els punts que més cauen)

- **LPRL = Llei 31/1995, de 8 de novembre**, article 40.2 CE i Directiva 89/391/CEE.
- **Article 14:** dret a la protecció eficaç; el **cost mai recau sobre el treballador**.
- **Article 15:** principis de l'acció preventiva; **evitar > avaluar > combatre a l'origen > adaptar > substituir > planificar > col·lectiva abans que individual > instruccions**.
- **Article 18:** informació (riscos, mesures, emergències). **Article 19:** formació (teòrica i pràctica, dins la jornada, gratuïta).
- **Article 29:** obligacions dels treballadors (usar bé els equips, no anul·lar dispositius de seguretat, informar de riscos, cooperar).
- **Article 33:** consulta prèvia als treballadors sobre decisions que afectin la seguretat.
- **Article 34:** participació a través de representants, a partir de **6 treballadors**.
- **Article 35:** delegats de prevenció; fins a **30** treballadors = delegat de personal; **31-49** = 1 delegat; escala creixent a partir de **50**.
- **Article 38:** comitè de seguretat i salut, **òrgan paritari**, obligatori a partir de **50 treballadors**, reunió **trimestral**.
- **Article 40:** recurs a la **Inspecció de Treball i Seguretat Social** si les mesures no són suficients.

Resum exprés (per repassar en un minut)

- **LPRL 31/1995:** llei marc de prevenció, deriva de l'art. 40.2 CE i la Directiva 89/391/CEE.
- **Dret a protecció eficaç** (art. 14): cost sempre a càrrec de l'Administració.
- **Principis d'acció preventiva** (art. 15): evitar, avaluar, combatre a l'origen, col·lectiva abans que individual.
- **Informació** (art. 18) i **formació** (art. 19): informar és explicar; formar és ensenyar; les dues, gratuïtes i dins la jornada.
- **Obligacions del treballador** (art. 29): usar bé els mitjans, no anul·lar seguretats, informar de riscos, cooperar.
- **Consulta** (art. 33): abans de decidir sobre organització, prevenció, emergències, formació.
- **Delegats de prevenció** (art. 35-37): representants amb funcions de vigilància i consulta; escala segons plantilla.
- **Comitè de seguretat i salut** (art. 38-39): òrgan paritari, obligatori amb **50+** treballadors, reunió trimestral.
- **Article 40:** recurs a la Inspecció de Treball si les mesures no basten.

Autoavaluació

1. Què estableix l'article 14 de la LPRL i qui assumeix el cost de les mesures preventives?

Estableix el dret dels treballadors a una protecció eficaç en matèria de seguretat i salut, amb el deure correlatiu de l'empresari o Administració de protegir-los. El cost de les mesures preventives (EPI, formació, vigilància de la salut) no pot recaure mai sobre el treballador.

2. Quin ordre de prioritats fixa l'article 15 per a l'acció preventiva?

Primer evitar els riscos; després avaluar els que no es puguin evitar; combatre'ls a l'origen; adaptar el treball a la persona; tenir en compte l'evolució de la tècnica; substituir el perillós pel poc o gens perillós; planificar la prevenció; anteposar la protecció col·lectiva a la individual; i donar les degudes instruccions.

3. Quina diferència hi ha entre la informació (article 18) i la formació (article 19) dels treballadors?

La informació consisteix a explicar als treballadors els riscos existents, les mesures de protecció i



prevenció aplicables i les mesures d'emergència. La formació és ensenyar-los, de manera teòrica i pràctica, a fer la seva feina de manera segura, centrada en el seu lloc de treball concret. Totes dues han de ser gratuïtes per al treballador.

4. Quines obligacions té el treballador segons l'article 29 de la LPRL?

Ha d'usar adequadament màquines, eines i substàncies perilloses; utilitzar correctament els equips de protecció; no posar fora de servei els dispositius de seguretat; informar immediatament de qualsevol risc; contribuir al compliment de les obligacions de l'autoritat competent; i cooperar amb l'empresari perquè pugui garantir condicions de treball segures.

5. Sobre quines decisions ha de consultar l'empresari als treballadors segons l'article 33?

Sobre la planificació i organització del treball i la introducció de noves tecnologies, l'organització de les activitats de prevenció, la designació de treballadors per a emergències, els procediments d'informació i documentació, el projecte i l'organització de la formació preventiva, i qualsevol altra acció amb efectes substancials sobre la seguretat i la salut.

6. Quants delegats de prevenció corresponen a una empresa de 40 treballadors, i a una de 200?

A una empresa de 31 a 49 treballadors correspon 1 delegat de prevenció, elegit entre els delegats de personal. A una empresa de 101 a 500 treballadors corresponen 3 delegats de prevenció.

7. Què és el comitè de seguretat i salut, quan és obligatori i amb quina periodicitat es reuneix?

És l'òrgan paritari i col·legiat de consulta regular i periòdica sobre les actuacions de prevenció de riscos de l'empresa, format a parts iguals pels delegats de prevenció i per l'empresari o els seus representants. És obligatori en empreses o centres de treball amb 50 o més treballadors, i es reuneix trimestralment (i sempre que ho demani alguna de les dues representacions).

8. Què pot fer un treballador o els seus representants si consideren que les mesures de l'empresari són insuficients, segons l'article 40?

Poden recórrer a la Inspecció de Treball i Seguretat Social perquè valori si les mesures adoptades i els mitjans utilitzats per garantir la seguretat i la salut en el treball són suficients.

Si pots respondre-les sense mirar, domines el tema. A sota tens el text complet de la **Llei 31/1995** per consultar-la quan vulguis aprofundir.



Llei 31/1995 de PRL: equips de treball, mitjans de protecció i obligacions dels fabricants

Introducció: qui ha de garantir que les eines no facin mal

Al tema anterior vas veure els drets i obligacions generals de la **Llei 31/1995, de 8 de novembre, de prevenció de riscos laborals (LPRL)**: informació, formació, consulta i participació. Ara entrem en un vessant més concret i molt present a la teva feina diària: **les eines i màquines que fas servir (equips de treball) i les proteccions que es posen entre tu i el risc (mitjans de protecció col·lectiva i individual)**. I encara un pas més enrere: **qui fabrica o ven aquestes eines i proteccions també té obligacions legals**, encara que mai no arribi a trepitjar el cementiri.

Aquest triangle -empresari, treballador i fabricant- és el que articula l'**article 17** i l'**article 41 de la LPRL**. Com a oficial, fas servir cada dia carretons, eines de tall, escales, guants, calçat de seguretat o mascaretes: saber qui respon de què (i amb quin article) et servirà tant per a l'examen com per a la teva pròpia seguretat.

Aquesta guia està dividida en **seccions plegables**. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Els equips de treball: article 17.1 LPRL

L'**article 17.1 de la LPRL** obliga l'**empresari** (l'Administració, en el teu cas) a adoptar les mesures necessàries perquè els **equips de treball** siguin **adequats per a la feina que s'ha de fer** i estiguin **convenientment adaptats** a aquest efecte, de manera que **garanteixin la seguretat i la salut** dels treballadors quan els utilitzin.

Un **equip de treball** és qualsevol **màquina, aparell, instrument o instal·lació** utilitzada en el treball: des d'una desbrossadora o una formigonera fins a una escala de mà, un carretó elevador o una simple aixada.

Quan la utilització d'un equip de treball pot presentar un **risc específic** per a la seguretat i la salut dels treballadors, l'article 17.1 exigeix a més que:

- La **utilització** de l'equip quedi **reservada** a les persones **encarregades** d'aquesta utilització.
- Els **treballs de reparació, transformació, manteniment o conservació** els facin **treballadors específicament capacitats** per a aquesta tasca.

Compte amb el parany. No qualsevol treballador pot reparar una màquina només perquè la fa servir habitualment: cal **capacitació específica** per a manteniment i reparació, diferent de la que cal per al simple ús.

1.1. El desenvolupament reglamentari: RD 1215/1997

L'article 17.1 es desenvolupa amb el **Reial decret 1215/1997, de 18 de juliol**, que estableix les **disposicions mínimes de seguretat i salut per a la utilització pels treballadors dels equips de treball**. Aquesta norma fixa, entre altres coses:

- Que els equips han de complir la **normativa de comercialització** que els sigui aplicable en el moment



de la seva **posada a disposició** (marcatge CE quan correspongui).

- L'obligació de **mantenir els equips en bon estat** mitjançant el **manteniment adequat**, seguint les indicacions del fabricant.
- La necessitat de **comprovacions periòdiques** i, si escau, **proves** després de reparacions que puguin comprometre la seguretat.
- Requisits mínims per a **escales de mà, carretons, grues i aparells d'elevació**, entre d'altres.

Truc per recordar-ho. Associa-ho així: l'**article 17.1 LPRL** diu el **principi** (equips adequats i adaptats); el **RD 1215/1997** en dona el **detall pràctic** (manteniment, comprovacions, revisions).

2. Els mitjans de protecció: col·lectius abans que individuals

L'article 17 no parla només de màquines, sinó també dels **mitjans de protecció** davant dels riscos que aquestes màquines, o el mateix treball, poden generar. Aquí regeix un **principi jeràrquic** que ve directament de l'**article 15 LPRL** (principis de l'acció preventiva): primer s'ha d'intentar **evitar el risc**; si no es pot evitar, **combatre'l a l'origen**; i si encara queda risc residual, aplicar **mesures de protecció col·lectiva (EPC)** abans que **equips de protecció individual (EPI)**.

2.1. Equips de protecció col·lectiva (EPC)

Protegeixen **tothom** que es trobi a la zona de risc, sense necessitat d'una acció individual del treballador. Al cementiri, en són exemples:

- **Baranes i tanques** de protecció en obertures, rases i buits de treball.
- **Senyalització i delimitació** de zones perilloses (obres, maquinària en marxa).
- **Ventilació** general d'espais tancats.
- **Resguards i dispositius de seguretat** incorporats a les màquines (proteccions de fulles de tall, aturades d'emergència).
- **Il·luminació** adequada de zones de pas i treball.

2.2. Equips de protecció individual (EPI): article 17.2 LPRL

Quan els riscos **no es puguin evitar o no es puguin limitar suficientment** per mitjans tècnics de protecció col·lectiva o mitjançant mesures d'organització del treball, entra en joc l'**equip de protecció individual**. L'**article 17.2 de la LPRL** obliga l'empresari a:

- **Proporcionar** als treballadors els EPI **adequats** per a l'exercici de les seves funcions.
- **Vetllar per l'ús efectiu** dels EPI quan, per la naturalesa del treball, siguin necessaris.

Compte amb el parany. No n'hi ha prou que l'Administració **entregui** els EPI: la llei exigeix que en **vetlli l'ús efectiu**. Si un treballador no els porta i l'empresari ho consent, l'obligació legal **no es dona per complerta**.

Un EPI és qualsevol **equip destinat a ser portat o subjectat pel treballador** perquè el protegeixi d'un o diversos riscos que puguin amenaçar la seva seguretat o la seva salut, així com **qualsevol complement o accessori** destinat a aquesta finalitat (per exemple, les corretges d'un arnès).

2.3. El desenvolupament reglamentari: RD 773/1997

El **Reial decret 773/1997, de 30 de maig**, sobre disposicions mínimes de seguretat i salut relatives a la **utilització pels treballadors d'equips de protecció individual**, concreta com s'han de **triar, mantenir i utilitzar** els EPI: cal fer una **avaluació prèvia dels riscos** per determinar quins EPI calen, informar i



formar el treballador sobre el seu ús correcte, i substituir-los quan calgui.

Els EPI es classifiquen, segons la gravetat del risc que cobreixen, en:

- **Categoria I:** riscos **mínims** (per exemple, guants de jardineria davant petites agressions mecàniques o ulleres de sol).
- **Categoria II:** riscos **intermedis**, ni mínims ni de conseqüències molt greus o irreversibles (cascos, guants generals, calçat de seguretat estàndard).
- **Categoria III:** riscos de conseqüències **molt greus, mortals o irreversibles** (equips de protecció respiratòria davant atmosferes perilloses, sistemes anticaiguda per a treballs en alçada, protecció davant risc elèctric d'alta tensió). Requereixen certificació més exigent i control específic.

Truc per recordar-ho. Com més **greu i irreversible** és el risc, més amunt puja la categoria: I (lleu) -> II (mitjà) -> III (greu/mortal). Un **arnès anticaiguda** és sempre **categoria III**.

3. Els EPI més habituals al cementiri

Sense esgotar-los, els EPI que veuràs amb més freqüència en el treball d'un oficial de cementiri són:

- **Calçat de seguretat** amb puntera reforçada i sola antilliscant.
- **Guants** (mecànics, de tall, o d'un sol ús segons la tasca).
- **Casc** en obres, moviment de làpides o treballs sota estructures.
- **Ulleres o pantalla facial** davant projecció de partícules (radial, martell).
- **Protecció auditiva** (taps o auriculars) amb maquinària sorollosa.
- **Mascareta** de protecció respiratòria (pols, agents biològics).
- **Arnès i línia de vida** en treballs en alçada.
- **Roba d'alta visibilitat** quan hi ha trànsit de vehicles.

Tots aquests equips han de portar el **marcatge CE**, garantia que compleixen els requisits essencials de seguretat, i han d'anar acompanyats de les **instruccions d'ús** del fabricant en una llengua comprensible per al treballador.

4. Obligacions dels fabricants, importadors i subministradors: article 41 LPRL

Fins ara hem parlat de qui **utilitza** i qui **proporciona** els equips a peu d'obra (l'Administració ocupadora). Però la LPRL també regula, en el seu **article 41**, qui **fabrica, importa o subministra** aquesta maquinària, equips, productes i eines de treball, **encara que no tingui relació laboral directa** amb els treballadors que després els faran servir.

4.1. Obligacions sobre maquinària, equips i eines (art. 41.1)

Els **fabricants, importadors i subministradors** de maquinària, equips, productes i eines de treball estan obligats a **assegurar que no constitueixen una font de perill** per al treballador, sempre que siguin **instal·lats i usats** en les condicions, la forma i per als usos que ells mateixos recomanen.

A més, quan es tracta de **productes i substàncies químiques** d'utilització en el treball, han d'**envasar-los i etiquetar-los** de manera que:

- Se'n permeti la **conservació i manipulació** en condicions de seguretat.
- S'**identifiqui clarament el contingut** i els **riscos** per a la seguretat o la salut que el seu emmagatzematge o utilització comporten.



Han de subministrar també la **informació** que indiqui:

- La **forma correcta d'utilització** per part dels treballadors.
- Les **mesures preventives addicionals** que calgui adoptar.
- Els **riscos laborals** que comporten tant el seu **ús normal** com la seva **manipulació o ús inadequat**.

4.2. Trasllat de la informació al treballador (art. 41.2)

L'article 41.2 tanca el cercle: l'**empresari** ha de **garantir** que aquesta informació (la que li ha proporcionat el fabricant, importador o subministrador) **arriba als treballadors en termes comprensibles** per a ells.

Compte amb el parany. El fabricant informa a l'**empresari**, no directament al treballador de peu d'obra. És l'**empresari (l'Administració)** qui té l'obligació de fer-la arribar de manera entenedora als seus treballadors.

4.3. Obligacions específiques sobre elements de protecció (art. 41.3)

Els **fabricants, importadors i subministradors d'elements per a la protecció dels treballadors** (és a dir, dels EPI i dels equips de protecció col·lectiva) estan obligats a **assegurar-ne l'efectivitat**, sempre que siguin instal·lats i usats en les condicions i de la forma que ells recomanen. Per això han de subministrar informació sobre:

- El **tipus de risc** al qual van dirigits.
- El **nivell de protecció** que ofereixen davant d'aquest risc.
- La **forma correcta d'ús i manteniment**.

4.4. Doble flux d'informació (art. 41.4)

L'article 41.4 completa l'engranatge: els fabricants, importadors i subministradors han de proporcionar als **empresaris** -i aquests han de **recaptar-la** d'ells- la **informació necessària** perquè la utilització i manipulació de la maquinària, els equips, els productes, les matèries primeres i les eines de treball es produeixi **sense riscos** per a la seguretat i la salut dels treballadors, i perquè els empresaris puguin **complir** al seu torn les seves pròpies obligacions d'informació davant dels treballadors.

Truc per recordar-ho. L'article 41 és una **cadena de responsabilitats de dalt a baix**: el fabricant informa l'empresari (obligació del fabricant) -> l'empresari trasllada aquesta informació de manera comprensible als treballadors (obligació de l'empresari). Cap dels dos esglaons es pot saltar.

5. Per què aquest article importa a un oficial de cementiri

Encara que treballis per a l'Ajuntament i mai no fabriques maquinària, l'**article 41** t'afecta directament com a **usuari final**: és el fonament legal de per què tota eina, màquina o EPI que et donen ha de portar el **manual d'instruccions en un idioma que entenguis**, el **marcatge CE** i les **advertències de risc**. Si detectes que una eina no porta aquesta informació o sembla defectuosa, ho has de **comunicar** a través dels canals interns (delegat de prevenció, servei de prevenció, comandament directe), perquè pot indicar un incompliment tant del fabricant com de l'Administració a l'hora de triar i mantenir l'equip.

Glossari de termes clau

- **Equip de treball**: qualsevol màquina, aparell, instrument o instal·lació utilitzada en el treball (art. 17.1 LPRL).
- **Mitjà de protecció col·lectiva (EPC)**: mesura que protegeix diverses persones alhora sense acció



individual del treballador (baranes, senyalització, resguards).

- **Equip de protecció individual (EPI):** equip portat o subjectat pel treballador per protegir-lo d'un risc concret (art. 17.2 LPRL).
- **Marcatge CE:** indicació que un producte compleix els requisits essencials de seguretat exigits per ser comercialitzat.
- **Categoria I/II/III d'EPI:** classificació segons la gravetat del risc cobert (mínim, intermedi, molt greu o mortal).
- **RD 1215/1997:** reglament sobre utilització d'equips de treball (desenvolupa l'art. 17.1 LPRL).
- **RD 773/1997:** reglament sobre utilització d'EPI (desenvolupa l'art. 17.2 LPRL).
- **Fabricant/importador/subministrador:** agent que posa a disposició maquinària, equips, productes o EPI, subjecte a les obligacions de l'article 41 LPRL.

A l'examen (els punts que més cauen)

- **Article 17.1 LPRL:** l'empresari ha de garantir equips de treball **adequats i adaptats**; ús reservat a personal encarregat i manteniment a personal capacitats.
- **Article 17.2 LPRL:** cal proporcionar **EPI** i **vetllar pel seu ús efectiu** quan calguin.
- Principi jeràrquic: **protecció col·lectiva abans que individual**.
- **RD 1215/1997** desenvolupa els equips de treball; **RD 773/1997** desenvolupa els EPI.
- Categories d'EPI: **I** (mínim), **II** (intermedi), **III** (molt greu/mortal).
- **Article 41 LPRL:** obligacions dels **fabricants, importadors i subministradors**: assegurar que l'equip no és font de perill, envasar/etiquetar productes químics i donar informació sobre ús, riscos i manteniment.
- **Article 41.2:** l'**empresari** ha de fer arribar aquesta informació als treballadors de manera **comprensible**.
- **Article 41.4:** doble flux d'informació entre fabricant i empresari, perquè l'empresari pugui informar al seu torn el treballador.

Resum exprés (per repassar en un minut)

- **Equips de treball:** adequats i adaptats (art. 17.1) + **RD 1215/1997** (manteniment, revisions).
- **Mitjans de protecció:** primer **EPC** (col·lectius), després **EPI** (individuals) quan el risc no es pot evitar (art. 17.2 + **RD 773/1997**).
- EPI: categories **I-II-III** segons gravetat del risc; marcatge **CE** obligatori.
- **Article 41 LPRL:** fabricants/importadors/subministradors asseguruen que l'equip no és perillós, etiqueten productes químics i informen sobre ús i riscos.
- L'**empresari** ha de traslladar aquesta informació als treballadors de manera comprensible (art. 41.2) i recaptar-la del fabricant (art. 41.4).
- Elements de protecció (EPI/EPC): el fabricant assegura la seva **efectivitat** i informa del **nivell de protecció** (art. 41.3).

Autoavaluació

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- Què exigeix l'article 17.1 de la LPRL respecte als equips de treball, i quin reglament ho desenvolupa?
- Quina diferència hi ha entre un equip de protecció col·lectiva i un equip de protecció individual? Quin s'ha de prioritzar?
- Segons l'article 17.2 LPRL, quines dues obligacions té l'empresari respecte als EPI?
- Quines són les tres categories d'EPI i quin criteri les diferencia?



- Segons l'article 41.1 LPRL, què han de garantir els fabricants, importadors i subministradors de maquinària i equips?
- Com han d'envasar i etiquetar els fabricants els productes químics d'ús laboral?
- Qui té l'obligació de fer arribar al treballador, de manera comprensible, la informació que dona el fabricant?
- Què han d'assegurar els fabricants d'elements de protecció (EPI/EPC) segons l'article 41.3?

Si pots respondre-les sense mirar, **domines el tema**. A sota tens la **norma oficial completa** (Llei 31/1995, articles 17 i 41, i els reials decrets 1215/1997 i 773/1997) per consultar-la quan vulguis aprofundir.

**19**

TEMA

NTP 442: Investigació d'accidents-incidents (procediment)

Introducció: per què cal "investigar" un accident

Quan algú es fa mal a la feina, la reacció natural és atendre la persona, respirar tranquils quan la cosa no ha anat a més... i seguir treballant. Però aquí és on molts serveis fallen: **si no s'esbrina per què ha passat, tornarà a passar**. Potser la primera vegada no hi va haver ferida greu; la segona, potser sí.

La **NTP 442** ("Investigació d'accidents-incidents: procediment"), de l'**INSST** (Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball), és un document tècnic de referència **-no és una llei ni un reglament**, és una Nota Tècnica de Prevenció, orientativa, però amb un mètode molt sòlid i molt preguntat als exàmens- que explica **com investigar** de manera sistemàtica per arribar a les causes reals i evitar la repetició.

Com a **oficial de cementiris**, treballes amb pesos (làpides, taüts, terra), eines, alçades (nínxols alts, bastides) i maquinària. Un dia pots ser tu qui pateixi un ensurt, o qui hagi d'ajudar a **investigar** el que li ha passat a un company. Aquest tema et dona el **procediment pas a pas**: què és investigar, per què es fa, qui ho fa i com es construeix un **arbre de causes**.

Al final trobaràs el **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, el **resum exprés** i l'**autoavaluació**.

1. Accident i incident: la mateixa arrel, diferent resultat

La NTP 442 parteix d'una idea clau: **un accident i un incident tenen exactament el mateix origen**, un fall en el sistema de treball. El que els diferencia és, senzillament, **el resultat**:

- **Accident de treball**: succés no volgut que **interromp el procés normal de treball i produeix una lesió** (o dany a la salut) a la persona.
- **Incident (o "accident blanc")**: succés amb **el mateix mecanisme** que un accident, però que **per atzar no ha causat lesió** ni dany. Per exemple: una làpida que llisca de les mans i cau al terra sense tocar ningú.

Truc per recordar-ho. Pensa-hi com una moneda a l'aire: mateixes causes, diferent cara. Si la làpida cau i **no** toca ningú -> incident. Si cau i **toca el peu** d'un company -> accident. El fallo de fons (com s'agafava la làpida) és **idèntic**.

Això és fonamental perquè la NTP defensa que **també cal investigar els incidents**: són avisos gratuïts. Un incident investigat i corregit **evita l'accident** que hauria pogut passar la propera vegada, amb menys sort.

Compte amb el parany. L'examen pot preguntar "per què cal investigar els incidents si no hi ha hagut cap lesió?". La resposta NO és "per obligació legal estricta de cada incident", sinó perquè **el mateix mecanisme causal, repetit, pot acabar en accident greu**: investigar l'incident és prevenció pura, a cost zero en dany humà.

2. Objectiu de la investigació: buscar causes, no culpables



Aquesta és, probablement, la idea més important de tota la NTP 442, i la que més cau a l'examen en forma de "parany":

Investigar un accident NO és buscar qui té la culpa. És un **mètode tècnic per identificar les causes** que han permès que el fet es produís, amb l'única finalitat de **adoptar mesures que evitin que torni a passar** (a la mateixa persona o a una altra, en la mateixa tasca o en una de similar).

Si la investigació es converteix en una **cacera de responsables**, passa el pitjor que pot passar en prevenció: **els treballadors deixen d'explicar el que realment va passar**, per por a sancions, i la informació que arriba és incompleta o distorsionada. Sense informació fiable, no hi ha manera d'identificar les causes reals, i el problema de fons **queda sense corregir**.

Compte amb el parany. Si en un examen et donen a triar entre "l'objectiu de la investigació és determinar responsabilitats disciplinàries" i "l'objectiu és conèixer les causes per adoptar mesures preventives", **sempre és la segona**. La investigació és una eina **preventiva**, no un instrument disciplinari.

D'aquí es dedueix un altre principi pràctic: **tot accident i tot incident amb potencial de repetir-se s'ha d'investigar**, per petit que sembli. No es tria "els accidents greus sí, els lleus no": el criteri és **la utilitat preventiva** de la informació que se'n pot extreure.

3. Qui investiga i quan

La investigació **no és feina exclusiva del tècnic de prevenció**. Segons la NTP 442, la fa habitualment **la comanda directa** (el cap immediat, l'encarregat) del lloc on ha passat el fet, **amb la col·laboració i el suport tècnic del servei de prevenció**. Té sentit: qui coneix millor la feina del dia a dia, els mitjans, l'organització real i les persones és qui hi treballa a sobre, i el tècnic hi aporta el mètode i la visió especialitzada.

Pel que fa al "quan": la investigació s'ha de fer **el més aviat possible** després del succés, idealment **abans que es modifiqui l'escenari**. Amb el temps:

- Es **retiren o es netegen** els elements implicats (una eina, un derivat, una taca de líquid al terra).
- Els **testimonis obliden detalls** o, sense voler, **reconstrueixen** els fets de manera imprecisa.
- Es **perd la immediatesa** que permet distingir un fet real d'una interpretació posterior.

Truc per recordar-ho. "Com més aviat, més fresc": com la investigació policial d'una escena, la fotografia mental (i real) s'ha de prendre **de seguida**, no la setmana següent.

4. Les fases del procediment d'investigació

La NTP 442 organitza la investigació en **fases seqüencials**. Convé aprendre-les en ordre, perquè l'examen sovint demana "quina és la primera fase" o "què ve després de...".

4.1 Recollida de dades (informació objectiva)

La primera fase consisteix a **reunir tota la informació disponible sobre el que ha passat**, i només els **fets**, no opinions ni valoracions. Les fonts habituals són:

- **El lloc de l'accident:** inspecció visual, fotografies, mesures, posició dels objectes.
- **Les persones:** entrevistes al treballador accidentat (si pot) i als testimonis, per separat i sense pressió.
- **La documentació escrita:** procediments de treball, fitxes de manteniment de màquines o equips,



registres, fitxes de seguretat de productes.

Compte amb el parany. En aquesta fase només es recullen **fets** ("el terra tenia una taca d'oli d'uns 40 cm"), mai **judicis** ("el treballador va ser descuidat"). Confondre fets amb opinions és l'error més freqüent en investigacions mal fetes, i és exactament el que pregunten a l'examen quan diuen "quina informació NO és vàlida per a la investigació".

4.2 Reconstrucció de l'accident

Amb les dades recollides, es **reconstrueix la seqüència dels fets**, ordenant-los cronològicament: què va passar primer, què després, com es van encadenar les circumstàncies fins arribar al dany. És com muntar un trencaclosques amb les peces (fets) obtingudes a la fase anterior.

4.3 Determinació de les causes: l'arbre de causes

Aquesta és la fase **central i més tècnica** del mètode: identificar, a partir dels fets, **quines causes han fet possible** l'accident. La tècnica que fa servir la NTP 442 és l'**arbre de causes**, que veurem en detall al punt 5.

4.4 Selecció de les mesures correctores

Un cop identificades les causes, cal **triar les mesures** que les eliminaran o en reduiran l'efecte. No totes les mesures tenen el mateix valor preventiu: la NTP recomana **prioritzar les mesures que actuen sobre les causes més "arrere" o profundes** de l'arbre (l'origen del problema), perquè són les que tenen **més capacitat preventiva** i eviten no només aquest accident sinó tot un ventall d'accidents similars. Actuar només sobre la darrera causa (la més propera al dany) sol donar una solució superficial.

4.5 Seguiment i control de l'eficàcia

La investigació **no acaba quan s'aprova una mesura**: cal **implantar-la, i comprovar amb el temps que realment funciona** i que el problema no es repeteix. Si la mesura no és eficaç, cal revisar-la.

Truc per recordar-ho. Les cinc fases es poden recordar amb l'esquema **"RECOLLIR -> RECONSTRUIR -> DETERMINAR (causes) -> CORREGIR -> COMPROVAR"**. Cada paraula comença amb una lletra diferent, però l'ordre és el que importa a l'examen.

5. L'arbre de causes: el mètode en detall

L'**arbre de causes** (o "árbol de causas") és la tècnica proposada per identificar les relacions causa-efecte que porten fins a l'accident. Els seus trets bàsics:

- **Es construeix a partir del dany, cap enrere**: es parteix del fet final (la lesió o l'incident) i, per a cada fet, es pregunta: **"què va caldre que passés, perquè aquest fet es produís?"**.
- **Només es treballa amb fets constatats**, mai amb suposicions, opinions o judicis de valor sobre el comportament de les persones.
 - Per a cada fet cal comprovar que els antecedents identificats són **necessaris i suficients**: si l'antecedent no hagués existit, el fet no s'hauria produït (necessari), i amb aquest antecedent (i els altres identificats) n'hi ha prou per explicar el fet (suficient).
 - Es distingeix entre **fets permanents** (una condició estable, que ja existia abans i de manera continuada: per exemple, un paviment que sempre ha estat irregular) i **fets variables o puntuals** (una circumstància concreta d'aquell dia: per exemple, que aquell matí hi havia aigua al terra per la pluja).



- L'arbre es **ramifica**: un mateix fet pot tenir **diversos antecedents** que calen tots alhora (conjunció), o un mateix antecedent pot donar lloc a **diversos fets** (disjunció).
- La construcció **s'atura** quan s'arriba a fets que ja no es poden desglossar més, o que **queden fora de l'àmbit d'actuació** de qui investiga (per exemple, condicions meteorològiques generals).

Per fixar la idea. Imagina un accident senzill: un operari cau en baixar d'una escala de mà perquè un esglaó estava mullat. L'arbre de causes no es queda en "l'esglaó estava mullat": pregunta per què hi havia aigua (una canonada degotava), per què la canonada degotava (falta de manteniment), i per què hi havia una escala de mà en lloc d'una bastida (no se n'havia previst una per a aquesta feina). Cada "per què" és un pas cap enrere en l'arbre.

Compte amb el parany. L'arbre de causes busca **fets encadenats**, no un únic culpable ni una única causa. Un error freqüent a l'examen és presentar l'arbre com si servís per trobar "la causa de l'accident" (en singular): en realitat, gairebé sempre hi ha **diverses causes concurrents**, i el mètode serveix precisament per fer-les totes visibles.

Per què actuar sobre les causes "d'arrel" i no només sobre les últimes

Si en l'exemple anterior només s'arregla l'escala mullada (assecant-la aquell dia), l'accident es pot tornar a produir demà amb una altra fuga. Si, en canvi, s'actua sobre el **manteniment de les canonades** i sobre la **previsió de mitjans adequats** (bastida en lloc d'escala de mà), s'ataca l'arrel del problema i es redueix el risc de manera **molt més àmplia i durador**.

6. El full o informe d'investigació

Tota investigació s'ha de **documentar per escrit**, en un full o informe que reculli, com a mínim: les dades identificatives (data, lloc, persona afectada), la descripció dels fets, l'arbre de causes (o el seu resum), les mesures correctores proposades, els responsables d'implantar-les i els terminis, i el seguiment posterior. Aquest registre és el que permet **aprendre de l'experiència** i disposar d'un historial per detectar patrons (per exemple, si es repeteixen incidents amb el mateix tipus de tasca).

7. Exemples aplicats al cementiri

Per fer-ho tangible, alguns exemples propis de la feina:

- **Aixecament d'una llosa**: un operari es fa mal a l'esquena movent una llosa massa pesant sense ajuda. La investigació no s'atura en "va aixecar malament": pregunta per què no hi havia un segon operari disponible, per què no es va fer servir un mitjà mecànic, i si hi havia una avaluació de riscos que ho preveïés.
- **Caiguda al pujar a un nínxol alt**: cal esbrinar si hi havia una escala o plataforma homologada, si estava en bon estat, si el terra era irregular, i si la tasca s'havia planificat prèviament o es va improvisar.
- **Incident amb maquinària de tall**: encara que no hi hagi hagut ferida, cal investigar-lo igualment: potser el mateix fallo, un altre dia, sí que en produirà una.

Glossari de termes clau

- **NTP**: Nota Tècnica de Prevenció, document tècnic orientatiu de l'INSST (no té caràcter de norma obligatòria, però és una referència tècnica de bones pràctiques).



- **INSST**: Institut Nacional de Seguretat i Salut en el Treball, organisme tècnic de referència estatal en PRL.
- **Accident de treball**: succés no volgut que interromp el treball i causa una lesió.
- **Incident o "accident blanc"**: succés amb el mateix mecanisme que un accident, però sense lesió.
- **Investigació d'accidents**: procés tècnic per identificar les causes d'un accident/incident amb finalitat preventiva, no disciplinària.
- **Arbre de causes**: tècnica que reconstrueix, a partir dels fets, la cadena de causes i antecedents que han fet possible l'accident.
- **Fet**: dada objectiva i constatada (no una opinió ni un judici de valor).
- **Fet permanent**: condició estable que ja existia de manera continuada abans de l'accident.
- **Fet variable**: circumstància puntual pròpia del dia o moment de l'accident.
- **Mesura correctora**: acció adoptada per eliminar o reduir l'efecte d'una causa detectada.
- **Comanda directa**: cap o encarregat immediat del lloc de treball, que sol liderar la investigació amb suport del servei de prevenció.

Punts que cauen a l'examen

A l'examen (els punts que més cauen)

- L'objectiu de la investigació és **conèixer les causes per adoptar mesures preventives**, mai buscar culpables ni sancionar.
- **Accident i incident tenen el mateix mecanisme causal**; només canvia si hi ha o no lesió. Els **incidents també s'han d'investigar**.
- La investigació la fa habitualment la **comanda directa**, amb el suport del **servei de prevenció**.
- Cal investigar **com més aviat millor**, abans que es modifiqui l'escenari o s'oblidin els detalls.
- Les **fases**: recollida de dades -> reconstrucció dels fets -> determinació de les causes (arbre de causes) -> selecció de mesures correctores -> seguiment i control de l'eficàcia.
- En la recollida de dades només valen **fets objectius**, mai opinions o judicis.
- L'**arbre de causes** es construeix **cap enrere**, des del dany, buscant els antecedents **necessaris i suficients** de cada fet.
- Distinció entre **fets permanents** (condicions estables) i **fets variables** (circumstàncies puntuals del dia).
- Les mesures més eficaces són les que actuen sobre les **causes d'arrel**, no només sobre la causa més immediata.
- **NTP 442** és un document tècnic de l'**INSST**, orientatiu, no una norma jurídica obligatòria.

Resum exprés

Resum exprés (per repassar en un minut)

- Un **accident** i un **incident** comparteixen el mateix origen; només canvia si hi ha lesió o no. Els **dos s'investiguen**.
- **Investigar ? buscar culpables**: l'únic objectiu és identificar causes per prevenir la repetició.
- Ho fa la **comanda directa**, amb suport del **servei de prevenció**, i **com més aviat millor**.
- **Fases**: recollida de dades -> reconstrucció -> determinació de causes (arbre de causes) -> mesures correctores -> seguiment.
- En la recollida de dades: **només fets**, mai opinions.
- **Arbre de causes**: es construeix des del dany cap enrere, buscant antecedents **necessaris i suficients**;



distingeix **fets permanents** i **fets variables**.

- Cal actuar sobre les **causes d'arrel**, no només sobre la causa més superficial.
- La NTP 442 és de l'**INSST**, un document tècnic **orientatiu**.

Autoavaluació

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- Quina diferència hi ha entre un **accident** i un **incident** ("accident blanc")? Per què cal investigar tots dos?
- Quin és el veritable **objectiu** d'investigar un accident? Per què és un error convertir-ho en una recerca de culpables?
- Qui sol liderar la investigació d'un accident, i qui hi dona suport tècnic?
- Per què cal investigar **com més aviat millor**, tot just després del succés?
- Enumera, en ordre, les **fases del procediment** d'investigació segons la NTP 442.
- Què és l'**arbre de causes** i com es construeix (en quin sentit, "cap on")?
- Quina diferència hi ha entre un **fet permanent** i un **fet variable** dins l'arbre de causes?
- Per què és més eficaç actuar sobre les **causes d'arrel** que només sobre la causa més immediata a l'accident?

Si pots respondre-les sense mirar, domines el tema. Recorda: la investigació d'accidents no és paperassa ni burocràcia, és l'eina que evita que el mateix "ensurt" es converteixi demà en una lesió greu.



NTP 994: El recurs preventiu

Introducció: per què cal un "vigilant" extra a l'obra

En una obra o en una feina de risc no n'hi ha prou amb tenir un pla de prevenció ben escrit: cal que algú vetlli, **allà mateix i en el moment en què el risc és més alt**, perquè les mesures previstes es compleixin de veritat. Aquesta figura és el **recurs preventiu**.

La **NTP 994** de l'**INSST** (Instituto Nacional de Seguridad y Salud en el Trabajo, l'antic INSHT) explica aquesta figura amb detall: què és, en quins casos és obligatòria la seva presència, qui la pot exercir, quina formació necessita i quines funcions ha de fer sobre el terreny.

Per a l'oficial de cementiris té un interès molt directe: obrir una fossa (risc de **sepultament**), pujar un fèretre amb un elevador a una filera alta (risc de **caiguda d'alçada**), treballar en un dipòsit o una cambra frigorífica (risc d'**espai confinat**)... són exactament els escenaris que la norma associa al recurs preventiu.

Aquesta guia està dividida en seccions plegables. Al final tens un **glossari**, els **punts que cauen a l'examen**, un **resum exprés** i una **autoavaluació**.

1. Marc normatiu de referència

- **Llei 31/1995, de prevenció de riscos laborals (LPRL), article 32 bis**: la norma que **crea** la figura del recurs preventiu. Es va introduir amb la **Llei 54/2003**, de reforma del marc normatiu de la prevenció de riscos laborals (que va reforçar la integració de la prevenció a l'empresa).
- **Reial decret 39/1997**, pel qual s'aprova el **Reglament dels serveis de prevenció (RSP)**: el seu **article 22 bis**, afegit pel **RD 604/2006**, desenvolupa **quan** és necessària la presència de recursos preventius i detalla les **activitats o processos perillosos** que l'exigeixen amb caràcter general.
- **Reial decret 1627/1997**, de disposicions mínimes de seguretat i salut a les **obres de construcció**: la seva **disposició adicional única** (també afegida pel RD 604/2006) amplia els supòsits **específics del sector de la construcció**.

Compte amb el parany. El "recurs preventiu" no és, en si mateix, una llei: és una **figura preventiva** creada per l'**article 32 bis de la LPRL** i desenvolupada, en detall, pel **RD 39/1997 (art. 22 bis)** i, per a obres, pel **RD 1627/1997 (disposició adicional única)**.

2. Concepte: què és el recurs preventiu

El **recurs preventiu (RP)** és una o diverses **persones designades pel empresari**, presents al centre de treball, la funció de les quals és **vigilar el compliment de les activitats preventives** en situacions de **especial risc o perillositat**, per aconseguir un **control eficaç** d'aquest compliment.

Tres idees clau que resumeixen el concepte:

- **No és un tècnic de prevenció "extra" que fa una avaluació de riscos**: la prevenció ja ha estat planificada abans. El recurs preventiu **vigila que allò planificat es compleixi realment** en el moment de major risc.



- **Ha d'estar present físicament** allà on es fa l'activitat perillosa, mentre duri aquesta activitat. No val amb una supervisió a distància o esporàdica.

- La seva presència **no substitueix ni elimina** les obligacions preventives de l'empresari, ni les del coordinador de seguretat i salut en obres, ni les dels mateixos treballadors de complir les instruccions rebudes.

Truc per recordar-ho. Pensa en el recurs preventiu com un "**segon parell d'ulls**" al costat de la feina de risc: no substitueix el pla de prevenció, el **vigila en directe**.

3. Qui pot exercir de recurs preventiu

Segons l'article 32 bis LPRL, el recurs preventiu pot ser:

- **Un o diversos treballadors designats** per l'empresa per fer aquesta funció.
- **Un o diversos membres del servei de prevenció propi** de l'empresa.
- **Un o diversos membres del servei de prevenció aliè** concertat per l'empresa.

En qualsevol cas, l'empresari és qui **designa** el recurs preventiu i qui ha de garantir que compleix els requisits que veurem al punt següent.

Compte amb el parany. El recurs preventiu **no ha de ser necessàriament un tècnic superior de prevenció**. Pot ser un treballador de l'empresa (per exemple, l'encarregat o un company) sempre que tingui la formació i els mitjans adequats.

4. Requisits del recurs preventiu

Perquè la vigilància sigui eficaç, la persona o persones designades han de complir aquests requisits:

- **Capacitat suficient:** coneixement de l'activitat i dels riscos concrets que ha de vigilar.
- **Mitjans necessaris:** disposar del temps, la informació i, si cal, els equips necessaris per fer la seva funció (per exemple, no se li poden encarregar simultàniament tasques que li impedeixin vigilar).
- **Suficiència en nombre:** si l'activitat ho requereix, hi pot haver **més d'un** recurs preventiu perquè la vigilància sigui efectiva en tots els punts de risc.
- **Formació preventiva:** com a mínim, la corresponent a les **funcions de nivell bàsic** en prevenció de riscos laborals (formació bàsica, d'acord amb el RD 39/1997), més la formació específica sobre els riscos concrets de l'activitat que ha de vigilar.

Per fixar la idea. No cal ser tècnic superior en PRL, però **sí** tenir, com a mínim, la formació de **nivell bàsic** i conèixer bé la tasca concreta que es vigila.

5. Els tres supòsits generals que exigeixen la seva presència

L'article 32 bis.1 LPRL fixa **tres situacions generals** en què la presència del recurs preventiu és obligatòria:

a) Concurrencia d'operacions diverses que agreugen el risc. Quan els riscos es poden veure **agreujats o modificats** en el desenvolupament del procés, per la **concurrencia d'operacions diverses** que es desenvolupen **successivament o simultàniament**, i calgui controlar que s'apliquen correctament els mètodes de treball. (Per exemple: un equip obrint una fossa mentre un altre pica formigó a pocs



metres.)

b) Activitats o processos reglamentàriament considerats perillosos o de risc especial. Aquells que el **RD 39/1997 (art. 22 bis)** o, en el cas de la construcció, el **RD 1627/1997** llisten expressament (els veurem als punts 6 i 7).

c) Quan ho requereixi la Inspecció de Treball i Seguretat Social. Si, a la vista de les condicions de treball detectades, la Inspecció considera necessària la presència de recursos preventius, l'empresari ha d'atendre aquest requeriment.

A l'examen. Retén els **tres supòsits** amb aquestes paraules clau: **concurrència d'operacions, activitat reglamentàriament perillosa, requeriment de la Inspecció de Treball.**

6. Activitats o processos perillosos amb caràcter general (art. 22 bis RSP)

El **RD 39/1997**, article **22 bis.2**, concreta quines activitats es consideren perilloses o de risc especial a efectes generals (fora de la construcció, encara que també hi apliquen):

- **Treballs amb riscos especialment greus de caiguda des d'alçada**, per les característiques de l'activitat desenvolupada.
- **Treballs amb risc de sepultament o enfonsament** (excavacions, pous, treballs en túnels o obres subterrànies, presència de gasos).
- Activitats en què s'utilitzin **màquines que no disposin de declaració CE de conformitat**, quan es tracti de màquines la primera comercialització de les quals fos anterior a l'exigibilitat d'aquesta declaració, i que puguin **projectar objectes o materials**.
- **Treballs en espais confinats**.
- **Treballs amb risc d'ofegament per immersió**.

Compte amb el parany. Aquesta llista **no és tancada al 100% en tots els sectors**: en obres de construcció, el **RD 1627/1997** hi afegeix **més supòsits específics** (punt 7). No et quedis només amb aquesta llista si la pregunta parla d'una obra de construcció.

7. Supòsits addicionals en obres de construcció (RD 1627/1997)

La **disposició addicional única del RD 1627/1997** afegeix, per a les obres de construcció, altres situacions en què cal recurs preventiu, entre les quals destaquen:

- Quan els riscos es puguin veure agreujats per la **concurrència d'operacions diverses** que es desenvolupen successivament o simultàniament i que facin precís el control de l'aplicació correcta dels mètodes de treball (el mateix supòsit general, aplicat a l'obra).
- **Treballs amb risc especialment greu de caiguda des d'alçada**, per les característiques concretes de l'activitat o el procés desenvolupat, o de l'entorn del lloc de treball.
- **Treballs amb risc de sepultament o enfonsament**.
- Treballs propis de la construcció considerats de risc especial per la seva perillositat intrínseca: per exemple, **col·locació d'encofrats**, treballs de **demolició**, muntatge d'**elements prefabricats pesants**, treballs en **presència de línies elèctriques d'alta tensió**, o operacions que impliquin un risc greu d'ofegament o de sepultament.

Per a l'oficial de cementiris, això connecta directament amb feines com **obrir una fossa** (sepultament),



pujar un fèretre a una filera alta amb l'elevador (caiguda d'alçada) o treballar amb **màquines d'excavació** (risc de projecció o atrapament).

Truc per recordar-ho. Els supòsits de construcció **repeteixen** els generals (concurrència d'operacions, caiguda d'alçada, sepultament) però hi afegeixen **feines típiques d'obra** (encofrats, demolicions, prefabricats pesants, línies elèctriques d'alta tensió).

8. Funcions del recurs preventiu

L'article 32 bis.3 LPRL concreta què ha de fer, exactament, el recurs preventiu un cop present a l'activitat:

a) Vigilar el compliment de les activitats preventives. Comprovar l'**eficàcia** i l'**adequació** de les mesures previstes a la planificació de l'activitat preventiva (o, en obres, al pla de seguretat i salut), i la seva adequació als riscos que es pretenen prevenir o a l'aparició de **riscos no previstos** derivats de la situació que ha motivat la seva presència.

b) Fer les indicacions necessàries si detecta incompliments. Si, com a resultat de la vigilància, observa un **compliment deficient** de les activitats preventives, ha de fer les indicacions necessàries perquè es corregeixi **de manera immediata**. Si això no és suficient, ha de posar els fets en coneixement de l'**empresari**, perquè aquest adopti les mesures necessàries per corregir la deficiència.

c) Actuar davant un risc greu i imminent. Si detecta una situació de **risc greu i imminent** per a la seguretat o salut dels treballadors, ha de fer les indicacions necessàries per al **compliment immediat i correcte** de les activitats preventives i, si cal, **propiciar la paralització de l'activitat** fins que el risc quedi controlat.

Compte amb el parany. El recurs preventiu **no substitueix l'empresari**: si detecta una deficiència, primer intenta **corregir-la in situ** i, si no pot, ho **comunica a l'empresari**. La decisió de paraitzar l'activitat en cas de risc greu i imminent és, precisament, una de les seves atribucions més importants.

9. Presència, permanència i identificació

- La designació del recurs preventiu s'ha de **reflectir a la planificació de l'activitat preventiva** (o, en obres, al **pla de seguretat i salut**), indicant la o les persones designades i l'activitat o activitats en què és necessària la seva presència.

- Ha d'estar **present al centre de treball i durant el temps** en què es mantingui la situació que determina la seva necessitat (mentre dura l'activitat de risc, no tot el torn de manera obligatòria si l'activitat perillosa acaba abans).

- Convé que estigui **identificat** de manera clara al lloc de treball (per exemple, amb un distintiu o acreditació), perquè la resta de personal i la Inspecció de Treball el puguin reconèixer.

- L'empresari **no pot encarregar-li tasques** que siguin **incompatibles** amb la vigilància que ha de fer: si la persona designada està enfeinada fent una altra activitat, no pot exercir alhora com a recurs preventiu.

10. El recurs preventiu i altres figures de la prevenció

És fàcil confondre el recurs preventiu amb altres figures. Distingeix-les bé:

- **Recurs preventiu:** vigila, en el moment i el lloc de risc, que es compleixin les mesures preventives ja



planificades.

- **Coordinador de seguretat i salut** (en obres amb més d'un contractista, RD 1627/1997): coordina la prevenció **entre diferents empreses** que intervenen a l'obra; és una figura diferent, encara que en algun cas pràctic pugui coincidir amb funcions properes.
- **Delegat de prevenció**: representa els treballadors en matèria de prevenció (consulta i participació); no té la funció operativa de vigilar l'aplicació de mesures concretes sobre el terreny.
- **Servei de prevenció (propí o aliè)**: és qui, amb caràcter general, **avalua els riscos i planifica** la prevenció; el recurs preventiu pot ser (o no) un membre d'aquest servei, però la seva funció aquí és molt més concreta: **vigilar en directe**.

Per fixar la idea. El servei de prevenció **planifica**; el recurs preventiu **vigila que es compleixi el planificat, en directe i en el lloc del risc**.

11. Conseqüències de no disposar-ne quan és obligatori

Si una activitat exigeix recurs preventiu i l'empresari **no el designa** o no en garanteix la presència efectiva:

- Es tracta d'un **incompliment de la normativa de prevenció de riscos laborals**, que pot donar lloc a **responsabilitat administrativa** (sanció) per part de la Inspecció de Treball.
- Si es produeix un **accident de treball** en aquestes circumstàncies, la jurisprudència ha vinculat sovint aquesta mancança amb un possible **recàrrec de prestacions** de la Seguretat Social a càrrec de l'empresari, en entendre que la manca del recurs preventiu és una manca de mesures de seguretat exigibles.
- En cap cas la manca de recurs preventiu trasllada la responsabilitat als treballadors: l'obligació de **designar-lo i garantir-ne la presència és de l'empresari**.

Glossari de termes clau

- **Recurs preventiu (RP)**: una o diverses persones designades per l'empresari per vigilar, presencialment, el compliment de les activitats preventives en situacions de risc especial.
- **Article 32 bis LPRL**: precepte de la Llei 31/1995 que crea la figura del recurs preventiu (introduït per la Llei 54/2003).
- **Article 22 bis RSP (RD 39/1997)**: desenvolupa els supòsits generals de presència obligatòria i llista les activitats perilloses.
- **Disposició addicional única del RD 1627/1997**: afegeix supòsits específics per a obres de construcció.
- **Nivell bàsic de formació en PRL**: formació mínima exigida al recurs preventiu.
- **Risc greu i imminent**: situació en què el recurs preventiu pot indicar mesures immediates i propiciar la paralització de l'activitat.
- **Recàrrec de prestacions**: increment de les prestacions de la Seguretat Social que pot imposar-se a l'empresari en cas d'accident derivat d'un incompliment preventiu.

A l'examen (els punts que més cauen)

- El recurs preventiu el **crea l'article 32 bis de la Llei 31/1995 (LPRL)**, afegit per la **Llei 54/2003**.
- El desenvolupen l'**article 22 bis del RD 39/1997** (Reglament dels serveis de prevenció) i la **disposició addicional única del RD 1627/1997** (obres de construcció).
- Pot ser: **treballador designat, membre del servei de prevenció propi o membre del servei de prevenció**



aliè.

- Requisits: **capacitat, mitjans, nombre suficient i formació mínima de nivell bàsic.**
- **Tres supòsits generals** de presència obligatòria: concurrència d'operacions, activitat reglamentàriament perillosa, requeriment de la Inspecció de Treball.
- Activitats perilloses generals: **caiguda greu d'alçada, sepultament/enfonsament, màquines sense declaració CE que projectin objectes, espais confinats, ofegament per immersió.**
- En construcció s'hi afegeixen: **encofrats, demolicions, prefabricats pesants, línies elèctriques d'alta tensió.**
- Funcions: **vigilar, indicar correccions**, i davant risc greu i imminent, **propiciar la paralització de l'activitat.**
- La presència del RP **no elimina** les obligacions preventives de l'empresari ni del coordinador de seguretat i salut.

Resum exprés (per repassar en un minut)

- **Recurs preventiu:** persona(es) designada(es) per vigilar in situ el compliment de la prevenció en activitats de risc especial.
- Base legal: **art. 32 bis LPRL** (Llei 54/2003) + **art. 22 bis RD 39/1997** + **disp. add. única RD 1627/1997** (construcció).
- Qui: treballador designat, membre del servei de prevenció propi o aliè.
- Requisits: capacitat, mitjans, nombre suficient, formació de **nivell bàsic.**
- Tres supòsits generals: concurrència d'operacions / activitat reglamentàriament perillosa / requeriment de la Inspecció.
- Activitats perilloses: caiguda d'alçada, sepultament, màquines sense CE, espais confinats, ofegament (+ encofrats, demolicions, prefabricats pesants i línies d'alta tensió en obres).
- Funcions: vigilar, indicar correccions i, si cal, propiciar la paralització davant risc greu i imminent.
- No substitueix les obligacions preventives de l'empresari.

Autoavaluació

Abans de fer el test, intenta respondre mentalment:

- Quin article de la Llei 31/1995 crea la figura del recurs preventiu, i per quina llei es va introduir?
- Quines tres opcions té l'empresari per designar el recurs preventiu?
- Quina formació mínima ha de tenir, com a mínim, el recurs preventiu?
- Cita els tres supòsits generals en què és obligatòria la seva presència segons l'article 32 bis LPRL.
- Anomena tres activitats o processos considerats perillosos amb caràcter general (art. 22 bis RSP).
- Quins supòsits addicionals afegeix el RD 1627/1997 per a les obres de construcció?
- Què ha de fer el recurs preventiu si detecta un risc greu i imminent?
 - La presència del recurs preventiu elimina la responsabilitat preventiva de l'empresari? Justifica la resposta.

Si pots respondre-les sense mirar, domines el tema. A sota tens la **NTP 994 completa** per consultar-la quan vulguis aprofundir.